

FILOZOFICKÁ FAKULTA UNIVERZITY KARLOVY

Ústav jižní a centrální Asie

Obor: Indologie se specializací hindština

Navazující magisterské studium

Diplomová práce

Polina Sokolkina

Vybrané fonetické aspekty angličtiny uvnitř hindských mluvených textů

Selected Phonetic Aspects of English

within Hindi Oral Texts

Vedoucí práce: PhDr. Jaroslav Strnad, Ph.D.

Odborný konzultant: doc. Mgr. Radek Skarnitzl, Ph.D.

Praha, 2020

PODĚKOVÁNÍ:

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu mé diplomové práce PhDr. Jaroslavu Strnadovi, Ph.D. za jeho vstřícnost a podporu a doc. Mgr. Radkovi Skarnitzlovi, Ph.D., jenž mi laskavě souhlasil dělat konzultanta, celkem mě inspiroval a mnohokrát poradil se čtením a výkladem spektrogramů.

PROHLÁŠENÍ:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 20. prosince 2020

Polina Sokolkina

ABSTRAKT: Cílem této diplomové práce je prozkoumat a popsat některé aspekty zvukové stránky mluvených projevů v moderní hindštině. Zvláštní důraz je kladen na popis angličtiny uvnitř hindských mluvených textů.

Úvodní část se věnuje problematice koexistence hindštiny a angličtiny v hindském prostředí. Dále se v teoretické části popisují a porovnávají hláskové systémy hindštiny a angličtiny. V praktické části se pak zaměřujeme na fonetický popis samotného anglického jazykového materiálu v hindštině: poslechovou a akustickou analýzou zkoumáme a porovnáváme foneticky podobné segmenty v hindštině a angličtině užitě uvnitř hindských mluvených textů.

Výzkum je založen na nahrávkách mluvených projevů s relativně vysokou mírou spontánnosti. Jedná se o rodilé mluvčí hindštiny z moderovaných televizních pořadů.

ABSTRACT: The aim of this diploma thesis is to investigate and describe selected phonetic aspects of modern Hindi in normal speech. Special emphasis is placed on description of phonetic features of segments in English within Hindi oral texts.

In introduction, an issue of Hindi and English coexistence within Hindi surroundings is discussed. In the theoretical part, phonological systems of Hindi and English are described and compared. The practical part focuses on phonetic analyses of English words and/or utterances inserted in Hindi speech, exploring and comparing similar speech sounds in Hindi and English within Hindi oral texts.

The research is based on a speech material with a high level of spontaneity. The material is provided by native Hindi speakers and is taken from several moderated TV shows.

KLÍČOVÁ SLOVA: hindština, angličtina, fonetické vlastnosti, hlásková realizace, fonologický transfer

KEY WORDS: Hindi, English, phonetics, phonetic features, phone realization, phonological transfer

OBSAH:

1. Úvod.....	5
2. Hindština	6
2.1 Rozšíření a socio-lingvistické zasazení.....	6
2.2 Pojem hindština a hindský areál.....	7
2.4 Písmo.....	9
2.5 Zvuková stránka	10
2.5.1 Samohlásky	10
2.5.2 Souhlásky	12
3. Angličtina a její varianty	15
3.1 Britská angličtina neboli RP.....	15
3.1.1 Fonologie RP	16
3.1.1.1 Souhlásky	16
3.1.1.2 Samohlásky	17
3.2 Americká angličtina	18
3.2.1 Fonologie GenAm.....	19
3.3 Fonologie RP v porovnání s GenAm	21
3.4 RP jako referenční varianta	23
4. Angličtina v indickém prostředí.....	24
4.1. Historické pozadí	24
4.2 Současné postavení	25
5. Hindština vs. angličtina: porovnání po fonetické stránce.....	26
5.1 Komparativní analýza samohlásek.....	26
5.1.3 Podobné samohlásky	27
5.1.2 Částečně podobné samohlásky.....	28
5.1.3 Odlišné samohlásky.....	29
5.2 Komparativní analýza souhlásek.....	31
5.2.1 Podobné souhlásky.....	32

5.2.2 Částečně <i>podobné souhlásky</i>	33
5.2.3 Odlíšné souhlásky	34
6. Indická angličtina	35
6.1 Literatura	35
6.2. Samostatná varianta nebo „přízvuk“?	35
6.3 Zvuková stránka	36
6.3.1 Samohlásky	36
6.3.2 Souhlásky	40
6.3.3 Srozumitelnost.....	42
7. Střídání jazykového kódu: hingliš, na pomezí dvou jazyků.....	44
7.1 Socio-lingvistické zařazení	44
7.2 Hingliš v mediích a populární kultuře	46
8. Fonetická analýza: materiál a metody.....	51
8.1 Vymezení zvukového materiálu.....	51
8.2. Míra spontaneity mluvených projevů.....	52
8.3 Omezení při výběru materiálu.....	52
8. 4 Technické údaje.....	53
8. 5 Segmentace hlásek v Praatu	53
9. Zvuková stránka „english“ uvnitř hingliš.....	54
9.1 Vybrané fonetické aspekty	55
9.1.1 Realizace cizího souhláskového repertoáru	55
9.1.2 Realizace samohlásek.....	69
9.1.3 Regresivní asimilace	75
10. Závěr	77
LITERATURA:.....	78

1. Úvod

Přepínání a míchání jazykového kódu v bilingvních společnostech je dobře známá věc. Setkáváme se tímto jevem po celém světě a Indie jako mnohojazyčná a multikulturní společnost není výjimkou. V posledních několika dekadách se zde objevila nová lingua franca moderní globalizované společnosti, neoficiálně nazývaná hingliš (angl. hindi + english). Je to hovorová směs dvou jazyků, jež se široce používá doma, na pracovišti, na trzích, na hřištích, v populární kultuře, v reklamě, v politice, tj. doslova téměř všude.

V této práci jsem si položila za cíl udělat jasno ve fonetice smíšeného kódu, jímž mluví mladí moderní Indové ve velkoměstech. Nejvíc mě zde zajímá zvuková stránka anglického elementu v této řeči moderních Indů. Jelikož je to řeč Indů a jejím základem je hindština, nemusíme dlouho váhat, než usoudíme, že fonetická stránka hindského elementu je zcela totožná s fonetickou stránkou moderní hindštiny. Moje vlastní pozorování a poslechová a segmentální analýza hingliš toto tvrzení potvrzují. S angličtinou uvnitř hindi je to složitější. Pro většinu mluvčích hingliš angličtina zůstává cizím elementem, jehož standardní výslovnost (britská tzv. Received Pronunciation, doslova „(obecně) uznávaná výslovnost“, případně General American, „obecná americká“, pro americkou angličtinu) hindští mluvčí nedokážou plně napodobit. Té angličtině, kterou Indové běžně používají jako druhý jazyk, se říká indická angličtina. Je ale angličtina v rámci hindské řeči neboli hingliš to samé, co angličtina s hindským přízvukem? Chtěla jsem tento problém důkladně prozkoumat, a proto jsem se musela naučit provádět fonetickou analýzu sama.

Než se v této práci začneme věnovat jejímu hlavnímu tématu, což je hingliš a angličtina uvnitř něj, je nezbytné stručně popsat celou problematiku, která za tímto fenoménem stojí. Proto se na následujících stránkách nejdřív věnuji popisu jak samotné angličtiny po zvukové stránce, tak historickému pozadí její současné všudypřítomnosti na území Indie. Dále představuji indickou angličtinu a její fonetiku na základě existujících studií na toto téma. V neposlední řadě popisuji i hindštinu včetně její fonetického repertoáru. Až poté bude možné začít s řešením složitého a dosud málo popsaného tématu hingliš, jehož fonetická stránka zatím vůbec nebyla zohledněna v odborné literatuře.

2. Hindština

Hindština je indoárijský jazyk používaný v Indii. Často se popisuje jako standardizovaná a sanskritizovaná forma hindustání, jež vycházela primárně ze severoindického dialektu kharibolí. Mimo Indii se hindština používá v několika dalších zemích, ale její podoba je vzdálená od standardní, popisované zde (např. oficiální fidžijská hindština na Fidži a karibská hindustánština, kterou se mluví v Trinidadu a Tobagu, Guyaně a Surinamu). Kromě písma a spisovnější slovní zásoby je standardní hindština vzájemně srozumitelná se standardní urdštinou, druhou oficiálně uznávanou formou hindustání.

2.1 Rozšíření a socio-lingvistické zasazení

Hindština je nejrozšířenější ve státech a teritoriích takzvaného hinduistického pásu: Džammú a Kašmír, Himáčalpradéš, Rádžasthán, Dillí, Haryana, Uttarakhand, Uttarpradéš, Madhjapradéš, Bihár, Džhárkhand a Čhattísgarh. Hindština je mimo tento areál rozšířena také v Bombaji, Chandigarhu, Ahmedabadu, Kalkatě a Hyderabadu, přestože všechna zmíněná města mají svoje vlastní oficiální jazyky.

Z důvodu obrovské populace Indie je hindština jedním z nejrozšířenějších jazyků na světě. Podle sčítání lidu z roku 1991 je hindština mateřským jazykem asi 337 milionů Indů, což tvoří cca 40% tehdejší indické populace. Kromě Indie má hindština v Nepálu přibližně 8 milionů mluvčích; a méně než milion v Jižní Africe, více než půl milionu na Mauriciu a více než tři sta tisíc ve Spojených státech. Hindština se tak střídavě umísťuje na 2. nebo 3. místě v žebříčku nejpoužívanějších jazyků světa. V současné době hindština je čtvrtou nejrozšířenější mateřštinou na světě po čínské mandarínštině, španělštině a angličtině a třetím celkově nejrozšířenějším jazykem po mandarínštině a angličtině.¹

Přestože roli dorozumivacího jazyka hindština hraje jen v severní Indii, spolu s angličtinou má status úředního jazyka a používá se tím pádem po celé zemi. V mnoha státech se hindština povinně vyučuje ve školách a v současné době je aktivně prosazována vládnoucí indickou nacionalistickou stranou. Přesto se však hindština v Indii netěší stejné prestiži jako angličtina; používá se spíše v neformálním prostředí: doma, v práci, ve škole, v popkultuře apod. Ti, kteří nejsou rodilými mluvčími, ji mohou používat tímto způsobem, ale rodilí mluvčí hindštiny ve

---

¹ Ethnologue: Languages of the World (2019, 23rd ed.)

formálních situacích volí buď *śuddh hindi*, vytříbenou urdštinu anebo angličtinu.² Tím pádem dojem prestiže, jenž pojem „moderní standardizovaná hindština“ může budít, není zcela na místě. Ve skutečnosti nejde o nic víc, než o sjednocenou a sanskritizovanou formu lidového hindustání s jasně definovanou gramatikou.

2.2 Pojem hindština a hindský areál

Pro potřeby této práce je třeba definovat, čemu přesně říkáme hindština, určit její standardní variantu a pevně se jí držet. Samotný pojem „hindština“ je často matoucí. Hindština totiž není jednotná a pojem se vztahuje na skupinu jazykových útvarů v hindském areálu na severu Indie, viz obr. 1.

Obrázek 1: Hindský areál

Hindský areál je jazyková oblast zahrnující části severní, střední, východní a západní Indie, kde hindština (a další s ní související indoárijské jazyky) je hojně používána. Tento pojem je také používán v souvislosti s devíti indickými státy, jejichž úředním jazykem je hindština a jež mají hindsky mluvící většinu, jmenovitě Bihár, Čhattísgarh, Harijána, Himáčalpradéš, Džhárkhand,

---

² Ohala, M., 1983: str. xiv.

Madhjadpradéš, Rádžasthán, Uttarpradéš, Uttarákhand, spojené území Čandígarh a hlavní město Dillí.

Zobecnění všech těch jazyků na území severní Indie do pojmu „hindština“ však není způsobeno podobností jednotlivých jazyků, ale celou řadou extralingvistických faktorů (kulturních, teritoriálních apod.). Některá na hindštině strukturně nezávislá regionální nářečí v hindském areálu přes svou odlišnost po gramatické stránce oficiálně nemají status samostatných jazyků a stále se označují jako hindština. Zato urdština, jež má s hindštinou společnou strukturu a v podstatě stejnou fonologii, z nábožensko-politických důvodů získala autonomii: je totiž státním jazykem Pákistánu.

Jednotlivé regionální varianty v hindském areálu se liší nejen po gramatické stránce, ale pravděpodobně také po zvukové. Zmíněné téma je však ještě hůř osvětleno v odborné literatuře než samotná hindská fonetika. V podstatě nevíme jistě, jestli fonetické odlišnosti vůbec jsou (tušíme, že existují, ale jejich existence není dostatečně popsána v odborné literatuře) a pokud ano, jaké. Nedostatečná prozkoumanost fonetických rozdílů mezi jednotlivými varianty bohužel znemožnila zohlednění jednoho z relevantních faktorů při práci se zvukovým materiálem, viz [8.1 Vymezení zvukového materiálu](#).

2.3 Moderní standardizovaná hindština

V případě hindského jazyka za referenční variantu považujeme moderní standardizovanou hindštinu (MSH, v dalších kapitolách jen „hindština“). MSH se běžně mluví v celém tzv. hindském areálu, angl. „hindi belt“, ale většinou není označovaná mluvčími jako mateřština. V té podobě, jak ji najdeme v gramatických příručkách, je pro velkou část obyvatelstva hindského areálu až druhým, ve škole naučeným, jazykem a jako mateřština se uvádí hlavně ve větších městech nejen hindského areálu, ale i mimo něj, např. v Bombaji nebo Kalkatě.

M. Ohalová v *Aspects of Hindi Phonology* ohledně toho zmiňuje, že někteří odborníci dodnes zpochybňují existenci rodilých mluvčích MSH s tím, že za rodilého mluvčího se považuje osoba mluvící tímto jazykem jako prvním, a to od narození. Je možné, že na přelomu 19. a 20. století si Indové MSH osvojovali v pokročilejším věku, majíce za mateřštinu nějakou z lidových variant hindštiny (bradžštinu, bhodžpúrštinu, avadhštinu apod.). Nicméně v dnešní době se zcela

nepochybně rodí děti, které získávají MSH od svých rodičů jako mateřštinu, a to už v několikáté generaci, a používají MSH pro běžnou každodenní konverzaci.³

To, že je MSH pro velkou část obyvatelstva až druhým jazykem, neznamená, že MSH je pro ně naprosto cizí, jako např. angličtina. Jejich mateřštinou je stále hindština v širokém slova smyslu, tj. nějaká z jejích regionálních variant, která dále může, ale nemusí ovlivňovat jejich MSH, kterou se naučí ve škole. Tzn., že pro velkou většinu obyvatel Indie, o nichž se mluví jako o mluvčích hindštiny, anebo kteří se sami takto označují, je MSH druhým jazykem, naučeným, ale ne cizím. Dá se říct, že mezi nějakou z regionálních variant hindštiny (z těch, které se neliší nějak zásadně po gramatické stránce) a MSH je rozdíl jako mezi obecnou češtinou a češtinou spisovnou.

2.4 Písmo

Hindština používá abugidové (nebo také „alfasylabické“) písmo dévanágarí, kde jedna část znaků zastupuje jednotlivé hlásky, a druhá celé slabiky. Každá souhláska v dévanágarí totiž obsahuje implicitní samohlásku /ə/. Případné jiné samohlásky se vyznačují speciálními symboly (čáry, svislé čáry, čáry s oblouky, kudrlinky) nad, pod, před nebo za souhláskou. Kromě toho písmo má samostatné znaky pro samohlásky na začátku slabiky a speciální ligatury pro spojení dvou až třech souhlásek. /əre prəkəʃ əpne kəpɔ ko jəldi se dʱɔlva do/, což v překladu znamená „Hele, Prakáši, rychle dej vyprat svoje věci“: अरे प्रकाश अपने कपड़ों को जल्दी से धुलवा दो:

अ-रे	प्र-का-श	अ-प-ने	क-प-डों	को	ज-ल्दी	से	धु-ल-वा	दो
ə-re	prə-ka-ʃ	ə-p-ne	kə-pə-ɽõ	ko	ɟzə-ldi	se	dʱɔ-lə-va	do

Tabulka 1

Veškeré přejímky z angličtiny v rámci hindského psaného textu se do dévanágarí transkribují podle toho, jak je hindští mluvčí slyší; natolik přesně, nakolik to písmo dovoluje. Část anglických slov dostalo jednotnou spisovnou podobu uváděnou ve slovnících, část umožňuje několik variant, stejně jako u některých domácích hindských slov. V případě s angličtinou to ale může ovlivnit způsob výslovnosti jak IEn, tak hingliš, či naopak: anglický pravopis ovlivňuje pravopis v hindštině, např. grafém „th“, jenž se realizuje v angličtině jako /θ/ nebo /ð/, se v hindštině vyslovuje doslova jako /th/ — silně aspirované dentální /t/:

---

³ Ohala, 1983: str. xiv.

en. „koupelna“ *bathroom* /'bɑ:θrum/ → hi. /bathrum/ → बाथरूम

en. „doktor“ *doctor* /'dɒktə/ → hi. /daktər/ → डाक्टर

en. „infekce“ *infection* /ɪn'fekʃn/ → hi. /ɪnfekʃən/ → इन्फेक्शन

en. „operace“ *operation* /ɒp'hə'reɪʃn/ → hi. /apreʃən/ → ऑपरेशन

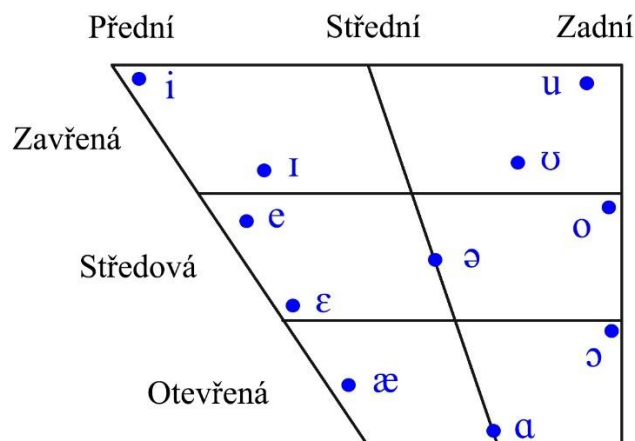
en. „zpráva“ *report* /rɪ'pɔ:t/ → hi. /rɪpɔɪt/ रिपोर्ट⁴

O tom podrobněji v kapitolách 6. Indická angličtina a 8.2 Vybrané fonetické aspekty hingliš.

2.5 Zvuková stránka

2.5.1 Samohlásky^{5 6}

Hindština má relativně široké samohláskové spektrum: rozlišuje 11 samohláskových fonémů (viz Obrázek 2). Kromě /æ/ má každá samohláska nazalizovanou podobu. Souhláska /æ/ se objevuje pouze v přejímkách z angličtiny. V hindštině se také setkáme se samohláskovými sekvencemi /ei/ a /əu/. Nejedná se ale o samostatné diftongové fonémy, nýbrž o dva plně vyslovené monoftongy vedle sebe. Hindština tím pádem ve svém repertoáru postrádá jakékoli diftongy.

Obrázek 2: Samohláskový systém hindštiny

⁴ Zdroj pravopisu angl. přejímek: povídka KÁLIÁ, M. *Bimári* (<https://www.hindisamay.com/content/1152/1/%E0%A4%AE%E0%A4%AE%E0%A4%A4%E0%A4%BE-%E0%A4%95%E0%A4%BE%E0%A4%B2%E0%A4%BF%E0%A4%AF%E0%A4%BE-%E0%A4%95%E0%A4%B9%E0%A4%BE%E0%A4%A8%E0%A4%BF%E0%A4%AF%E0%A4%BE%E0%A4%81-%E0%A4%AC%E0%A5%80%E0%A4%AE%E0%A4%BE%E0%A4%B0%E0%A5%80.cspcx>)

⁵ Ohala, 2014: str. 5

⁶ Ohala, 2004: str. 100

/i/ सीख /sik^h/ „lekce“

/ĩ/ हींग /hĩg/ „čertovo lejno“

/ɪ/ मिल /mɪl/ „potkat“

/ĩ/ सिंह /sĩg^h/ „lev“

/e/ मेरा /mera/ „můj“

/ě/ में /mě/ „v“

/ɛ/ मैल /mɛl/ „špína“

/ě/ मैं /mě/ „já“

/æ/ बैट /bæt/ cricket bat

/ə/ मन /mən/ „mysl“

/õ/ मंगल /mõgəl/ „Mars“

/u/ भुख /b^huk^h/ „hlad“

/ũ/ भुख /b^huk^h/ „štěk“

/ʊ/ कुर्सी /kursi/ „židle“

/õ/ कुंभ /kõb^h/ „džbán“

/o/ शोक /ʃok/ „smutek“

/õ/ जोंक /jõk/ „pijavice“

/ɔ/ कौन /kɔn/ „kdo“

/õ/ भौं /b^hõ/ „obočí“

/a/ मास /mas/ „měsíc“

/ã/ मांस /mãs/ „maso“

2.5.2 Souhlásky ^{7 8}

Odborníci na hindštinu v současné době nemají jednotné názory ohledně toho, jaké hindské souhláskové segmenty mají v jazyce postavení fonémů, jaké se vyskytují jen na fonetické rovině a jaké se vůbec nemají uvádět v rámci hindského souhláskového repertoáru kvůli jejich cizímu původu anebo omezenosti výskytu.

2.5.2.1 Grafém vs. foném

M. C. Shapiro se v rámci monografie *The Indo-Aryan Languages* od nakladatelství Routledge zabývá popisem hindštiny, mimo jiné po fonetické stránce. Uvádí, že hindština má ve svém repertoáru základní soubor třiceti pěti souhlásek, z nichž třicet tři jsou původně staroindoárijské a další dvě, /ɽ/ a /ɽʰ/ představují pozdější vývoj sanskrtských souhlásek ve specifických mediálních kontextech.⁹ Jedná se spíše o počet **grafémů** než skutečně používaných souhlásek, jelikož za původně staroindoárijské Shapiro považuje soubor sanskrtských grafémů + vzniklé v průběhu vývoje hindštiny neaspirovaná /ɽ/ a aspirovaná /ɽʰ/ retroflexní verberanty. Základní soubor hindských souhlásek (grafémů) podle M. C. Shapira:

क	/kə/	ख	/kʰə/	ग	/gə/	घ	/gʰə/	ङ	/ŋə/
च	/tʃə/	छ	/tʃʰə/	ज	/dʒə/	झ	/dʒʰə/	ञ	/ɲə/
ट	/ʈə/	ठ	/ʈʰə/	ड	/dʌ/	ढ	/dʰə/	ण	/ɳə/
त	/tə/	थ	/tʰə/	द	/dʌ/	ध	/dʰə/	न	/nə/
प	/pə/	फ	/pʰə/	ब	/bə/	भ	/bʰə/	म	/mə/
य	/jə/	ल	/lə/	र	/rə/	व	/və/		
ष	/ʃə/	श	/ʃə/	स	/sə/				
ह	/ɦə/								

+ ङ /ɽə/ ढ /ɽʰə/

Tabulka 2

⁷ Ohala, 1983: str. 2

⁸ Ohala, 2004: str. 100

⁹ Shapiro: str. 284

V podstatě je to sanskrtská abeceda se dvěma souhláskami navíc, ale je třeba uvést, že ne každá hláska z tohoto „základního souboru“ je skutečně používána v současné hindštině, natož ve formě fonému.

2.5.2.2 Foném vs. alofón

Ve své práci *Aspects of Hindi Phonology* M. Ohalová uvádí tuto tabulku souhláskových segmentů, kam zařazuje segmenty /ŋ (ण), ɳ (ञ), ɳ̃ (ञ̃)/ v závorkách: nemají fonémické postavení a vyskytují se jen na fonetické rovině, přesto se dají považovat za „fonémy zvláštního druhu“, jelikož se objevují pouze před souhláskami se stejným místem artikulace.¹⁰ Tabulka 3 je převzata z článku o hindštině, jež M. Ohalová napsala pro *Handbook of the International Phonetic Association*:¹¹

	Bilabiály	Labiodentály	Dentály	Alveoláry	Postalveoláry	Retroflexní	Palatály	Veláry	Glotály
Explozivy	p b p ^h b ^h		t̪ d̪ t̪ ^h d̪ ^h			t̪ d̪ t̪ ^h d̪ ^h		k g k ^h g ^h	
Afrikáty					tʃ dʒ tʃ ^h dʒ ^h				
Nazály	m			n	(ɲ)*	(ŋ)		(ŋ)	
Verberanty				r		ɽ ɽ ^h			
Frikativy		f		s z	ʃ (ʒ)				h
Aproximanty		v		l			j		

Tabulka 3

* /ɲ/ M. Ohalová uvádí ve sloupci postalveolárů, zatímco tradičně se bere jako palatální. Ohalová ho tam dává pravděpodobně pod vlivem tradičního Pániniho tvrzení, že se tato hláska vyskytuje pouze před souhláskami tvořenými na stejném místě: /t̪, t̪^h, d̪, d̪^h/, jež jsou západní tradicí považovány za postalveolární. Pravdou ale je, že se v hindštině tyto souhlásky vyznačují silnou palatalizovaností, proto tradiční klasifikace /ɲ/ do sloupce palatálů není v rozporu s Pániniho tvrzením o stejném místě artikulace.

Dále ze „základního souboru“, o němž mluví Shapiro, se postavení fonémů nemůžou těšit retroflexní /ʃ/ ष a alveolopalatální /ç/ ञ frikativy. Místo nich Ohalová v tabulce uvádí jen /ʃ/ (/ʃ/ a /ç/ → /ʃ/), s poznámkou, že tato hláska se vyskytuje jen v přejímkách ze sanskrtu, ale objevuje se v základním slovníku, tj. většině mluvčích je povědomá. Ti méně vzdělaní však mají tendenci ji zaměňovat za /s/.

¹⁰ Ohala, 1983: str. 5

¹¹ Ohala, 2004: str. 100

V přejímkách se v hindštině také vyskytují takové hlásky jako /x/ *khaal* /xal/, /q/ *qalam* /qələm/, /z/ *zaraa* /zəra/ a /f/ *safaar* /səfar/. V tabulce fonémů Ohalová však uvádí pouze /z/ a /f/, jelikož se objevují v základním slovníku, používají se tím pádem častěji, a jsou mluvčím hindštiny více povědomé. /x/ a /q/ se objevují v řeči mluvčích urdštiny.

V *Aspects of Hindi Phonology* (1983) Ohalová uvádí jinou verzi Tabulky 3, rozšířenou o tzv. dlouhé souhlásky – hindské gemináty neboli zdvojené souhlásky. Dále v tom dřívějším seznamu je mnou neidentifikovaná souhláska, uvedená v závorkách a označená jako „ř“. Není jasné, kterou souhlásku Ohalová má na mysli, jelikož se neuvádí její symbol IPA. Ze zápisu je zřejmé, že se jedná o nazalizovanou retroflexní verberantu. Sama Ohalová o ní píše, že se objevuje ve slovech jako *gun* „vlastnost“ a jen v oficiální řeči, zatímco v řeči neformální ji většina mluvčích vyslovuje jako /n/.

2.5.2.3 Shrnutí

Tabulka 3 s **velkou přesností odráží fonologii MSH**, ovšem za předpokladu, že všichni mluvčí spisovně artikuluji. Realita je ale taková, že /z/, /f/ a /ʃ/ se vyskytují v řeči vzdělanějších mluvčích, zatímco méně vzdělaní je zaměňují takto: /z/ → /dʒ (dz)/; /f/ → /ph/; /ʃ/ → /s/. Je mnou použita všude tam, kde se mluví o fonologii MSH. Komparativní analýza IEn, hingliš a MSH (viz [5. Hindština vs. angličtina: porovnání po fonetické stránce](#)) je provedena právě na jejím základě.

3. Angličtina a její varianty

Slovo „angličtina“ je odvozeno od zcela konkrétní země – Anglie a konkrétního národa – Angličanů, ale už dlouhá staletí se používá daleko za hranicemi Anglie lidmi různého původu. V dnešní době se angličtinou mluví po celém světě: stala se nejen národním jazykem pro několik dalších národů, ale také získala monopol jako mezinárodní dorozumívací prostředek. Kromě Velké Británie je mateřským a národním jazykem ve Spojených státech amerických, Kanadě, Austrálii a na Novém Zélandu. Lidé celého světa ji přijali jako společný jazyk pro dorozumívání s cizinci. V některých zemích se angličtina stala druhým jazykem: používá se pro výuku na středních a vysokých školách a jako dorozumívací prostředek sjednocující mnohé národy v jedné zemi, jak tomu je v případě dnešní Indie.

Britská a americká jsou v dnešní době dvě nejvíce rozšířené a uznávané varianty angličtiny. Britská angličtina za to vděčí staletím koloniální nadvlády nad mnohými zeměmi v každé části světa, zatímco americká se takovou stala teprve nedávno, poté, co získala celosvětovou hegemonii v ekonomice a populární kultuře.

3.1 Britská angličtina neboli RP

Přízvuk, který má nejvyšší zjevnou prestiž v Anglii, je fonetikům známý jako „Received Pronunciation“ (dále jen RP). Ostatní ho znají jako „britskou angličtinu“. Když Angličané říkají, že někdo „nemá přízvuk“, mají na mysli angličtinu s přízvukem RP. Tento termín je však velice zavádějící, jelikož odkazuje na zastaralý význam slova „received“ („obecně přijímaný“), nicméně je natolik dobře zaveden, že použití jiného termínu pro označení tohoto přízvuku může způsobit více nejasností než užitku. Dalším populárním názvem pro tuto variantu je „BBC English“ (až do 70. let 20. století se právě tato výslovnost vyžadovala po hlasatelích BBC), nebo dokonce „Standard English“. Zeměpisně RP je spojena obecně s Anglií. Je to nejobecnější varianta výslovnosti u vzdělaných Britů a spojuje se spíše se společenskou smetánkou a vyšší střední třídou.¹²

---

¹² Wells, 1982: str. 117

3.1.1 Fonologie RP ¹³

3.1.1.1 Souhlásky

	Bilabiály	Labiodentály	Dentály	Alveoláry	Postalveoláry	Palatály	Veláry	Glotály
Explozivy	p b			t d			k g	
Afrikáty					tʃ dʒ			
Nazály	m			n			ŋ	
Verberanty								
Frikativy		f v	θ ð	s z	ʃ ʒ			h
Aproximanty	(w)			l	ɹ	j	w	

Tabulka 4

Lexikální využití:

p jako v <i>pea</i> /p ^h i:/	b jako v <i>bee</i> /bi:/	m jako v <i>map</i> /mæp/	l jako v <i>led</i> /led/
t jako v <i>toe</i> /t ^h əʊ/	d jako v <i>doe</i> /dəʊ/	n jako v <i>nap</i> /næp/	ɹ jako v <i>red</i> /red/
k jako v <i>cap</i> /k ^h æp/	g jako v <i>gap</i> /gæp/	ŋ jako v <i>hang</i> /hæŋ/	j jako v /jet/
f jako v <i>fat</i> /fæt/	v jako v <i>vat</i> /væt/		w jako v <i>wet</i> /wet/
θ jako v <i>thing</i> /θɪŋ/	ð jako v <i>this</i> /ðɪs/		
s jako v <i>sip</i> /sɪp/	z jako v <i>zip</i> /zɪp/		
ʃ jako v <i>ship</i> /ʃɪp/	ʒ jako v <i>measure</i> /'meʒə(r)/		
h jako v <i>hat</i> /hæt/			
tʃ jako v <i>chin</i> /tʃɪn/	dʒ jako v <i>gin</i> /dʒɪn/		

Realizace souhlásek:

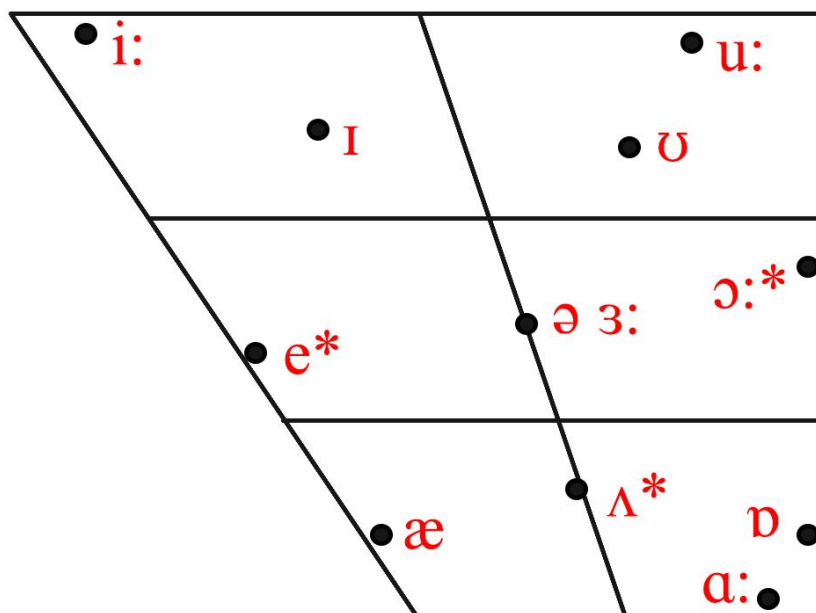
- všechny explozivy, frikativy (kromě /h/) a afrikáty se vyskytují ve dvojicích znělá vs. neznělá: např. /b/ vs. /p/, /z/ vs. /s/;
- v pozici před samohláskou se neznělé explozivy /p/, /t/, /k/ realizují jako aspirované (tj. část následující samohlásky se desonorizuje, tj. ztrácí znělost), stejně jako před sonorami /l/, /r/, /w/ a /j/, jež se také částečně desonorizují;

¹³ Roach: str. 240-243

- znělost tzv. znělých souhlásek se projevuje velmi slabě, častá je úplná desonorizace. Distinktivním rysem pro rozlišení minimálních párů ve fonologické opozici znělá vs neznělá je potom právě aspirace: *bear* /peə(r)/ vs. *pear* /p^heə(r)/;
- samohlásky se výrazně zkracují před znělými samohláskami ve stejné slabice;
- nenásleduje-li po nich žádná samohláska, /p/, /t/, /k/, /tʃ/ na konce slabik často předchází ráz (?): *stop* /st^hɒp/, *pinch* /p^hɪnʃtʃ/; /t/ je často v tomto případě úplně nahrazena rázem, zejména před slabikotvornou nazálou: *button* /bʌʔn/;
- ráz se většinou realizuje jako třepená fonace v závěrečné fázi předcházející samohlásky;
- ve znělém prostředí je glottální frikativa /h/ většinou vyslovena jako znělá /ɦ/;
- laterální aproximanta /l/ se vyslovuje „čistě“ (angl. „clear“ /l/) jen před samohláskami, všude jinde se velarizuje (angl. „dark“ /ɫ/);
- /r/ je zpravidla realizováno jako postalveolární aproximanta /ɹ/.

3.1.1.2 Samohlásky

RP má poměrně široký samohláskový repertoár. Jejich počet se tradičně uvádí jako 12 monoftongů, z nichž 7 jsou krátké a 5 dlouhé, a 8 diftongů. Na lichoběžníkovém schématu podle P. Roache se repertoár monoftongů zobrazuje, jak je uvedeno níže:

Obrázek 3: Jednoduché vokály v RP

Lexikální využití:

i jako v <i>pit</i> /p ^h ɪt/	i: jako v <i>key</i> /khi:/	eɪ jako v <i>bay</i> /beɪ/	ɪə jako v <i>peer</i> /p ^h ɪə/
e jako v <i>pet</i> /p ^h et/	ɑ: jako v <i>half</i> /hɑ:f/	aɪ jako v <i>buy</i> /baɪ/	eə jako v <i>pear</i> /p ^h eə/
æ jako v <i>pat</i> /p ^h æt/	ɔ: jako v <i>paw</i> /phɔ:/	ɔɪ jako v <i>boy</i> /boɪ/	ʊə jako v <i>poor</i> /p ^h ʊə/
ʌ jako v <i>cut</i> /k ^h ʌt/	u: jako v <i>coo</i> /khu:/	eʊ jako v <i>go</i> /geʊ/	
ɒ jako v <i>pot</i> /p ^h ɒt/	ɜ: jako v <i>cur</i> /khɜ:/	aʊ jako v <i>cow</i> /khaʊ/	
ʊ jako v <i>put</i> /p ^h ʊt/			
ə jako v <i>about</i> /ə'baʊt/			

Je třeba si povšimnout, že poloha symbolů, které jsem označila hvězdičkou, je poměrně vzdálena od standardního zobrazení IPA. To je způsobeno zastaralostí přepisu RP vokálu do IPA, jež podle Roache je třeba přehodnotit.

/e/ v tomto zobrazení odpovídá poloze /ɛ/ v lichoběžníku IPA. Je výrazně otevřenější, než standartní podoba /e/. Opravdové zavřené /e/ se vyskytuje např. v italštině nebo hindštině a je bližší otevřenějšímu /ɪ/, než středně otevřenému /ɛ/. /ʌ/ odpovídá poloze /ɐ/ a /ɔ:/ nachází se tam, kde podle lichoběžníku IPA patří /o/.

Ohledně „dlouhých“ a „krátkých“ vokálů a přítomnosti poněkud zavádějícího pomocného symbolu „:“ ve svém schématu Roach vysvětluje, že termíny „dlouhý“ a „krátký“ v souvislosti s vokály je třeba chápat relativně: „Vokály obou skupin podléhají prodlužovacím a zkracujícím procesům v angličtině, takže se může stát že „krátká“ samohláska v určitém kontextu bude delší než „dlouhá“ samohláska v jiném kontextu. Symbol „:“ se používá pro označení dlouhých samohlásek, i když je to vlastně nadbytečné, jelikož symboly samotných samohlásek už stačí pro jejich úspěšné odlišení od ostatních.“¹⁴

3.2 Americká angličtina

V Americe neexistuje žádná speciální prestižní varianta jako RP ve Velké Británii. Termín „General American“ (dále GenAm) se vztahuje na 2/3 americké populace. S regionálně specifickým přízvukem ve Spojených Státech se můžeme setkat pouze na východě nebo jihu země (angličtinu Afroameričanů, zvanou „Black English“, a cizineckou angličtinu zde nepočítáme). Zejména výslovnost obyvatel východní Nové Anglie, metropolitního New Yorku a pobřežního a vnitrozemského jihu se považují za regionálně specifické a jsou snadno rozpoznatelné. Zbytek populace mluví tzv. GenAm, tj. „obecnou americkou angličtinou“.

---

¹⁴ Roach: str. 241

GenAm je přesně ta výslovnost, jež se vyučuje cizincům jako „americká angličtina“. Nicméně, GenAm není v žádném případě jednotná, jemné variace jsou nevyhnutelné, a to je jedním z důvodů, proč se na termín „obecná americká angličtina“ dnes pohlíží poněkud s nedůvěrou a s podezřením, a proč je v seriózních pracích uváděn v uvozovkách.¹⁵

3.2.1 Fonologie GenAm¹⁶

Souhláskový systém GenAm je stejný jako v RP (viz 3.1.1.1 Souhlásky):

Nazály: m, n, ŋ

Explozivy: p, b, t, d, k, g

Afrikáty: tʃ, dʒ

Frikativy: f, v, θ, ð, s, z, ʃ, ʒ, h

Aproximanty: w, l, ɹ, j

Charakteristické rysy realizace souhlásek v GenAm:

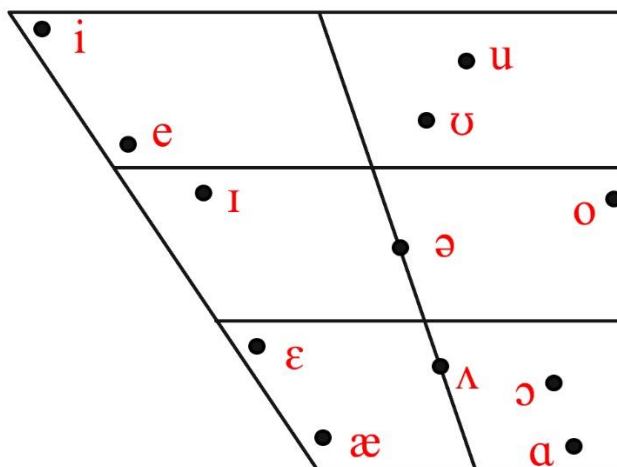
- /r/ je vyslovená ve všech pozicích a jako v RP je realizována ve většině případů jako postalveolární aproximanta /ɹ/;
- časté nahrazení /t/ rázem, např. *satın* /'sæʔn/;
- švihová realizace /t/ a /d/, např. *metal* a *medal* se vyslovují stejně: /'mɛtɫ/;
- velarizace l (tzv. „dark l“) i v mezivokalické pozici: např. *fillıng* /'fıɫıŋ/, a ne /'fıɫıŋ/.

---

¹⁵ Wells, 1982: str. 118

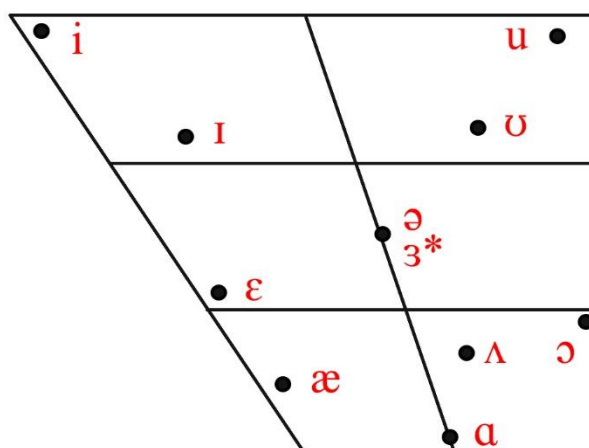
¹⁶ Ladefoged, P. American English. In: *Handbook of the IPA*. New York: Cambridge University Press, 8. vyd., 2007: str. 41-44

Samohláskový repertoár se naproti tomu liší poměrně hodně. Podle P. Ladefogeda v Handbook of IPA vypadá následovně:

Obrázek 4: Jednoduché vokály v GenAm podle Ladefogeda

Jejích umístění na lichoběžníkovém schématu je založeno na pozorování devíti mluvčích GenAm. Schéma se poměrně liší od toho, co ve své monografii *Accents of English* nabízí Wells:

Obrázek 5: Jednoduché vokály v GenAm podle Wellse¹⁷

Porovnáme-li zobrazení vokalického repertoáru RP a GenAm Wellse a Ladefogeda v rámci lichoběžníku, všimneme si několika zásadních rozdílů: v Ladefogedově lichoběžníku nacházíme navíc /o/ a /e/, zatímco Wells vzdává hold tradičnímu přepisu přízvučného /ə/ před /r/ (*girl* /gɝl/ nebo /gɝrl/, *bird* /bɝd/ nebo /bɝrd/) jako /ɜ/ a uvádí ho ve svém schématu, přestože následně popírá jeho existenci jako samostatného fonému v GenAm, stejně jako Ladefoged.

¹⁷ Wells, 1982: str. 486

Celkově je ale patrné, že repertoár samohlásek v GenAm je o něco menší než v RP, je jich celkem šestnáct, včetně diftongů /aɪ/, ɔɪ/, /eɪ/, /aʊ/. Wells uvádí počet samohlásek jako 15: nepočítá do něj šva /ə/, protože se nevyskytuje v přízvučné pozici.

3.3 Fonologie RP v porovnání s GenAm

Souhláskové systémy jsou stejné, ale odlišnosti jsou v realizaci určitých fonémů a jejich kombinovatelnosti. Nejdůležitější rozdíl se týká /r/ a jeho fonotaktické distribuce: v GenAm pro něj nejsou žádná fonotaktická omezení, zatímco v RP se /r/ vyslovuje pouze před samohláskou.

Další odlišnosti v realizaci a distribuci:

- realizace /l/: GenAm má obecně velarizovanější /l/ než RP, zejména v intervokalické pozici, např. *jelly* GenAm /'dʒɛɹl/ RP /'dʒɛlɪ/;
- realizace /t/ v intervokalické pozici: GenAm často používá znělý postalveolární švih /t/, zatímco v RP /t/ zůstává neznělé ve všech pozicích: např. *letter* GenAm /'lɛtər/ RP /'letə/;
- spojení /hw/ ve slovech jako *which*, *white* pro GenAm je pořád běžné, zatímco v RP /hw/ zůstává v povědomí jen jako archaismus a v běžné řeči se místo něj používá čisté /w/: /wɪtʃ/, /waɪt/;
- GenAm často postrádá spojení /tj/, /dj/, /nj/ ve slovech jako *mature*, *during*, *nuclear*: /mə'tʃʊr/ nebo /mə'tʊr/, /'dʊərɪŋ/, /'nukliər/ (srov. RP /mə'tʃʊə(r)/ nebo /mə'tʃʊə(r)/, /'dʃʊərɪŋ/, /'nju:kliə(r)/).

Podíváme-li se na systémy samohlásek a jejich fonologickou distribuci v RP a GenAm, najdeme mnohem více rozdílů. Na rovině systému je nejzásadnější rozdíl absence diftongů /ɪə/, /eə/, /ʊə/ v systému GenAm jako ve slovech *fear*, *pear*, *cure*: RP /fɪə(r)/, /p^heə(r)/, /kjʊə(r)/, GenAm /fɪr/, /p^her/, /kjʊr/.

Pro porovnání fonologické distribuce vokálů Wells používá sadu ze 24 slov: „Ukazuje se, že „silné“ samohlásky v RP a GenAm mezi sebou tvoří 24 dvojic ve vztahu fonologické ekvivalence. Každé dvojici a každé standardní lexikální sadě odpovídá jedno klíčové slovo, jež slouží jako příklad vztahu ekvivalence mezi samohláskami v určitém okolí a je označeno VELKÝMI PÍSMENY. Např. standardní lexikální sada je názornou ukázkou vztahu ekvivalence mezi RP /i:/ a GenAm /ɪ/. Klíčová slova se volila s ohledem na dosažení co nejvyšší srozumitelnosti: ačkoli FLEECE není zrovna nejběžnějším slovem, jeho hlavní výhodou je, že ho nemůžeme zaměnit s jiným podobně znějícím slovem (jako slovo BEAT, jež v nějaké variantě může být vysloveno jako

BIT nebo BAIT).“¹⁸ Wellsova sada se tudíž hodí nejen pro komparativní analýzu fonologické distribuce samohlásek v RP a GenAm, ale dá se aplikovat na jakékoli varianty angličtiny, včetně IEn a našeho tématu, angličtiny uvnitř hindské řeči.

Ekvivalentní dvojice v RP a GenAm a klíčová slova:¹⁹

	RP	GenAm	keyword		RP	GenAm	keyword
1.	ɪ	ɪ	KIT	13.	ɔː	ɔ	THOUGHT
2.	e	ɛ	DRESS	14.	əʊ	o	GOAT
3.	æ	æ	TRAP	15.	uː	u	GOOSE
4.	ɒ	ɑ	LOT	16.	aɪ	aɪ	PRICE
5.	ʌ	ʌ	STRUT	17.	ɔɪ	ɔɪ	CHOICE
6.	ʊ	ʊ	FOOT	18.	aʊ	aʊ	MOUTH
7.	ɑː	æ	BATH	19.	ɪə ¹	ɪr	NEAR
8.	ɒ	ɔ	CLOTH	20.	ɛə ¹	ɛr	SQUARE
9.	ɜː ¹	ɜr	NURSE	21.	ɑː ¹	ɑr	START
10.	iː	i	FLEECE	22.	ɔː ¹	ɔr	NORTH
11.	eɪ	eɪ	FACE	23.	ɔː ¹	or	FORCE
12.	ɑː	ɑ	PALM	24.	ʊə ¹	ʊr	CURE

¹ with /r/ following before a vowel only.

Porovnáním obou systémů můžeme sledovat, že:

- /ɪ/ a /aɪ/ mají stejnou distribuci v obou variantách;
- RP /iː/ odpovídá GenAm /i/ ve všech pozicích (jeden foném RP odpovídá jednomu fonému GenAm);
- u ostatních fonémů se jedná o vztah dva ku jednomu nebo jeden ku dvěma (jednomu fonému RP odpovídají dva fonémy GenAm nebo obráceně);
- narozdíl od RP, GenAm nemá fonologickou opozici mezi /ɒ/ a /ɑː/;
- v GenAm chybí /ɪə/, /eə/, /ʊə/ jako samostatné fonémy, přesto se však mohou objevovat jako volné alofony /ɪ/, /e/, /ʊ/.

¹⁸ Wells, 1982: str. 123

¹⁹ Tamtéž

3.4 RP jako referenční varianta

Pro plnou analýzu IEn a mého hlavního předmětu zájmu – anglické složky uvnitř hindské řeči — je třeba zvolit základní variantu angličtiny pro komparativní analýzu, jež je v případě popisu zvukové stránky jiných variant nezbytná. V ostatních pracích podobného druhu autoři jako referenční variantu volí buď RP (ve většině případů) nebo GenAm, anebo obojí. Častá volba RP jako „standardní varianty“ angličtiny je předmětem, o němž se stále vzrušeně debatuje. Ve svém ilustračním článku o britské angličtině do *Journal of the International Phonetic Association* P. Roach zmiňuje následující argumenty proti nahlížení na RP jako na obecnou britskou variantu, nebo dokonce variantu standardní:

- RP mluví jen někteří Angličané;
- většina mluvčích žije nebo pochází z jihovýchodní Anglie;
- převážná většina rodilých mluvčích RP jsou příslušníci vyšší nebo střední třídy, vzdělávají se na soukromých středních školách a většinou mají i univerzitní vzdělání.²⁰

Pro podrobnější diskuse se zájemci mohou podívat na práce D. Jonese²¹ a J. C. Wellse.²²

V této práci jsem se rozhodla pro RP hlavně pro potřeby popisu IEn a smíšeného kódu a jejich komparativní analýzu se „standardnější“ variantou. Ve svém rozhodnutí jsem se řídila skutečností, že Indie byla do roku 1947 britskou kolonií a britská angličtina se na jejím území intenzivně kultivovala na půdě školství, proto mi připadá přirozené brát jako standardní variantu spíš ji než GenAm. Navíc rozsáhlé používání v současné Indii podle slovníku *English Pronouncing Dictionary* od D. Jonese a slovníku *Oxford Advanced Learner's Dictionary* naznačuje, že výslovnost RP je dodnes vzorem pro indické mluvčí při studiu a výuce angličtiny.²³

---

²⁰ Roach, P. British English: Received Pronunciation. In: *Journal of the International Phonetic Association*, vol. 34, 2004: str. 239-245

²¹ Jones, D. *English Pronouncing Dictionary*. London: Dent, 1917

²² Wells, J. C. *Accents of English*. Cambridge: Cambridge University Press, 1982; Wells, J. C. *Longman Pronunciation Dictionary*. London: Longman, 2000

²³ Nihalani, Tongue & Hosali, 1979: str. 203

4. Angličtina v indickém prostředí

4.1. Historické pozadí

Angličtina vstoupila na indické území se založením Britské Východoindické Společnosti v roce 1600 a následnou výstavbou obchodních přístavů v pobřežních městech Indie jako Madras, Bombaj a Kalkata, v nichž je stopa po Britech patrná dosud. Východoindická společnost se v té době zabývala hlavně obchodem s bavlnou, hedvábím, indigem, ledkem a čajem a angličtina se na území Indie používala jen v souvislosti s obchodem a misionářskou činností.

Činnost Britské Východoindické Společnosti se však neomezila jen na obchod. V 18. století společnost začala bouřlivou expanzi na Indickém území a v jeho druhé polovině ovládala celé Bengálsko. Za její vlády ve 30. letech 19. století se angličtina dostala do indického vzdělávání a v roce 1835 nahradila perštinu jako oficiální jazyk společnosti. V tomtéž roce byl vydán zákon, nařizující výuku angličtiny na všech školách. 1. listopadu 1858 bylo ustanoveno Britské koloniální panství, nadvládu nad subkontinentem převzala britská koruna. Angličtina se stala jediným jazykem používaným pro správní účely a ve vyšším školství.

Po dosažení nezávislosti v roce 1947 se indická vláda rozhodovala o zavedení hindštiny jako jazyka pro veškerou úřední komunikaci a pro komunikaci mezi různými jazykovými oblastmi napříč Indií. 10. května 1963, kvůli bouřlivým protestům hlavně ze strany jihoindických států, kde hindština nebyla (a není dodnes) jazykem většinového obyvatelstva, vláda přijala opatření, přidělující angličtině status úředního jazyka zároveň s hindštinou. Opatření se považovalo za dočasné a podle plánu v průběhu několika let Indie měla postupně přejít na hindštinu ve všech úředních záležitostech. V roce 1950 indická vláda prohlásila hindštinu v písmu dévanágarí za oficiální jazyk Indie a ustanovila, že nerozhodne-li parlament jinak, používání angličtiny pro úřední účely bude ukončeno 15 let ode dne nabytí platnosti ústavy, tj. 26. ledna 1965.²⁴ Možnost úplného přechodu na hindštinu však vzbudila velké znepokojení v indických oblastech, kde se hindsky nemluvilo, zejména v jižní Indii, v nichž rodný jazyk s hindštinou není ani příbuzný. Výsledkem bylo, že parlament přijal v roce 1963 zákon o úředních jazycích. Tento zákon umožňoval pokračování používání angličtiny pro úřední účely spolu s hindštinou, a to i po roce 1965.

---

²⁴ Indická ústava od 29. července 2008, čl. 343-344

4.2 Současné postavení

Přestože v celosvětovém povědomí panuje představa, že všichni Indové plyně mluví anglicky, sčítání lidí v roce 2011 prokázalo, že angličtinu ovládá jen 129 milionů Indů, což činí pouhých 10,6 % celkové populace Indie. Z toho 83 milionů uvedlo angličtinu jako svůj druhý jazyk a 46 milionů jako třetí, a jen 260 tisíc (0.02%) jako svůj mateřský jazyk. Vezmeme-li ale v úvahu, že podle stejného cenzu je v Indii 29 jazyků s více než miliónem mluvčích a 122 jazyků s více než deseti tisíci mluvčích, zjistíme, že angličtina je druhým nejrozšířenějším jazykem v Indii.²⁵

Kvůli velké jazykové rozmanitosti na Indickém subkontinentu se angličtina stala univerzálním dorozumívacím prostředkem, a to z několika důvodů. Zásadní je uvést, že na rozdíl od ostatních jazyků Indie angličtina jako jediná postrádá jakékoli náboženské či nacionalistické zabarvení. V dnešní době je angličtina naprosto neutrálním jazykem, jenž spojuje lidi po celém světě. Kvůli stále přetrvávajícímu problému komunalismu v Indii je to velice důležitá skutečnost, která do velké míry vysvětluje, proč po dlouhé době od získání nezávislosti si angličtina v současné Indii pořád ještě zachovává své postavení druhého úředního jazyka. Angličtina je široce používána ve správě, pro střední a vyšší vzdělávání, v politickém životě a v obchodě. Mimo to angličtina má výhradní postavení ve vyšším soudnictví ve všech státech s výjimkou několika států na severu.

---

²⁵ Census of India 2011. Language: India, States and Union Territories (table C-16)

5. Hindština vs. angličtina: porovnání po fonetické stránce

RP má poměrně široký samohláskový repertoár. Počet samohlásek se tradičně uvádí jako 12 monoftongů, z nichž 7 jsou krátké a 5 dlouhé, a 8 diftongů. Hindština má podle M. Ohalové 11 monoftongů, z nichž 10 má nazalizovanou variantu a úplnou absenci diftongů.²⁶ Přestože mají skoro stejný počet monoftongů, samohláskové systémy jazyků se nepřekrývají úplně a v několika ohledech se zásadně liší. Dá se říct, že jejich samohláskové repertoáry se prolínají na 70 %. U souhlásek je to podobné: mnohé hindské souhláskové fonémy se podobají fonémům v angličtině formálně, ale ne co se týče funkce. Z 34 souhláskových fonémů, které hindština má ve svém repertoáru, je 16 formálně podobných angličtině. Skutečné využití části z těchto formálně podobných fonémů je však natolik jiné, že jsou mluvčími vnímány jako odlišné. V této kapitole jsou hindština a angličtina podrobně porovnávány po fonetické stránce a probírá se míra podobnosti či odlišnosti jednotlivých fonémů v těchto dvou jazycích, probírají se jejich podobné fonémy, částečně podobné a odlišné.

5.1 Komparativní analýza samohlásek

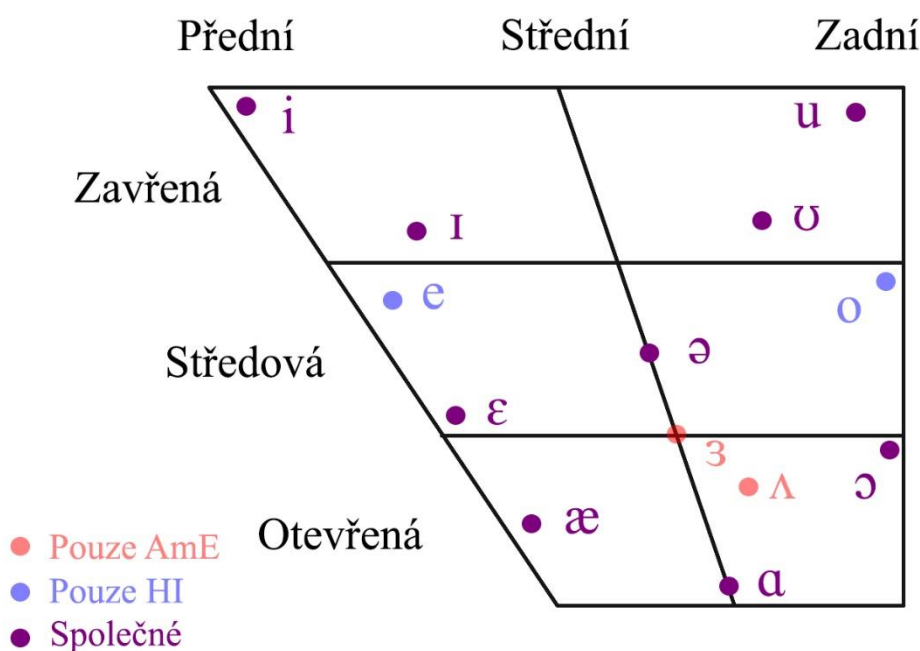
Porovnáme-li samohláskové fonémy v angličtině s fonetickým repertoárem hindštiny, zjistíme, že anglické samohlásky se dají rozdělit do tří skupin podle toho, zda mají odpovídající foném či alofon v hindštině, nebo ne. Část samohlásek v hindštině je formálně a funkčně podobná samohláskám v angličtině, tj. jeden foném v angličtině odpovídá jednomu fonému v hindštině — takové anglické samohláskové fonémy se považují za **podobné** (vůči hindštině). Další část samohlásek v hindštině má alofony, jež se podobají některým samohláskovým fonémům v angličtině, a těmto anglickým fonémům říkáme **částečně podobné**, jelikož jsou podobné jen na úrovni alofonů, tj. jsou v samohláskovém repertoáru hindštiny sice přítomné, ale za samostatné hlásky se nepovažují a mluvčími nejsou reflektovány. Jsou ale i takové samohláskové fonémy v angličtině, které buď v hindštině vůbec neexistují, anebo existují, ale liší se z funkčního hlediska; tuto část samohlásek v angličtině považujeme za zcela **odlišnou**.

---

²⁶ Ohala, 1983: str. 1

	Angličtina	Hindština
Podobné samohlásky:	/i, ɪ, a, ʊ, u, ə/	/i, ɪ, a, ʊ, u, ə/
Částečně podobné samohlásky:	/æ, ɒ, ɔ, aɪ, εɪ, ɔɪ, aʊ/	/æ:, ɔ:, o:, a:I, e:I, o:I, a:u/
Odlíšné samohlásky:	/ε, ɜ, ʌ, ɪə, εə, ɔə, ɜʊ, ʊə/	/e, o/

Tabulka 5

Obrázek 6. Velmi schematické zobrazení hindských a anglických samohláskových fonémů, naložených na sebe.

5.1.3 Podobné samohlásky

Je třeba vzít na vědomí, že tyto samohlásky v žádném případě nepovažujeme za stejné a úplně identické. Jde o samohláskové fonémy v obou jazycích, které jsou si velmi podobné a při vzájemném zaměňování nezpůsobují pokles srozumitelnosti. Jsou to „dlouhé“ /i/ a /u/, „krátké“ /ɪ/ a /ʊ/, /a/ a neutrální vokál /ə/, neboli šva.

Přestože se o /i/ a /u/ ve mnoha zdrojích v souvislosti jak s angličtinou, tak hindštinou mluví jako o dlouhých samohláskách, jejich délka je v obou jazycích proměnlivá, nesouvisí s mírou uzavřenosti a často se může blížit délce tzv. „krátkých“ samohlásek /ɪ/ a /ʊ/. Průměrná frekvence

prvního a druhého formantu²⁷ pro /i/ je v RP 285 a 2373 Hz a 309 a 939 Hz pro /u/.²⁸ V hindštině jsem z vlastních materiálů vypočítala průměrnou frekvenci F1 400 a F2 2000 Hz pro /i/ a F1 450 a F2 950 Hz pro /u/. Hindské /i/ je teda o dost otevřenější a centralizovanější než anglické, zatímco u /u/ je rozdíl jen v míře otevřenosti. Stejně je to u /ɪ/ a /ʊ/, až na ten rozdíl, že mezi hindským /i/ a /ɪ/ není tak příkrý rozdíl v otevřenosti, jako v angličtině, jde spíš o míru centralizace. Hindské /ɪ/ má podobnou průměrnou F1 jako /i/ (450 Hz), je tím pádem stejně otevřené jako dlouhé /i/, a hlavní rozdíl tvoří F2, jehož hodnota je cca 1700 Hz oproti 2000 Hz pro /i/ dlouhé. Z hodnot f1 a f2 tedy vyplývá, že přestože oba páry samohlásek v hindštině a angličtině jsou si velmi podobné, hindské samohlásky mají větší míru otevřenosti a centralizovanosti.

Stejně tak je u /a/: hindské /a/ se velmi podobá anglickému, s tím ale, že hindské /a/ je přednější. Anglické /a/ má F1 670 Hz, hindské F1 660 Hz, zatímco hodnota F2 se liší o 300 Hz a činí v hindštině cca 1400 Hz oproti 1080 Hz v angličtině.²⁹

Zvláštní postavení má v otázce podobnosti šva: v angličtině se tento foném může objevovat jen v nepřízvučných slabikách, zatímco v hindštině se vyskytuje bez omezení. V přízvučné pozici v angličtině tento foném může být realizován celou řadou dalších fonémů, např. /ɜ/ nebo /ʌ/, které hindština ve svém repertoáru nemá, což má za následek to, že v anglických slovech mluvčí hindštiny používají šva jak v nepřízvučných, tak přízvučných pozicích. Kvůli tomuto velkému distribučnímu rozdílu se dá uvažovat o zařazení šva spíše do kategorie částečně podobných samohlásek. Vzhledem k velké artikulační a percepční podobnosti, jež je větší, než např. u /i/ a /u/, spadá šva v angličtině do kategorie podobných vokálů.

5.1.2 Částečně podobné samohlásky

Za částečně podobné považujeme ty anglické fonémy, jež se v hindštině sice také vyskytují, ale jen jako alofony existujících fonémů v určitých pozicích, tzn., nemají fonémické postavení. Anglické /æ/ a /ɒ/ se velmi podobají hindským /æ/ a /ɔ/, až na to, že anglické jsou krátké, zatímco hindské jen dlouhé a mají zcela odlišnou distribuci. Následkem toho je, že v angličtině

---

²⁷ První formant (F1) souvisí s otevřeností. Má nižší hodnotu u zavřených samohlásek a vyšší u otevřených. Druhý formant souvisí s polohou jazyka v ústní dutině a slouží jako indikátor tzv. zadnosti samohlásky. Přední samohlásky mají vyšší frekvenci F2 než zadní. Zadnost je však lépe vystihována vzájemným poměrem F1 a F2 než samotným F2.

²⁸ Wells, J. C. A Study of the Formants of the Pure Vowels of British English. Table 2. Vowel Formant Frequencies: Means and Dispersions (<https://www.phon.ucl.ac.uk/home/wells/formants/table-2.htm>)

²⁹ Wells, J. C. A Study of the Formants of the Pure Vowels of British English. Table 2. Vowel Formant Frequencies: Means and Dispersions (<https://www.phon.ucl.ac.uk/home/wells/formants/table-2.htm>)

hindských mluvčích se naprosto ztrácí rozdíl mezi anglickými /ɛ/ a /æ/, stejně jako mezi /ɒ/ a /ɔ/. Všechny anglické /ɛ/ a krátké /æ/ mluvčí hindštiny nahrazují dlouhým /æ/, a všechny /ɒ/ a krátké /ɔ/ nahrazují dlouhým /ɔ/.³⁰ Čaturvedí ve své komparativní studii hindštiny a angličtiny poukazuje na jednu zajímavost, která se týká nazalizace: píše, že se v hindštině /æ/ a /ɔ/ v nazalizované podobě víc přibližují anglické výslovnosti. „Právě proto samohláskový foném ve slově *pen*, vysloveném mluvčím hindštiny, zní víc jako anglická samohláska /ɛ/, ale ta samá anglická samohláska /ɛ/ ve slově *red* se realizuje jako anglické /æ/ přítomné ve slovech jako /glæd/, /k^hæt/ etc“³¹ Anglické /æ/ před nazálou se však v řeči hindského mluvčího realizuje výhradně jako /ẽ/, jelikož se hindské vokály před nazálou vždy vyslovují nazalizované, a nazalizované /æ/ se v hindštině realizuje jako /ẽ/. Stejně tak foném /ɒ/ v anglických slovech jako *dog* /dɒg/ a *sorry* /sɒri/ je odlišný od fonému /ɔ/ v *thought* /θɔ:t/ a *bought* /bɔ:t/, ale pro hindské mluvčí zní stejně: jako /ɔ/. Hindské /ɔ/ je ale poněkud odlišné od obou těchto anglických fonémů: je zadřenější než anglické /ɒ/ a otevřenější než anglické /ɔ/.

Anglické diftongy /aɪ, aʊ/ mají odpovídající hindské ekvivalenty: /a:i, a:u/, s tím rozdílem, že v hindštině jsou realizovány sekvencí dlouhého vokálu a neslabikotvorného /ɪ/ nebo /ʊ/. V této pozici /ɪ/ a /ʊ/ jsou alofony /y/ a /v/, a proto se na rozdíl od angličtiny můžou objevovat jen v určitých okolích.³² Další rozdíl je v délce jádra diftongu: v angličtině jádro diftongu tvoří krátká samohláska, v hindštině dlouhá.

Diskutabilní je zařazení anglických diftongů /ɛɪ, ɔɪ/, které se v hindštině vyskytují jen v určitých dialekttech.³³ Z tohoto důvodu tyto diftongy nejsou hindskými mluvčími identifikovány a zpravidla se nahrazují /e:/ a /o:/. Přesto však jsou-li mluvčí na to upozorněni, dokážou tyto dva diftongy vyslovit.

5.1.3 Odlišné samohlásky

Anglické samohláskové fonémy, jež se v hindštině nevyskytují v žádné podobě, považujeme za odlišné. S absencí těchto samohlásek se hindští mluvčí vypořádávají v rámci možností svého limitovaného samohláskového systému, což způsobuje neutralizaci důležité fonémické opozice mezi některými samohláskami. Za odlišné základní vokály se považují anglické /ɜ/ a /ʌ/. Odlišné diftongy jsou: /ɪə, ɛə, ɔə, ʊə, uə/.

---

³⁰ Chaturvedí: str. 37

³¹ Tamtéž

³² Čaturvedí: str. 38

³³ Tamtéž: str. 39

Vzhledem k tomu, že žádná hindská hláska částečně podobná těmto fonémům neexistuje, jen těžko můžeme predikovat způsob, kterým tyto fonémy budou substituovány v řeči hindských mluvčích. Případným vůdčím principem se v tomto případě může stát anglický pravopis.

Seznam anglických samohláskových fonémů a jejich realizace v řeči hindských mluvčích, jak je uvedeno u Čaturvedího:³⁴

/i/	/i/	/fɪl/	/fɪl/	/phɪl/	<i>feel</i>
/ɪ/	/ɪ/	/ɪt/	/ɪt̪/		<i>it</i>
/ɛ/	/æ/	/rɛd/	/ræd̪/		<i>red</i>
/æ/	/æ/	/bæg/	/bæg/		<i>bag</i>
/ɑ/	/ɑ/	/fɑst/	/fɑ:st̪/	/phɑ:st̪/	<i>fast</i>
/ɒ/	/ɒ/	/dɒg/	/dɔ:g/		<i>dog</i>
/ɔ/	/ɔ/ nebo /o/	/lɔ:n/	/lɔ:n/		<i>lawn</i>
/ʊ/	/ʊ/	/pʊt/	/pʊt/		<i>put</i>
/u/	/u/	/rul/	/rul/		<i>rule</i>
/ʌ/	/ə/	/wʌrɪ/	/vəri/		<i>worry</i>
/ə/	/ə/ nebo /æ/	/'lemən/	/'lemən/		<i>lemon</i>
		/ə'tempt/	/æ'tæmpt̪/		<i>attempt</i>
/ɜ:/	/ər/	/thɜ:n/	/t̪ərn/		<i>turn</i>
/ɪə/	/i:ə/	/bɪə/	/bi:ər/		<i>beer</i>
/ɛɪ/	/e:/	/kheɪm/	/ke:m/		<i>came</i>
/ɛə/	/e:ə/ nebo /e:ər/	/pheə/	/pe:ər/		<i>pair</i>
/ɔə/	/o:/ nebo /o:r/	/phɔə/	/po:r/		<i>pour</i>
/ɜʊ/	/o:/	/phɜʊst/	/po:st/		<i>post</i>
/ɔɪ/	/ɔ:ɪ/	/ɔɪl/	/ɔ:ɪl/		<i>oil</i>
/ʊə/	/u:ə/ nebo /u:ər/	/pʊə/	/pu:ər/		<i>poor</i>
/aɪ/	/a:ɪ/	/'naɪðə/	/'na:ɪd̪ər/		<i>neither</i>
/aʊ/	/a:ʊ/	/haʊs/	/ha:ʊs/		<i>house</i>

Tabulka 6

³⁴ Tamtéž: str. 41-42

Shrnutí

V samohláskovém repertoáru obou jazyků se vyskytují takové fonémy, jež ten druhý v jakékoli podobě postrádá. Zavřené /e/ a /o/ jsou vlastní jen pro hindštinu, zatímco /ɜ/ a /ʌ/ jen pro RP. Tabulka výše ukazuje, že angličtina má o 4 samohláskové fonémické opozice navíc: /ɛ/ vs. /æ/, /ɒ/ vs. /ɔ/, /ʌ/ vs. /ə/ a /ɔə/ vs. /ɜʊ/:

/ɛ/ vs. /æ/ → /æ/

/ɒ/ vs. /ɔ/ → /ɔ/

/ʌ/ vs. /ə/ → /ə/

/ɔə/ vs. /ɜʊ/ → /o/

Těchto osm fonémů činí největší problém pro hindské mluvčí v anglickém projevu.

Hindština a angličtina přesto mají mnoho společného a sdílí řadu samohlásek (/i, ɪ, a, ʊ, u, ə/). U těch samohlásek, jež považujeme za podobné, je v hindštině charakteristická větší míra otevřenosti a centralizace, až na /a/, jež je v hindštině vyslovováno více vepředu.

Řada samohlásek, jimž říkáme částečně podobné, se liší délkou (/æ, ɔ/) a/nebo distribucí (/æ/). Dále za částečně podobné považujeme takové anglické samohlásky, jenž se vyskytují v hindštině v podobě variant hindských fonémů.

Přítomnost diftongů v tom pravém slova smyslu je vlastní jen angličtině (hindština místo nich má tzv. *vowel clusters*, viz [2.5 Zvuková stránka](#) v kapitole [2. Hindština](#)).

5.2 Komparativní analýza souhlásek

Po fonetické stránce a co se týče souhláskových skupin (explozívy, nazály, frikativy atd.), se hindský souhláskový repertoár podobá tomu anglickému. Skutečná realizace souhlásek se ale v těchto jazycích v mnoha případech liší. Mnoho fonémů RP hindština buď naprosto postrádá, nebo je používá v odlišném okolí, anebo opačně: to, co má v hindštině fonémické postavení, je v angličtině pozičním alofonem.

Stejně jako u porovnání vokálů dělíme anglické konsonanty do tří kategorií podle podobnosti hindštině: podobné, částečně podobné a odlišné. Seznam podle Čaturvédího:

Podobné: /b, g, m, n, s, h, r, j/

Částečně podobné: /p^h (p), k^h (k), ŋ, l, r, f, ʃ, z/

Odlišné: /t^h (t), d, tʃ^h (tʃ), dʒ, θ, ð, ʒ, v, w/

Čaturvédí ve své komparativní analýze bere aspirovanou formu fonémů /p, t, k, tʃ/ jako základní foném, a neaspirovanou jeho formu jako alofón. Dále považuje /r/ za podobnou souhlásku, což je podle mě diskutabilní, jelikož RP ji realizuje jako postalveolární aproximantu /ɹ/, zatímco hindština většinou jako podstalveolární švih /ɾ/ anebo vibrantu /ɾ/.³⁵

	Bilabiály	Labiidentály	Dentály	Alveoláry	Postalveoláry	Retroflexní	Palatály	Veláry	Glotály
Explozivny	p b p ^h b ^h		t̪ d̪ t̪ ^h d̪ ^h	t d		t̠ d̠ t̠ ^h d̠ ^h		k g k ^h g ^h	
Afrikáty					tʃ dʒ tʃ ^h dʒ ^h				
Nazály	m			n				ŋ	
Verberanty				r		ɻ ɻ ^h			
Frikativy		f v	θ ð	s z	ʃ ʒ				h
Aproximanty		ʋ		l	ɹ		j	w	

- Společné
- Pouze HI
- Pouze RP (AmE)

Obrázek 7

Obrázek 2 je vyroben mnou na základě fonologického popisu hindštiny³⁶ a GenAm³⁷ z *Handbook of the International Phonetic Association* a velmi přibližně ukazuje, které souhláskové fonémy jsou pro hindštinu a angličtinu společné (podobné a částečně podobné) a které spolu nesdílí (odlišné).

5.2.1 Podobné souhlásky

Čaturvédí uvádí /b, g, m, n, s, h, r, j/ jako podobné souhláskové fonémy, jelikož v hindštině mají svoje protějšky, u nichž nejsou žádné nebo malé fonetické nebo distribuční odlišnosti. Nazály

³⁵ Ohala, 2014: str. 6-8

³⁶ Ohala, M. Hindi. *Handbook of the International Phonetic Association: A guide to the use of the International Phonetic Alphabet*. Cambridge: Cambridge University Press, 1999: str. 100

³⁷ Ladefoged, P. *American English*: str. 42

/m/, /n/ a sykavka /s/ se v těchto dvou jazycích realizují bez zřetelných rozdílů; /h/ je naprosto stejné po fonetické stránce a stejně jako v angličtině má v hindštině znělou i neznělou podobu: zněle se vyslovuje ve znělém okolí a na začátku slova v přízvučné slabice; v ostatních případech nezněle. Znělé explozivny /b/ a /g/ se v angličtině vyslovují s menším napětím než jejich hindské protějšky, zejména v počáteční a intervokální pozici. /j/ je v hindštině pozičním alofonem /i/ a proto jeho realizace v počáteční pozici před /i/ jako v anglickém slově *yield* /jild/ není pro hindsky mluvící přirozená: běžně se jimi vyslovuje jako /ild/, přesto však /j/ patří mezi podobné souhlásky.³⁸

Odůvodněnost umístění /r/ Čaturvédím do tohoto seznamu je sporná: hindské /r/ se realizuje se slyšitelným rozdílem v místě a způsobu artikulace (postalveolární švih nebo vibranta) vůči tomu anglickému³⁹ a jejich podobnost spočívá jen v tom, že se nemůžou navzájem splést se žádnou jinou souhláskou; po fonetické stránce se jinak liší razantně. Čaturvédí svou pozici nijak neobhájí a nevysvětluje.

5.2.2 Částečně podobné souhlásky

Anglické /p^h (p), k^h (k), ŋ, l, f, ʃ, z/ se řadí mezi částečně podobné, jelikož mají svoje hindské protějšky buď v postavení alofónů, anebo na nižší fonémické (angl. sub-phonemic) rovině. Přestože /p^h (p)/ a /k^h (k)/ existují ve velmi podobném znění (aspirace v hindštině je mnohem silnější), patří jen mezi částečně podobné: mají totiž odlišnou distribuci. Aspirované formy /p/ a /k/ se v angličtině hindskými mluvčími zpravidla nevnímají a realizují se neaspirovaně, jelikož /p^h/ a /k^h/ je v angličtině poziční variantou /p/, tzn., plní stejnou funkci, přestože má odlišné znění. V hindštině naproti tomu /p/ a /p^h/ stojí samostatně. Dále stojí za zmínku to, že neaspirované /ph/ a /kh/ ve finální pozici se v hindštině vyslovují neaspirovaně.

/ŋ/ je v angličtině samostatným fonémem (angl. *singer* /'sɪŋə/ vs. *sinner* /'sɪnə/), zatímco v hindštině je jen poziční variantou; vyskytuje se ve všech okolicích jako v angličtině, až na intervokální pozici.

/l/ v angličtině se liší od hindského v tom, že kromě „čisté“ alveolární má poziční velarizovanou variantu /ɫ/, která se vyskytuje mediálně před souhláskami a ve finální pozici.

/f, ʃ, z/ existují v hindštině ve stejné fonetické podobě ve slovech sanskrtského, perského, arabského nebo anglického původu, ale chybí v dialektech, jimiž se mluví na vesnicích. Navíc dévanágarí nemá pro /f/ a /z/ speciální symboly a značí je pouze diakritikou (tečkou zleva pod

---

³⁸ Chaturvedi: str. 89

³⁹ Carr: str. 168

/ph/ a /j/), takže v méně vzdělané řeči a v řeči lidí z vesnic jsou často vyslovovány jako /ph/ a /j/. Přestože /ʃ/ v dévanágarí má a objevuje se v slovech ze sanskrtu, mnoho Indů s touto souhláskou má potíže. /s/ a /ʃ/ jsou lidmi z vesnic často vnímány jako volné alofony jednoho fonému a vzájemně se zaměňují (*sundar* /sʊndəɾ/ se vyslovuje jako /ʃʊndəɾ/ a *śabdkoṣ* /ʃəbdkoʃ/ jako /səbdkos/).

5.2.3 Odlišné souhlásky

Čaturvédí uvádí, že pro anglické /t^h/ (t), d, tʃ^h (tʃ), dʒ, θ, ð, ʒ, v, w/ hindština nemá ve svém repertoáru nic ani vzdáleně podobného. „Nahrazuje je domácími /T, D, C, j, th, d, z (j), v (w)/⁴⁰ ve výše zmíněném pořadí.“ Všude jinde převádím Čaturvédího zvláštní způsob zápisu fonetické transkripce do IPA, ale v případě této přímé citace jsem se rozhodla zachovat jeho původní přepis. Kvůli nedokonalosti tohoto přepisu je těžko říct, v čem přesně se podle Čaturvédího liší anglické a hindské /tʃ/ a anglické a hindské dʒ. Podle poslechu z vlastních materiálů trůfám si tvrdit, že dotyčné hindské afrikáty se vyznačují silnou palatalizací, anebo jejich způsob artikulace je přímo alveolopalatální: /tɕ/ a /dʒ/. Sám Čaturvédí o tom nic podrobnějšího nepíše.

Za skutečně cizí se pro hindské mluvčí z tohoto seznamu dají považovat dentální frikativy /θ, ð/ a /ʒ/. V hindském souhláskovém repertoáru neexistuje žádný foném ani alofón, který zní alespoň trochu podobně. /θ/ a /ð/ hindští mluvčí nahrazují pomocí aspirovaných a neaspirovaných dentálních exploziv /tʰ/ a /dʰ/. V případě /ʒ/ je to stejné jako se /z/: hindští mluvčí tuto hlásku nahrazují afrikátou dʒ (popřípadě /dʒ/). Podrobněji o tomto tématu pojednává podkapitola [6.3.2 Souhlásky](#) v kapitole [6. Indická angličtina](#).

---

⁴⁰ /t, d, tɕ*, dʒ*, th, ɖ, z (dʒ*), v (w)/

6. Indická angličtina

6.1 Literatura

Téma indické angličtiny je dobře zmapováno v odborné literatuře, a to ve velké míře zásluhou domácích lingvistů a filologů (R. K. Bansal,⁴¹ B. Krishnamurti,⁴² S. Mishrová,⁴³ P. Goswami,⁴⁴ P. Nihalani & P. Hosali,⁴⁵ P. Sailaja⁴⁶), kteří prostřednictvím všestranného popisu IEn usilují o její plnoprávné postavení a prestiž mezi ostatními variantami. Na zpracování tématu se podílejí také mnozí zahraniční jazykovědci jako J. C. Wells.

Při popisu zvukové stránky IEn těžím hlavně ze dvou zdrojů: *Accents of English*, rozsáhlé monografie o variantách a přízvucích angličtiny po celém světě, a z dizertační práce vzniklé v jazykovědném ústavu University of Lucknow, *Indianization of English: A Descriptive Study of Indian English*, jež má za cíl poskytnout všestranný popis IEn a přenechat jiným badatelům dostatečnou bázi pro další výzkum. Druhá dizertační práce, *Indian English: A Contemporary Linguistic Description*, obhájená na Jawaharlal Nehru University, je zdrojem poznatků o socio-historickém pozadí IEn.

6.2. Samostatná varianta nebo „přízvuk“?

Angličtina není v Indii národním jazykem a jen velice malé množství Indů ji má jako mateřštinu. Co tedy dává indické angličtině zvláštní právo nazývat se „indickou angličtinou“ na způsob té americké, australské a kanadské? Proč v jejím případě nemluvíme jen o „indickém“ přízvuku“, jako v případě italského přízvuku nebo přízvuku ruského? Podobně jako u posledních dvou, její znění je * ζ stoprocentně ovlivněno mateřským jazykem, pokud ho zcela nekopíruje.

Důvodem pro diskusi je hlavně to, že na rozdíl od typických cizineckých přízvuků, se fonetický repertoár mateřského jazyka u Indů aplikuje na angličtinu jako na jazyk druhý, nikoliv jako na

---

⁴¹ Bansal, R.K. *The Intelligibility of Indian English*. Chennai: Orient Longman, 1969; Bansal, R.K. & Harrison, J.B. *Spoken English: A Manual of Speech and Phonetics*. Mumbai: Orient Longman, 1983; Bansal, R.K. & Harrison, J.B. *Spoken English for India*. Chennai: Orient Longman, 1986

⁴² Krishnamurti, B. *Language, Education and Society*. New Delhi; Thousand Oaks: Sage Publications, 1998

⁴³ Mishra, S. *Indianization of English: A Descriptive Study of Indian English*. University of Lucknow, 2016

⁴⁴ Goswami, P. *Indian English: A Contemporary Linguistic Description*, Jawaharlal Nehru University, 2006

⁴⁵ Nihalani, P., Tongue, R. K., Hosali, P. *Indian and British English*. Delhi: Oxford University Press, 1989

⁴⁶ Sailaja, P. *Indian English*. Edinburgh University Press, 2009

jazyk cizí. Italové používají angličtinu pro komunikaci s cizinci, zatímco Indové anglicky mluví také mezi sebou, zejména pokud jde o mluvčí z různých jazykových oblastí Indie. Zásadní roli hraje také to, že na rozdíl od Itálie, Ruska a ostatních zemí, kde angličtina není mateřštinou pro většinové obyvatelstvo, v Indii je angličtina úředním jazykem.

Indická angličtina odráží domácí kulturní tradice a Indové se ji učí od jiných Indů. To všechno potvrzuje, že indická varianta je stejně platná jako jiné postkoloniální varianty, např. australská, irská nebo kanadská. Stejné argumenty platí také pro singapurskou a filipínskou angličtinu.

6.3 Zvuková stránka

Uvádí se, že RP má ve svém repertoáru celkem 44 hlásek, z nichž je 20 klasifikováno jako samohlásky (12 čistých samohlásek a 8 dvojhlásek) a zbývajících 24 jako souhlásky. Ačkoli v mnoha ohledech se indická angličtina drží RP, kvůli zeměpisné vzdálenosti od skutečného místa výskytu RP, a hlavně kvůli vlivu mateřského jazyka mluvčích, se IEn rozvíjela a rozvíjí vlastní cestou a v její fonologii a fonetice lze sledovat určité tendence, jež tvoří charakteristické znění „indického“ přízvuku.

Indie je zemí mnoha jazyků a lze předpokládat, že zvuková stránka IEn se bude lišit od mluvčího k mluvčímu v závislosti na jeho mateřštině. Současná studie *The Effects of Native Language on Indian English Sounds and Timing Patterns*⁴⁷ však prokázala, že existuje něco jako obecná indická angličtina, sdílená všemi Indý se stejným vzděláním, a že rozdíly ve výslovnosti mluvčích s odlišnou mateřštinou jsou zanedbatelné. Toto zjištění ovšem není v rozporu se skutečností, že fonologie IEn odráží vliv indických jazyků, ale pouze naznačuje, že tento vliv má historickou povahu.

Následující kapitola dává přehled o dosavadních poznatcích o fonetické stránce IEn a rozebírá, zvažuje a shrnuje už existující popis.

6.3.1 Samohlásky

Ve svém rozsáhlém pojednání *Accents of English* J. Wells pracuje s vlastním znázorněním samohláskového systému v angličtině pomocí tzv. part-systémů A, B, C a D. Tento způsob zobrazení má před klasickým lichoběžníkovým schématem výhodu v tom, že pracuje mimo jiné s dvojhláskami. Part-systém A obsahuje krátké samohlásky, jež se v angličtině objevují jen

---

⁴⁷ Sirsa & Redford. *The Effects of Native Language on Indian English Sounds and Timing Patterns*. *J Phon.* 2013 November; 41(6): str. 393–406.

v zavřených slabikách; part-systém B sestává z předních polozavřených nebo zavřených dlouhých samohlásek a dvojhlásek s předním polozavřeným nebo zavřeným koncovým bodem; part-systém C zahrnuje dlouhé samohlásky a diftongy, které mají zadní střední až zavřenou kvalitu nebo, pokud jde o dvojhlásku, koncový bod; poslední part-systém D sestává z dlouhých samohlásek a dvojhlásek, jež mají relativně otevřenou kvalitu nebo koncový bod, včetně neutrálního vokálu /ə/ neboli šva.⁴⁸ Pro znázornění samohláskového systému IEn John. C. Wells uvádí tuto tabulku:⁴⁹

A			B		C		D	
ɪ	ʊ		ɪ			u	ɪə	(ʊə)
ɛ	ə	(ʌ)	e			o	eə	(ɜ)
æ		ɑ	aɪ	ɔɪ	aʊ			a

Tabulka 7

Dále uvádí tento lexikální výskyt:⁵⁰

KIT	ɪ	FLEECE	ɪ	NEAR	ɪə(r)
DRESS	ɛ	FACE	e	SQUARE	eə(r)
TRAP	æ	PALM	a	START	ɑ(r)
LOT	ɒ	THOUGHT	ɔ ⁴	NORTH	ɒ(r) ~ ɔ(r)
STRUT	[ʌ ~ ə] ¹	GOAT	o	FORCE	o(r) ⁵
FOOT	ʊ	GOOSE	u	CURE	ʊə(r) ⁵
BATH	ɑ ²	PRICE	aɪ	<i>happy</i>	ɪ, i
CLOTH	ɒ, ɔ	CHOICE	ɔɪ	<i>letter</i>	ə(r)
NURSE	ɜr ~ ʌr ³	MOUTH	aʊ	<i>comma</i>	a, ə

¹ phonemic status not clear: may be allophone of /ə/ or independent phoneme /ʌ/.

² or sometimes /æ/.

³ or, less commonly, /ɜ/.

⁴ or /ɒ/ for those who lack /ɔ/.

⁵ or [oə(r)]; occasionally [ɔə(r)].

Podle něj se samohláskový repertoár IEn docela podobá repertoáru RP.⁵¹ Porovnáme-li jeho podobnost s ruštinou nebo francouzštinou, je tvrzení je zcela namístě, samotné je však poněkud zavádějící. Jakmile se začneme dívat blíže, objevíme hned několik zásadních odlišností, jež právě tvoří to charakteristické znění „indického přízvuku“. Sám Wells ale poukazuje jen na

⁴⁸ Wells, 1982: str. 626.

⁵⁰ Tamtéž

⁵¹ „Turning to general Indian English, we find a vowel system quite like that of RP.“ (Wells, 1982: str. 626)

drobnější z nich. Co se samohlásek týče, IEn má sice více než sedmdesátiprocentní shodu s RP, to ale ovšem neznamená, že mají stejnou distribuci.

S. Mishrová ve své disertační práci *Indianization of English* uvádí pro IEn tento seznam samohlásek a dvojhlásek s odkazem na *Spoken English: A Manual of Speech and Phonetics* (Bansal & Harrison, 1983):⁵²

Samohlásky:

/i:/ jako v	reach /ri:tʃ/
/ɪ/ jako v	tit /tɪt/
/e:/ jako v	gate /ge:t/
/ɛ/ jako v	bed /bɛd/
/æ/ jako v	mad /mæd/
/ɑ:/ jako v	part /pa:rt/ ⁵³
/ɒ/ jako v	rot /rɒt/
/o:/ jako v	home /ho:m/
/ʊ/ jako v	look /lʊk/
/u:/ jako v	tube /tju:b/
/ə/ jako v	bus /bəs/

Dvojhlásky:

/aɪ/ jako v	might /maɪt/
/ɔɪ/ jako v	royal /'rɔɪəl/
/aʊ/ jako v	spouse /spaʊs/
/ɪə/ jako v	bear /bɪə(r)/ ⁵⁴
/eə/ jako v	care /keə(r)/
/ʊə/ jako v	cure /kjʊə(r)/

Samohláskový systém IEn v té podobě, jak ho uvádí Mishrová, má rozhodně bliž k hindštině než k RP, nekopíruje-li ji úplně:

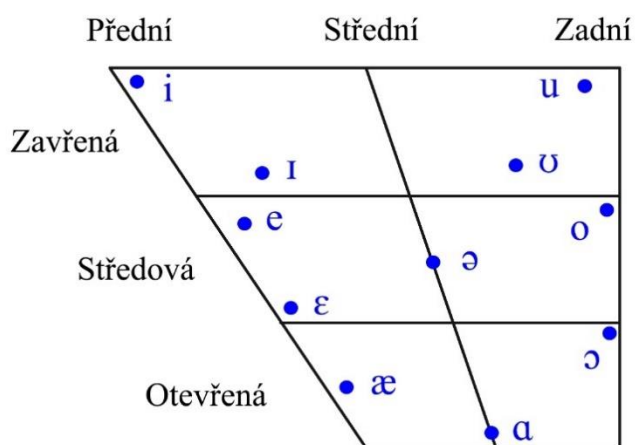
---

⁵² Mishra, 2016: str. 172

⁵³ Zaráží mě jen to, že v seznamu — pravděpodobně jen nedopatřením — chybí jakákoli otevřená nezaokrouhlená souhláska jako u Wellse /a/ v *bath, palm* a *start*.

⁵⁴ Pravděpodobně „bear“ je překlep a autor má na mysli „beer“.

Obrázek 8

Její seznam je pravděpodobně blíží opravdovému samohláskovému rozsahu obecné IEn, než příliš rozsáhlý seznam Wellse. Stejný seznam nacházíme také ve spisu *Indian and British English*.⁵⁵ Ohledně této interpretace samohláskového repertoáru IEn mám jedinou námitku: rozlišování mezi /ɒ/ a /ɔ/ podle mě, stejně jako podle Wellse, je v IEn velice pochybné. Nahradíme-li v tomto seznamu hodně zadní a specifické /ɒ/ za obecnější hindské /ɔ/, dostaneme **přesnou kopii hindského samohláskového systému**.

Co se týče dvojhlásek, podle M. Ohalové je hindština ve svém systému zcela postrádá. V *Sound Patterns of Hindi* v kapitole o hindských samohláskách Ohalová píše, že ačkoliv hindština má samohláskové kombinace jako /ei/ a /eu/, pohlíží se na ně jako na dvě plnohodnotné samohlásky vedle sebe.⁵⁶ Wells také zpochybňuje přítomnost dvojhlásek /ɪə/, /eə/, /ʊə/ a vůbec celého obsahu svého part-systému D v IEn, jelikož IEn plně vyslovuje /r/ ve všech postaveních.⁵⁷ Jejich přítomnost v samohláskovém systému IEn se mi tím pádem zdá být také sporná, ale to je spíše tématem pro další výzkum.

Jako shrnutí odstavce o samohláskách je na místě uvést několik zásadních charakteristických rysů IEn po samohláskové stránce, jež ji **odlišují od RP**:

- jeden foném /ə/ tam, kde RP rozlišuje tři: /ʌ/, /ɜ:/ a /ə/;
- přítomnost fonologické opozice mezi /ɒ/ a /ɔ/ a /ʌ/ a /ə/ je sporná;
- fonémická opozice mezi /e/ — /e:/ a /o/ — /o:/;

⁵⁵ Nihalani, Tongue & Hosali: str. 210

⁵⁶ Ohala, 2014: str. 7

⁵⁷ Wells, 1982: str. 626

- dodržování délek u vokálů často není konzistentní;
- hodně zavřené /e/;
- redukce dvojhlásek na dlouhé samohlásky jako v *face* /fe:s/ a *home* /ho:m/;
- často „silné“ samohlásky v nepřízvučných slabikách, např. /e/ v druhé nepřízvučné slabice slova *cottage*, kde RP má „slabou“ /i/.
- /ə/ mj. v přízvučných slabikách: /'mədər/ *mother*

Také je na místě uvést případné **odlišnosti samohláskového repertoáru IEn od hindského** v souladu s existujícími zdroji:

- přítomnost dvojhlásek;
- možná fonémická opozice /ɒ/ jako v *lot* a /ɔ/ jako v *thought*.

6.3.2 Souhlásky

Realizace souhlásek v IEn rovněž má svá specifika. Přestože její souhláskový repertoár se v mnoha aspektech podobá RP a ostatním variantám angličtiny, skutečné uplatnění na první pohled stejných nebo velmi podobných fonémů se razantně liší.

Wells ve svém spisu neuvádí žádnou tabulku konsonantů pro IEn, omezuje se pouze na popis specifik jejich realizace, stejně tak příručka *British and Indian English*. Mishrová s odkazem na Bansala, jehož původní text pro ověření správnosti citace bohužel nemám k dispozici, uvádí, že repertoár IEn čítá celkem 23 souhlásek a přikládá tento výčet souhlásek podle místa artikulace: ⁵⁸

---

⁵⁸ Mishra: str. 176

Bilabiální - /m/, /p/, /b/

Palatální - /j/, /tʃ/, /dʒ/

Labiodentální - /f/

Velární - /ŋ/, /k/, /g/

Dentální - /t/, /d/

Retroflexní - /ʈ/, /ɖ/, /ɳ/

Alveolární - /n/, /s/, /z/, /l/, /r/

Glotalní - /h/

Postalveolární - /ʃ/, /ʒ/

V seznamu chybí aspirované varianty dentálních exploziv /t/ a /d/, které podle Wellse mají fonémické postavení v IEn, a labiodentální aproximanta /v/, ale je přítomné retroflexní /ŋ/, které se těší jen výjimečnému využití dokonce i v moderní hindštině. Bohužel svůj seznam fonémů Mishrová nepodkládá ukázkami jejich lexikálního využití.

Přestože v repertoáru IEn jsou také přítomné mnohé fonémy charakteristické pro výslovnost RP, některé z nich slouží úplně jinému účelu: například substituují jiné, náročnější pro napodobení. Aspirace neznělých exploziv před samohláskou charakteristická pro RP v IEn zcela chybí, jelikož aspirovaná dentální exploziva /t/ je jedinou adekvátní náhražkou dentální frikativě /θ/. Dále, u alveolární /t/ a /d/, jež IEn postrádá, je retroflexní realizace, přestože IEn má velmi blízké dentální /t/ a /d/. To se vysvětluje zprvč tím, že podle percepčního experimentu, provedeného M. Ohalovou,⁵⁹ anglické alveolární explozivy Indům znějí víc jako retroflexní než jako dentální, a za druhé tím, že znělá dentální exploziva /d/ v IEn nahrazuje znělou dentální frikativu /ð/.

Specifické rysy realizace souhlásek v IEn:⁶⁰

- neaspirované neznělé explozivy /p/, /t/, /k/ ve všech pozicích, srov. *paper*: IEn /'pe:pəɾ/ místo RP /'pheɪpə/;

---

⁵⁹ Hindi has dental and retroflex stops but no alveolar stops. Since retroflex consonants are considered to be more marked than the dentals by the present marking conventions, one would expect the Hindi speakers to replace the alveolars by the dentals and not by the retroflexes. At this point an objection would be raised that this might be due to the way the Hindi speakers are taught English by their teachers. To see whether this is the case, or whether it is a perceptual phenomenon, an experiment was conducted. I constructed a tape consisting of 32 nonsense words of the sort: ada, atha etc. These were spoken by 4 Hindi speakers and 2 American English speakers. Thus dental, alveolar, and retroflex consonants were represented on the tape in random order. I asked 7 native speakers of Hindi to listen to the tape and to identify the consonants in each word as one of the 8 possible dental or retroflex Hindi consonants: t, th, d, dʃ, tʃ <tʰ-. They were not told that there were any American English speakers involved. The results are given in Table 11. Thus, they heard the Hindi retroflexes correctly as retroflexes 96% of the time, and the dentals correctly 89% of the time. The American English alveolar stops were heard as retroflex 91% of the time. (Ohala, 2014: str. 192)

⁶⁰ Wells, 1982: str. 627-630

- realizace dentálních frikativ RP /θ/ a /ð/ v podobě dentálních exploziv /tʰ/ a /d/: *think* IEn /tʰɪŋk/, *that* IEn /dæt/;
- retroflexní realizace alveolárních exploziv /t/, /d/ v RP s tím, že míra retroflexe se u mluvčích zvyšuje směrem na jih: *day* IEn /dɛ:/, *test* IEn /tɛst/;
- absence fonémické opozice mezi /v/ a /w/. Obě se v IEn realizují jako labiodentální aproximanta /v/ (někteří mluvčí používají také /w/, ale jako volnou nebo poziční variantu /v/);
- /r/ se vyslovuje ve všech pozicích, realizace však není důsledná: buď jako postalveolární švih /r/ nebo vibranta /r/, jako retroflexní švih /ɾ/, anebo jako postalveolární aproximanta /ɹ/ na způsob RP;
- laminální artikulace /f/, /z/, /tʃ/, /dʒ/ namísto apikální artikulace RP;
- čisté alveolární /l/ ve všech pozicích.

Souhláskové sekvence v IEn:⁶¹

Jisté anglické souhláskové sekvence představují pro některé Indý potíže. Existují dva běžné způsoby řešení problému výslovnosti: souhláskové sekvence na začátku slova mohou být rozděleny přidáním samohlásky, zatímco u sekvencí na konci slov se může vynechat jedna nebo více souhlásek: proteze *still* /i'stil ~ ε'stil/, epenzeze *slow* /sə'lo:/, apokropa *desk* /des/ a elize *works* /vərs/.

Pravidlo o slabikotvorných souhláskách, redukující [ə] a sonoru na slabikotvornou sonoru, se v IEn zpravidla neuplatňuje, a proto souhláskové sekvence vznikající v ostatních variantách uplatněním tohoto pravidla v IEn nevznikají. Srov. IEn *metal* /'mɛtəl/, *button* /bʌtən/ a RP /metl/, /bʌtn/.

6.3.3 Srozumitelnost⁶²

Na závěr pojednání o zvukové stránce IEn Wells s odkazem na studii R. K. Bansala *The intelligibility of Indian English* (1969) píše, že vzájemná srozumitelnost v angličtině mezi indickými mluvčími je kolem 74 % (ve srovnání s 97 % mezi mluvčími PR). Bansalův percepční experiment prokázal, že britští posluchači chápou indickou angličtinu téměř stejně

---

⁶¹ Wells, 1982: str. 630

⁶² Wells, 1982: str. 632

dobře (nebo špatně) jako indiští posluchači (70 %); nigerijští posluchači s tím ale mají značné potíže (53 % srozumitelnost), stejně jako Němci (57 %).

Wells uvádí několik hlavních odlišností IEn od RP, které podle Bansala nejvíc přispívají jak k jejímu charakteristickému znění, tak relativně špatné srozumitelnosti z pohledu mluvčích ostatních variant: „špatné“ umístění přízvuku, absence přízvuku, užití dentálního /d/ místo /ð/, užití /v/ na místě /v/ a /w/, vynechání slabik, neaspirace /p/, /t/, /k/ v počáteční přízvučné slabice.

7. Střídání jazykového kódu: hingliš, na pomezí dvou jazyků

Přepínání a míchání jazykového kódu v bilingvních společnostech je dobře známá věc. Setkáváme se tímto jevem po celém světě a Indie jako mnohojazyčná a multikulturní společnost není výjimkou. V posledních několika dekadách se zde objevila nová lingua franca moderní globalizované společnosti, neoficiálně nazývaná hingliš (angl. hindi + english). Je to hovorová směs dvou jazyků, jež se široce používá doma, na pracovišti, na trzích, na hřištích, v populární kultuře, v reklamě, v politice, tj. doslova téměř všude.

7.1 Socio-lingvistické zařazení

Hingliš je zcela unikátní dorozumívací forma, pro niž neexistuje jednoznačná definice: na rozdíl od např. typického pidžinu, jenž vzniká a používá se zejména při těsném kontaktu příslušníku dvou nebo více národů, hingliš slouží pro dorozumívání Indů mezi sebou, nikoli Indů a anglofonních cizinců. V určitém ohledu hingliš je sociálním dialektem pro širší skupinu lidí. Je to svébytná součást národního jazyka, jež má nespisovnou podobu, realizuje se v polooficiálním nebo neoficiálním jazykovém prostředí a slouží zároveň zvláštním potřebám jazykové komunikace a jako prostředek vyjádření příslušnosti k určitému prostředí či sociální skupině. „Určité prostředí“ v případě hingliš může znamenat celé městské prostředí: hingliš je neformální variantou jazyka pro celou indickou městskou střední třídu. Zároveň je společným dorozumívacím prostředkem pro globalizovanou studentskou komunitu, spojujícím mladé vzdělané lidi z různých částí Indie s různým sociálním pozadím a různou mírou bilingvismu. Hingliš se prezentuje nejen jako slang metropolitní mládeže, ale také jako dorozumívací prostředek nové Indie, sebevědomé a podnikavé. Také hraje roli jistého sociálního výtahu pro nižší střední a dělnickou třídu, jejichž *dil maange more*.⁶³ Hingliš slibuje ekonomickou prosperitu a navrácí pocit hrdosti na vlastní jazyk a kulturu.

Ukázka mluveného textu v hingliš:

Níže uvedený text je součástí mnou osobně nahraného a následně pečlivě zkoumaného materiálu. Jedná se o nahrávku mluveného projevu jednoho z hostů indického televizního pořadu v žánru talk show, které se svým obsahem zaměřují na širokou veřejnost.

---

⁶³ Populární reklamní slogan Pepsi „Yeh Dil Maange More!“ v hingliš, jenž doslova znamená „toto srdce chce víc“.

1: /.../ jī / USUALLY YOU KNOW / ham log america mẽ ERM AGAINST BLACK PEOPLE OR WHITE PEOPLE YOU HIT YOU HEAR ABOUT RACESISM / INDIANS ke bāre mẽ koī soctā nahī hai itnā / lekin mere sāth kuch laṛkiyā̃ bhiṛ gaī / AND ACTUALLY / THEY WERE AFRICAN AMERICAN / THEY WERE BLACK GIRLS / STRANGELY

2: / or un ko BROWN COLOR pasand nahī thā /

1: / patā nahī / unko maī pasand nahī thī / śāyad /

2: / āp pasand nahī thī? /

1: I WAS SIXTEEN / mujhe BROWNIE bolte the / or bolte the jāo tum kaṛī banāo / yahā ke YOU apne deś jāo / mere LOCKER pe likh dete the / AND erm / IT REALLY AFFECTED ME /

2: / vahī kyā EFFECT hotā thā? /

1: / em YOU KNOW āp / CONFIDENCE apnā purā tūt jātā hai / om maī lī jātī thī skūl tāki pahle klās mẽ pahūc āū mujhe vah laṛkiyō milē nahī / HALLWAYS mẽ / I USED TO LEAVE LATE / yā pahle calī jātī thī maī tāki bas mẽ na milē / PHYSICAL FIGHTS bhī huī / SO FINALLY merī MOM mujhe VISIT karne āī thī AND I SAID ki / jo bhī hai mujhe ghar vāpas ānā hai / I JUST NEED A BREAK / I NEED TO FEEL LIKE I BELONG SOMEWHERE /

2: / SO IT WAS NOT EASY GROWING UP /

1: / I WAS SCARED / I WAS VERY SCARED / I DIDN'T KNOW / I HAD VERY LOW SELF-ESTEEM GROWING UP / BECAUSE mujhe merī FAMILY mẽ kālī kālī bul kahe / YOU KNOW / AS A JOKE / YOU KNOW panjābī FAMILIES mẽ DUSKIES inko zyādā APPRECIATE nahī karte / aur merī pūrī FAMILY gorī ciṭṭhī hai / aur maī aur mere DAD / DUSKY nikle / to phir hamāre lie baṛā / are becāre / becārī / becārī kā kyā hogā / koī śādī nahī karegā / aisā sab sunne ko miltā thā mujhe / WHEN I WAS GROWING UP / AND / I WAS A CHILD / matlab bārah terah sāl kī umr mẽ / to ALL THESE THINGS REALLY AFFECTED ME THAT TIME / BUT I WAS VERY SMART / ACADEMICALLY maī /

2: / bahut acchī thī āp? /

1: / I WAS GOOD AT EVERYTHING / maī ACADEMICS mẽ acchī thī / maī gānā gātī thī / maī DANCE kartī thī / maī PLAYS kartī thī / maī PROJECTS kartī thī / SO I WAS A MULTITASKER IN SCHOOL / SO I THINK I DEVELOPED apnā CONFIDENCE / maī ne us tarah se DEVELOP kiyā ki agar ṭhīk hai / is kśetr mẽ / WHICH IS / YOU KNOW / LOOKS AND us sab cīzō mẽ / IF I'M NOT THAT GOOD-LOOKING /... /

7.2 Hingliš v mediích a populární kultuře

Hingliš doslova zachvátil indická masmédiá. Zatímco v tisku pořád ještě najdeme zdroje pouze v hindštině a angličtině (tradiční hierarchie je zejména viditelná tam, kde stejná společnost vlastní noviny v hindštině i v angličtině), v rádiu, v „hindy mluvících“ filmech a v TV-pořadech pro mládež se dnes mluví výhradně hingliš.

Ve své eseji na téma kulturně-společenského zasazení hingliš v současné Indii Francesca Orsini píše, že v důsledku velkého rozmachu v hindských zpravodajských mediích, jenž se týká také televizních zpravodajských kanálů, jako jsou NDTV a Aaj Tak, hindština získala pevnější postavení na trhu a proměnila se v silnějšího hráče proti angličtině. V novinářském prostředí se rozšířil názor, že skuteční novináři musí cítit puls národa, jehož srdce bije přinejmenším v hindštině (a při největším v hingliš). Součástí „novinové revoluce“, jak jí říká Robin Jeffrey, byl také vzestup tabloidních časopisů, poskytujících podrobnosti ze životů bollywoodských a televizních hvězd, které zároveň prosazovaly hingliš.

„Novinová revoluce“ měla dopad nejen na vznik bulvárních časopisů plných drbů, ale i na celkovou jazykovou politiku v indických médiích. Tradičně hindské noviny jako Navbharat Times, jež v minulosti úspěšně popularizovaly sanskrtské neologismy, v poslední době uvažují o přehodnocení své strategie povolením dobře zažitých anglických slovíček psaných v dévanágari ve prospěch hingliš. Všemi obávaná státní televizní stanice *Doordarshan*, jež byla po řadu desetiletí také terčem posměchu, že jejím pořadům skutečně rozumí jen bráhmanští učenci, rovněž přehodnotila svoji image a rozředila *śuddh hindí* (čistá hindština) špetkou hingliš.

Hingliš v reklamě zaslouží zvláštní pozornost: právě zde tento fenomén získal zcela výhradní postavení. Reklamní hesla jednoduše přeložená do hindštiny už nefungují: je jim sice rozumět, ale nejsou tolik působivé a důvěrné, jinými slovy „nehýbou“ s publikem. Proto v dnešní době všechny nadnárodní společnosti v Indii ve svých reklamách mluví hingliš. Ze sloganu Pantene „Come on girls, it's your time to shine“ se tímto způsobem stalo „Come on girls, vaqt hai shine karne ka“. Běžná reklamní hesla mají podobu hindské chytlavé fráze psané v latině a okořeněné slůvkem v angličtině, jako výše zmíněné „Yah dil maange more“ v reklamě Pepsi (eng. „Ask for more“), nebo zcela anglického sloganu, psaného v dévanágarském písmu. Střídání jazykového kódu přináší reklamním projevům hravost a uvolněnost, čímž vytváří důvěrnější spojení s publikem.⁶⁴

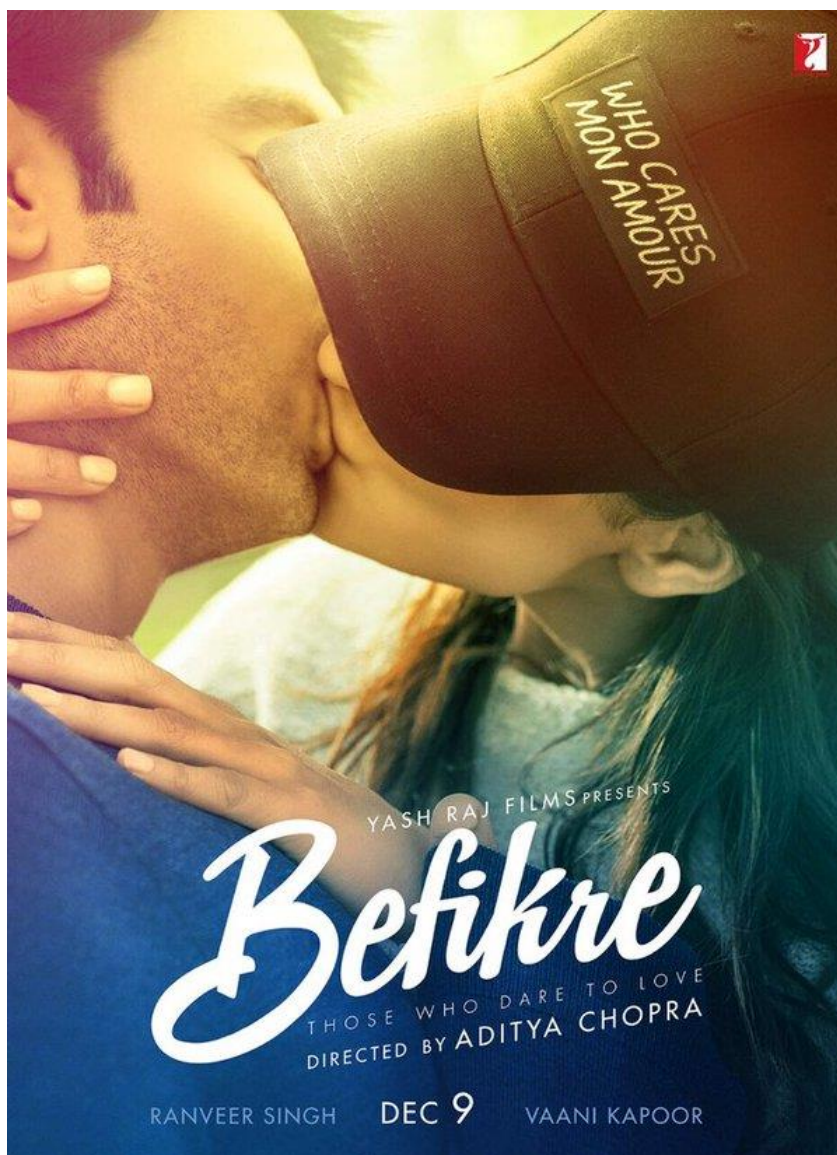
⁶⁴ Orsini, F. (2015) Dil Maange More: Cultural Contexts of Hinglish in Contemporary India. *African Studies*, 74:2, str. 199-220

Obrázek 9: slogan na reklamním plakátu zesvětlujícího krému Fair & Lovely „लेजर लाइट ट्रीटमेंट जैसा निखार“

Co se týče filmového průmyslu, hingliš nezůstal bez povšimnutí ani na širokém platně. Nehledě na to, že přítomnost angličtiny v hindsky mluvících filmech má dávnou tradici, v posledních desetiletích je na masivním vzestupu. Hingliš promlouvá z názvů, sloganů na plakátech a z dialogů ve filmech, hlavně orientovaných na mládež.

Obrázek 10: Oficiální poster k filmu *Befikre* (2016)

Bollywoodská romantická komedie *Befikre* (2016) a její oficiální plakát je dobrou ukázkou hingliš ve filmovém průmyslu. Na plakátu je všechno psáno latinkou v anglickém jazyce, až na samotný název filmu (hi. बेफिक्रे), jenž se dá z hindštiny přeložit jako „Bezstarostní“. Děj filmu se odehrává ve Francii a pojednává o milostném vztahu dvou mladých lidí — Dharama a Shyry. Dharam je mladý Ind, nedávno se přestěhoval do Paříže z Dillí a žije se jako stand-up komik. Shyra je mladá žena indického původu, narozená a vychovaná ve Francii. Hrdinové mluví mezi sebou žhavou směsí hindštiny a angličtiny:

D.: jā rahī ho?

Sh.: PARTY IS OVER, BACK TO REAL LIFE.

D.: tum ne merā NUMBER to liyā nahī. MISS karogī to CALL kaise karogī?

Sh.: YOU KNOW, merā abhī RECENTLY BREAK UP huā. maī kuch TIME ko SINGLE rahnā cāhtī hū. IN FACT kal rāt bhī HOOK UP karne kā merā koī irādā nahī thā, BUT tumhārī GOOFY bātē and YOUR SEXY DANCE MOVES... I JUST LET GO. SO NO PHONE CALLS, PLEASE.

Řeč Shyry je extrémním příkladem hingliš: míra zapojení anglického slovníku do jejích promluv je natolik vysoká, že se stává příznakovou: signalizuje divákovi, že Shyra je moderní mladá žena, globalizovaná a emancipovaná, jež si užívá být „single“.

Co se týče většiny komerčních filmů, angličtina je přítomná přesně natolik, aby řeč zůstala srozumitelná pro průměrného indického diváka. Například ve filmu Queen (2014), kde se děj odehrává také v cizině, je většina promluv hlavní hrdinky Rání v angličtině vyslovena nejdřív v hindštině:

R.: Yah kyā hai? WHAT IS THIS?

X: When people write this, it's like they are leaving behind a piece of their soul.

R.: Divār pe dil ke bāt. NICE.

R.: Yah sab kyō PAINT karte ho?

X: Whatever makes me angry, I paint.

R.: And then?

X: I'm going to paint on every single wall till they stop this stupid war for oil.

R.: SO NICE. Maī bhī kuch karnā cāhtī hū. I WANT TO DO SOMETHING.

Rání a její snoubenec mezi sebou mluví v jinak docela čisté hindštině, až na sem tam nějaké anglické slůvko. Je to taková odlehčená verze hingliš:

S.: tum ne śarāb piye?

R.: śarāb nahī, CHAMPAGNE.

S.: CHAMPAGNE śarāb nahī hotī? tum pāgal ho? to śarāb pīne śurū kar diyā tum ne? in logō se sīkhā DRINK karnā? tumhē kahā mile ye HIPPIE TYPE dost?

R.: HIPPIE nahī haī. ye log dost haī mere. hamāre jaise log. ROOMMATES haī mere.

S.: tum laṛkō ke sāth rahtī ho? tum ne ghar mẽ batāyā? MOMMIE jī ko patā ho to kyā hogā!

R.: patā do MOMMIE jī ko!

S.: HONEY I'M SORRY. PLEASE. ek galtī ho gaī, thīk hai, sab se ho jātī haī, yār. maī SORRY bol rahā hū. tum se milne itnā DISTANCE āyā hū. huh? tumhē patā hai MOMMIE ne pūrā PLAN kar liyā. itnā MISS kar rahe haī sab log tumhē. ūpar kā purā FLOOR RENOVATED hai, tumhē patā hai, hamāre lie.

Další ukázka hingliš z filmu *Zero* (2018):

B.: DANCE COMPETITION merā SELECTION ho gayā. jītne vāle ko babītā kumārī se milne kā maukā milē.

A.: to? kaunsā UP SCENE mē SELECTION huā hai terā?

B.: kāl rāt babītā kumārī ne mujhe KISS kar diyā hai.

A.: apnī HEIGHT to dekh, Baue! agar babītā kumārī ne tujhe KISS kiyā to leonardo di caprio kā baccā mere peṭ mē hai.

8. Fonetická analýza: materiál a metodologie

Pro fonetickou analýzu je třeba mít dostatek vhodného fonetického materiálu. Základem pro tuto práci je zvukový materiál získaný pomocí fonetické segmentace hlásek v softwaru Praat (viz 8.1.5 Segmentace hlásek v Praatu). Materiál obsahuje celkem cca 10 minut souvislé hindské řeči, získané od 10 různých mluvčích, a cca 10 minut „vsuvek“ jen v angličtině, které jsem vypreparovala z cca 5 minut hindské řeči od každého mluvčího pomocí fonetické segmentace, což tvoří celkem 6425 hlásek z hindské části a 6052 hlásek z anglické části.

8.1 Vymezení zvukového materiálu

Zkoumaný zvukový materiál s celkovou délkou 20 minut byl získán z nahrávek mluvených projevů hostů ze dvou indických populárních televizních pořadů v žánru talk show, které se svým obsahem zaměřují na širokou veřejnost. Hlavním účelem pořadů je sdělovat divákům podrobnosti ze života veřejných osobností: zpěváků, režisérů, spisovatelů, hráčů kriketu, ale převážně filmových a divadelních herců. V průběhu od 30 do 60 minut host konverzuje s moderátorem na témata týkající se hostova oboru a osobních zkušeností ze života.

Pro potřebu práce jsem ze široké nabídky hostů těchto dvou pořadů zvolila pět žen a pět mužů, pocházejících ze severní Indie, jejichž mateřtinou je buď hindština, anebo jeden z jejich dialektů. Hosté jsou převážně filmoví a divadelní herci ve věku od 30 do 60 let a jsou vesměs vysokoškolsky vzdělaní. Rozhodujícím kritériem pro výběr mluvených projevů byl mateřský jazyk mluvčího, pochopitelně jsem se snažila získat co nejvíc rodilých mluvčích MSH, proto jsem se spoléhala na informace, jež o sobě sdílí sám mluvčí v mediích. Mimo jiné bylo pro potřebu výzkumu důležité získat mluvené projevy od osob obojího pohlaví (zastoupení žen mezi hosty je u indických pořadů výrazně nižší) a různého věku. Vzhledem k tomu, že při volbě mluvčích jsem se řídila jinými kritérii než jejich obor, polovina z nich jsou filmoví, divadelní a televizní herci. Dále mezi mluvčími jsou: jeden filmový producent, jeden filmový a divadelní scenárista, dva filmoví režiséři, jedna zpěvačka na pozadí a jeden hráč kriketu.

Od každého z mluvčích jsem nahrála pět minut mluveného projevu, z něhož jsem dále odstranila řeč moderátora.

V rozsahu této práce je velmi těžké odhalit regionální původ mluvčího a případně ho zohlednit ho při analýze fonetického materiálu. Původ mluvčího pravděpodobně má vliv na způsob realizace hlásek, u nichž jsem narazila na více variant, ale množství a omezená různorodost

vzorků, které jste měla (a vůbec mohla mít) k dispozici, podrobnější výzkum neumožňují. Určitě bude stát za to probrat toto téma podrobněji a s větším ohledem na takové detaily jako zeměpisný původ, pohlaví a sociální postavení mluvčího, ale na to bude potřeba provést sběr materiálu od záměrně odlišných skupin s plnou vědomostí jejich odlišnosti.

8.2. Míra spontaneity mluvených projevů

Nečtenost projevu, forma dialogu, možnost využití neverbálních prostředků a osobní zaujetí mluvčího jsou okolnostmi zvyšujícími míru spontaneity, zatímco částečná připravenost projevů a vědomí veřejného, televizního vysílání ji naproti tomu oslabují.

Všechny analyzované projevy jsou relativně spontánní, tzn. proneseny spatra a bez pomoci čtecího zařízení. Míra interakce mezi moderátorem a hostem je středně vysoká: host průběžně dostává doplňující otázky, na které musí spontánně reagovat, ale ve svém projevu není přerušován. V projevech jsou přítomné některé charakteristické příznaky nepřipravenosti/spontaneity jako např. použití neplnovýznamových slov, tzv. „vycpávek“, deiktických prostředků; opakování myšlenky nebo její reformulace, opravy, upřesnění tvrzení, redundance obsahu sdělení; v menší míře také syntaktické struktury charakterizující mluvené projevy jako nekompletní nebo nedokončené formulace, anakoluty, elipsy, parataktické spojování vět, juxtapozice, různé doplňování informací apod.; nespisovnost projevu.⁶⁵

8.3 Omezení při výběru materiálu

Při výběru zvukového materiálu jsem dodržovala následující pravidla a omezení:

- a) sekvence nesmí obsahovat méně než dvě slabiky,
- b) nevybírat sekvence s neodpovídající kvalitou záznamu,
- c) nevybírat sekvence, kde mluví více než jeden mluvčí,
- d) nevybírat sekvence s vnějšími rušivými vlivy,
- e) nevybírat sekvence s výrazným emocionálním nábojem,

f) promluvový úsek zahrnující zkoumanou hlásku explozívu nesmí obsahovat přeřeknutí, nesrozumitelná slova, hezitace, odkašlání, smích nebo jiné přerušování souvislého proudu řeči,

---

⁶⁵ Dufour, R., Jousse, V., Estève, Y., Béchet, F., & Linares, G. (2009). *Spontaneous Speech Characterization and Detection in Large Audio Database*: str. 42-43

g) zkoumaná hláska se nesmí nacházet v první a poslední slabice promluivového úseku.

8. 4 Technické údaje

Nahrávky byly získány zápisem zvukového signálu z videí na oficiálních YouTube kanálech pořadů do osobního počítače za pomoci softwaru Audacity⁶⁶ verze 2.3.0 se vzorkovací frekvencí 44 100 Hz. Kvalita nahrávek odpovídá kvalitě původních videí na YouTube. Instrumentální analýza zvukového signálu byla prováděna v programu Praat⁶⁷ verze 6.1. Statistické zpracování dat bylo provedeno v programu Microsoft Excel pro Office 365.

8. 5 Segmentace hlásek v Praatu

Před zahájením analýzy zvukového materiálu jsem potřebovala provést fonetickou segmentaci, tzn. určit hranice jednotlivých segmentů, popřípadě dalších úseků řeči vymezených v čase. Jedině po provedení fonetické segmentace hlásek jsem mohla získat data, která bylo možné mezi sebou porovnávat, uvádět do různých typů vztahů a snadno mezi nimi vyhledávat. Metodologicky jsem vycházela z jasně definovaných pravidel popsanych v příručce *Fonetická segmentace hlásek*⁶⁸. Na základě v první řadě určitých vizuálních vodítek patrných ze zobrazení zvukového signálu ve spektrogramu a oscilogramu jsem provedla manuální segmentaci hlásek. Správnost nastavení hranice jsem v případě potřeby ověřovala pečlivým poslechem. V některých složitějších, nejednoznačných případech může být poslech primárním vodítkem pro určení hranice mezi dvěma hláskami. Pro zobrazení zvukového signálu, jeho přehrávání a tzv. „značkování“ jsem používala výhradně software Praat⁶⁹ verze 6.1.

Jelikož se jedná o improvizované projevy s relativně vysokým artikulačním tempem a omezenou snahou o pečlivou artikulaci, pro náš typ materiálu je příznačná častá neplná, implicitní výslovnost. Určování hranic u projevů s implicitní výslovností hlásek bývá přirozeně těžší než u projevů s výslovností plnou, explicitní. Při implicitní výslovnosti jsou hranice mezi segmenty často zastřeny a jejich určení je proto mnohdy problematické. Snažila jsem se řešit veškeré sporné případy v souladu s příručkou *Fonetická segmentace hlásek* a pokud možno jednotně. Pro manuální umístování hranic segmentů se v příručce *Fonetická segmentace hlásek*

---

⁶⁶ <https://www.audacityteam.org/>

⁶⁷ <https://www.praat.org/>

⁶⁸ Machač & Skarnitzl, 2009

⁶⁹ Boersma & Weenink, 2020

především vychází z inherentních fonetických rysů jednotlivých typů hlásek, které je možno rozdělit na vlastní a nevlastní.

Vlastní fonetické rysy určité hlásky jsou takové artikulační či akustické charakteristiky, které jsou pro danou hlásku typické. Např. vlastním rysem všech samohlásek z artikulačního hlediska je otevřenost vokálního traktu a kmitání hlasivek. Z hlediska akustického jsou vlastními fonetickými rysy přítomnost základního tónu a formantové struktury. Nevlastní fonetické rysy, tzn. takové, které nejsou pro danou hlásku charakteristické, se objevují nejčastěji působením sousedního segmentu, jemuž jsou vlastní (např. znělost v části závěru explozívy po samohlásce). U semispontánních projevů je tento jev přítomen ve zvýšené míře. Přítomnost nevlastních rysů obvykle znesnadňuje umístění hranic mezi segmenty a jejich popis.⁷⁰

Za hranice segmentů považujeme za ideálních okolností ty časové okamžiky, v nichž dochází k ukončení přítomnosti vlastních fonetických rysů hlásky jedné a k nástupu vlastních fonetických rysů hlásky následující.⁷¹

V případě, že mezi segmenty vznikne přechodová fáze, kde není možné nalézt rysy pro odlišení sousedních hlásek, příručka navrhuje umístění hranice do středu této fáze.

9. Zvuková stránka „english“ uvnitř hingliš

Mluvíme-li o angličtině uvnitř hindského mluveného textu, jde nám v podstatě o to, čemu jsem se už v této práci věnovala: jedná se o jednu ze složek hingliš – english. Hindštinu, angličtinu i indickou angličtinu po zvukové stránce jsem už v této práci popsala. Pro každý z těchto jazyků existují fonetické příručky. Jenže pro hingliš nic takového udělat nikoho nenapadlo. Položila jsem si otázku: Jak zní hingliš? Kterými pravidly se řídí? Co má za fonetický repertoár? Vznikají v hingliš nové hláskové segmenty či nikoli? Bohužel, odpověď na žádnou z těchto otázek jsem nenalezla, a zároveň jsem slyšela spoustu Indů v tomto hybridním jazyce mluvit.

V této práci jsem si položila za cíl udělat si v tom jasno. Nejvíc mě ovšem zajímá zvuková stránka anglického elementu v této řeči moderních Indů. Jelikož je to řeč Indů a jejím základem je hindština, nemusíme dlouho váhat, než usoudíme, že fonetická stránka hindského elementu je zcela totožná s fonetickou stránkou MSH. Moje vlastní pozorování a poslechové a segmentální analýza mluvených textů v hingliš toto tvrzení potvrzují. S angličtinou uvnitř hindi je to složitější. Pro většinu mluvčích hingliš angličtina zůstává cizím elementem, jehož standardní

---

⁷⁰ Machač & Skarnitzl, 2009: str. 20-21

⁷¹ Machač & Skarnitzl, 2009: str. 22

výslovnost (RP nebo GenAm) hindští mluvčí nedokážou plně napodobit. Té angličtině, kterou Indové běžně používají jako druhý jazyk, se říká indická angličtina (IEn). IEn je v této práci dost podrobně popsána na základě několika zdrojů, jedním z nich je vlivná monografie J. C. Wells *Accents of English*. Ale je angličtina v rámci hindské řeči, hingliš, to samé, co IEn? Chtěla jsem tento problém důkladně prozkoumat, a proto jsem se musela naučit provádět fonetickou analýzu sama.

9.1 Vybrané fonetické aspekty

V této kapitole nás bude zajímat, jaké hlásky používají mluvčí pro náhradu těch cizích v anglické složce hingliš. Budeme se ptát, co používá hingliš v angl. slovech místo hlásek, jež nemá (/θ/, /ð/, alveolární /t/, /d/) a proč. Podíváme se také, k jakým fonologickým procesům dochází uvnitř a na hranicích cizích slov. V neposlední řadě nás bude zajímat, jestli ve snaze nahradit nepřítomné v hindštině hlásky nevznikají nové hlásky, cizí jak pro hindštinu, jak pro angličtinu. Provedená práce na hláskové segmentaci zvukového materiálu mi umožňuje každou tezi ilustrovat zobrazením daného jevu na spektrogramu a prokázat tím, že to, co slyšíme, je objektivní realita, nikoliv klam či přeslech. Ovšem spontaneita a tím pádem často nedbalost projevu způsobuje to, že ani zobrazení na spektrogramu se nedá jednoznačně vyložit, v těchto případech se musí také zapojit pečlivá poslechová analýza.

9.1.1 Realizace cizího souhláskového repertoáru

Jak už bylo v této práci zmíněno, hingliš se skládá z morfosyntaktické a sémantické báze hindštiny a lexikálního materiálu obou jazyků v různém poměru. Dá se říct, že hindština zde vystupuje v roli kostry, na kterou se nabaluje svalová hmota tvořená jak hindštinou, tak angličtinou. Hingliš také zachovává hindskou prozódii. Jelikož hingliš pro společné dorozumívání používají výhradně Indové, a Angličané či Američané nikoliv, můžeme usoudit, že hindština je v hindi domácí složkou, zatímco angličtina je složkou cizí. A také, jak jsme si ukázali v kapitole [5. Hindština vs. angličtina: porovnání po fonetické stránce](#), je angličtina ve srovnání s hindštinou zvukově poměrně odlišná. Angličtina má o čtyři samohláskové fonémické opozice navíc (/ɛ/ vs. /æ/, /ɒ/ vs. /ɔ/, /ʌ/ vs. /ə/ a /ɔə/ vs. /ɜʊ/) a celou řadu hindštině cizích souhláskových fonémů, a to /t^h/ (t), d, tʃ^h (tʃ), dʒ, θ, ð, ʒ, v, w/ (viz [5.1.3 Odlišné samohlásky](#) a [5.2.3 Odlišné souhlásky](#)).

9.1.1 Alveolární explozivy /t, d/

Velmi charakteristická je pro hingliš, stejně jako pro IEn retroflexní realizace exploziv tam, kde RP má alveolární způsob artikulace. Tento jev je dobře znám a je moc dobře popsán v odborné literatuře o IEn. Odráží se dokonce v hindském pravopisu přejímek z anglického jazyka:

angl. ticket /'tɪkɪt/ → hi. टिकट /tɪkəʈ/

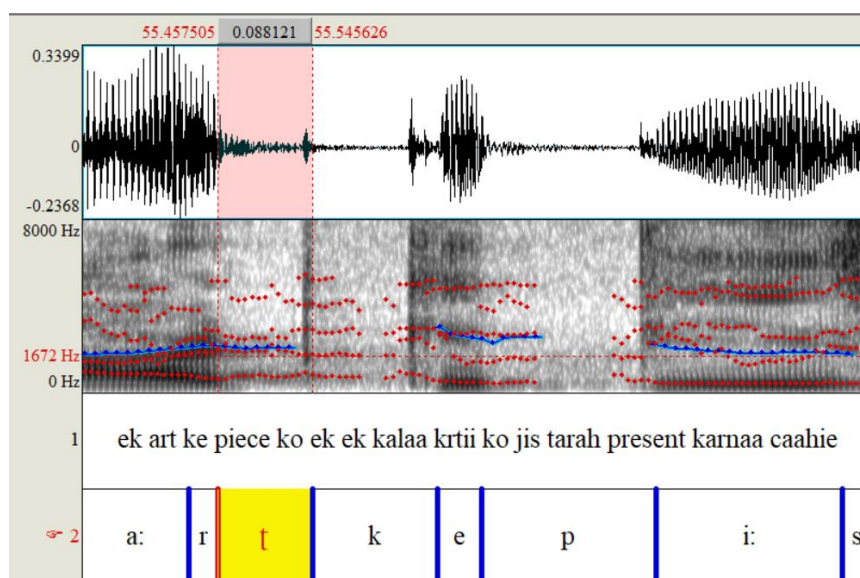
angl. blood pressure /'blʌd preʃə(r)/ → hi. ब्लड प्रेशर /bləʈ preʃar/

angl. doctor /'dɒktə(r)/ → hi. डाक्टर /dʌkʈər/

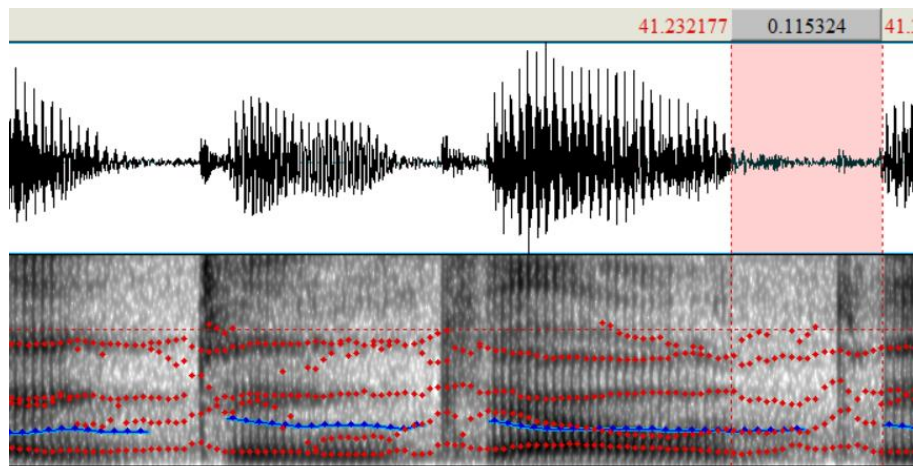
Retroflexní souhláska se tvoří ohnutím jazyka dozadu směrem k zadní části dásňového oblouku, kdy zároveň dochází k závěru mezi špičkou jazyka a alveolami. Tímto vznikne velmi charakteristický zvuk, jenž se nedá s ničím splést. Mimo hindštinu se retroflexní explozivy vyskytují také v paštštině a mnoha drávidských jazycích.

Zaměňování /t/ → /ʈ/ a /d/ → /ɖ/ je natolik slyšitelné, že se stalo vlajkovou lodí tzv. „indického“ přízvuku. V odstavci 6.3.2 je poměrně zajímavé téma substituce retroflexních /ʈ/ a /ɖ/ za alveolární /t/ a /d/ rozvedeno a vysvětleno.

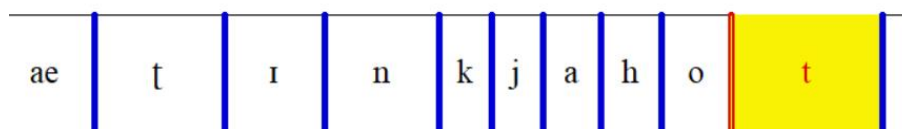
Kromě poslechu se retroflexní hláska dá také poznat ze spektrogramu, což se potvrdilo z mého materiálu. Kvůli vyšší artikulační náročnosti totiž retroflexní explozivy mají vyšší intenzitu signálu (exploze je černější a rozlezejší).

Obrázek 11. angl. art RP /a:t/ → hing. /aʈ/

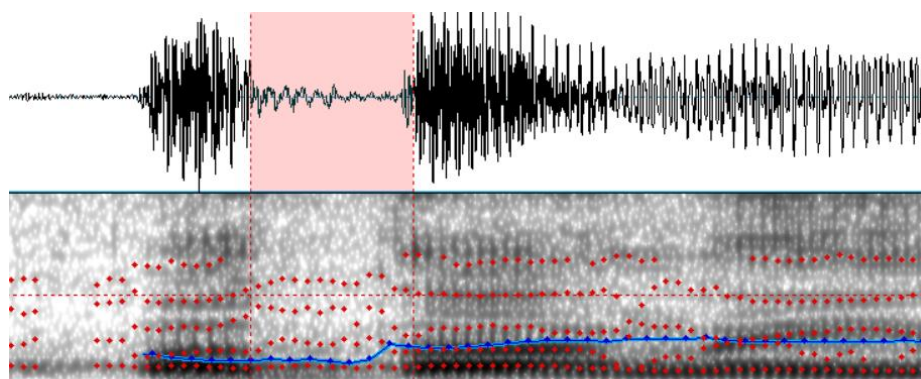

lighting kyaa hotii vah sikhte thee

Obrázek 12. V angl. slově „lighting“ je zastoupeno retroflexní /ʈ/, zatímco v hi. slově होती /hoti/ můžeme vidět normální hindské dentální /t/.

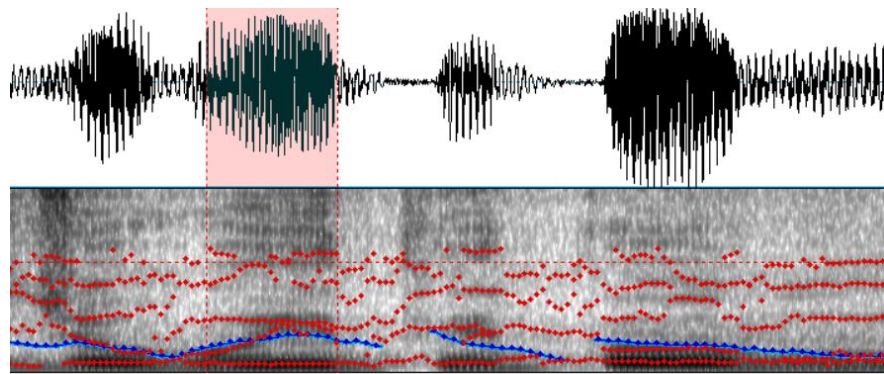
Pro lepší představu a srovnání uvádím ještě několik příkladů hindského dentálního /t/ a /d/ v kontextu:

pataa nahii.m the

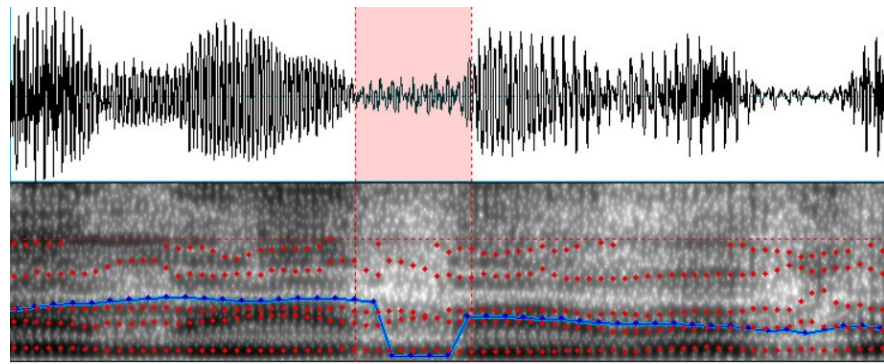
Obrázek 13. Dentální /t/ v hindském पता होना /pata hona/ „být znám“

yah ciiz jo huii thii to mujhe savaalo.m ke javaab

dh̄ | o | h | ui | th | i | t | o | m

Obrázek 14. Dentální /t/ v hi. part. *ये तो* /to/

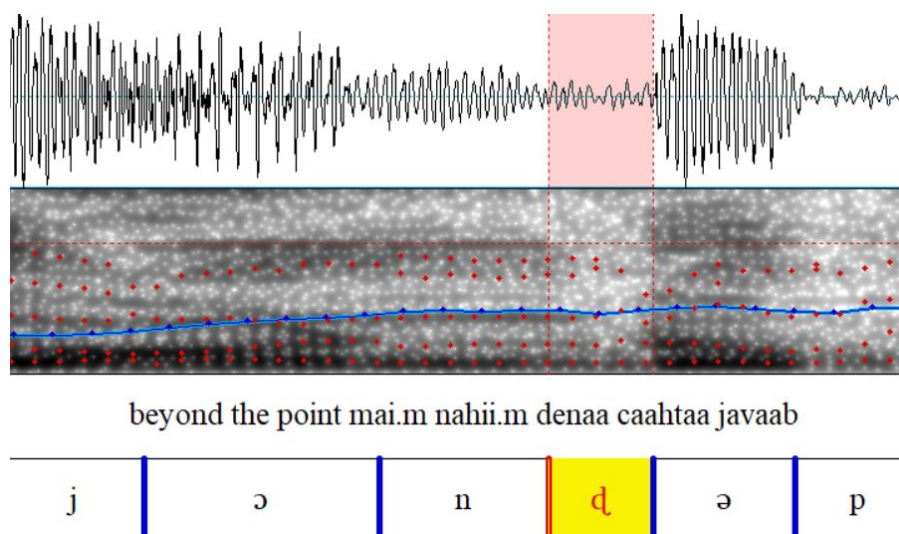

beyond the point mai.m nahii.m denaa caahtaa javaab

ε | n | ə | h | i | d | e | n | a | t̪ | a

Obrázek 15. Dentální /d/ v hi. v. *देना* /dena/ „dávat“

Zobrazení na spektrogramu ovšem nemá vždy jednoznačnou interpretaci. Např. na obrázku 16 není žádná exploze, přestože na nahrávce je jasně slyšet retroflexní /d/. Jde o to, že /d/ při nedbalé výslovnosti přechází až do švihu, teda postrádá explozi a přebírá vlastnosti aproximantů.

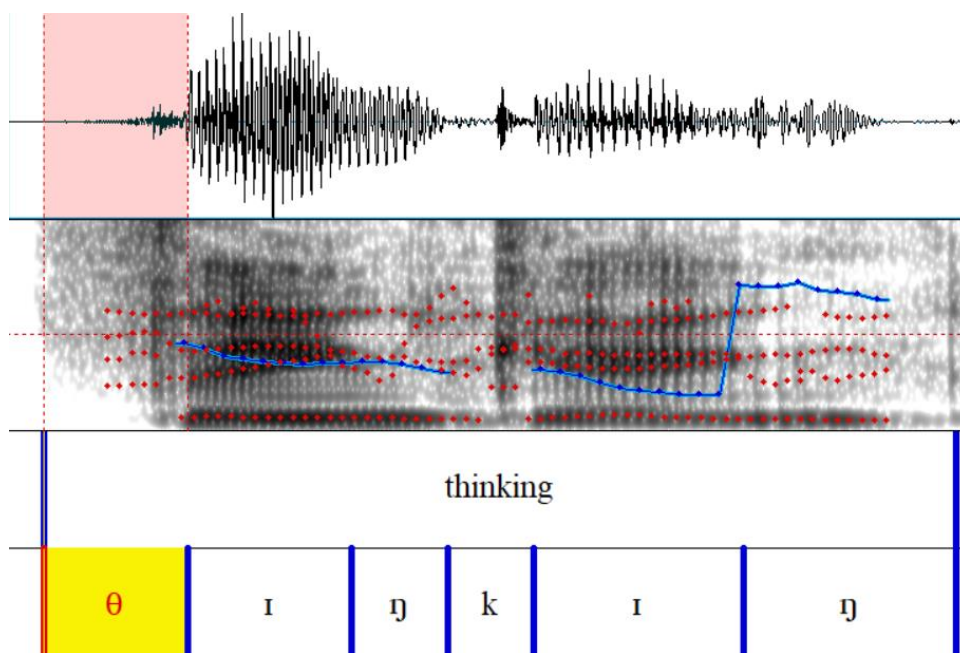
Obrázek 16. Retroflexní /d/ v angl. *beyond* „mimo“ uvnitř hingliš /biˈjɒnd/ (RP /biˈjɒnd/)

9.1.2 Realizace dentálních frikativ /θ, ð/

Na spektrogramu frikativy poznáme podle chaotické směsi frekvencí, jež vytváří turbulentní proud vzduchu, jsou tedy snadno rozeznatelné. Frikativy jsou v podstatě něco jako šum a jejich zobrazení na spektrogramu také vypadá jako druh statického šumu, který jste možná viděli na „rozbité“ televizní obrazovce při ztrátě signálu. U exploziv větší část tvoří závěrová fáze, během které neuniká žádný vzduch, po níž následuje drobný výbuch energie, jenž na spektrogramu vypadá jako velmi tenká frikativa. Za vlastní fonetické rysy exploziv se považují: a) závěrovost, tzn. přítomnost úplného ticha v okamžik závěru, b) explozivnost, tj. uvolnění závěru v podobě explozivního šumu a c) přítomnost základní frekvence F0 u znělých exploziv a její nepřítomnost u exploziv neznělých.⁷² Rozlišování mezi frikativou a explozivou se může problematizovat v případě, že kvůli neplnému přiblížení artikulátorů při realizaci exploziv vzniká překážka podobná úžině a následkem toho též třecí šum, připomínající frikativní. V takovém případě jde o frikativizaci exploziv. Dále existuje také tzv. závěrová realizace frikativ. Tato realizace se vyskytuje především v počáteční pozici ve slovech, jimž předchází ticho nebo exploziva. Jak je ukázáno na obr. 17, závěrová frikativa /θ/ se zřetelně liší od kanonické /θ/: její způsob artikulace se mění z frikativního na závěrový.

⁷² Machač & Skarnitzl: str. 28

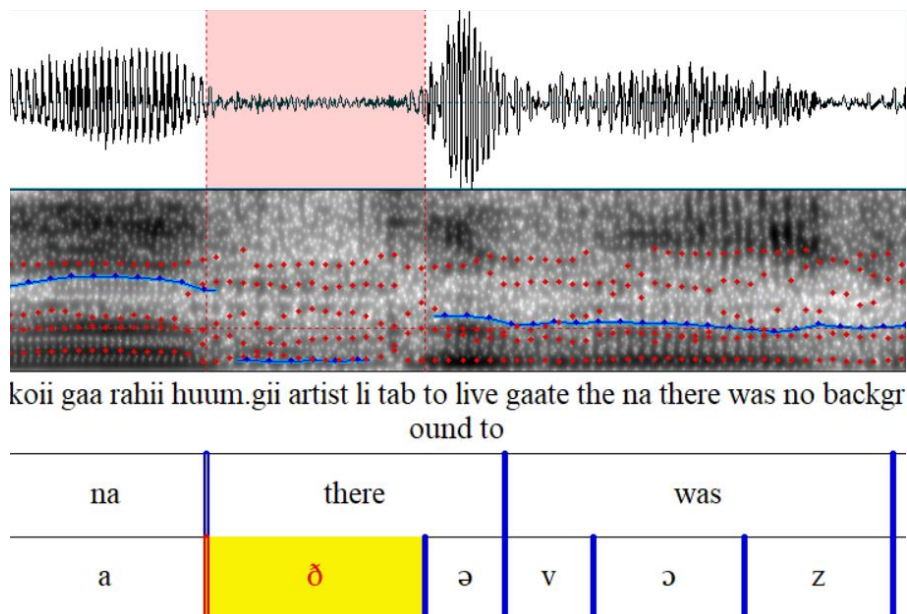

Obrázek 17. Ze spektrogramu slova „thinking“ proneseného izolovaně v GenAm je vidět, že u dentálních frikativ také můžeme pozorovat něco jako slabší a rozlezejší exploze na konci, připomínající aspirovanou explozivu.

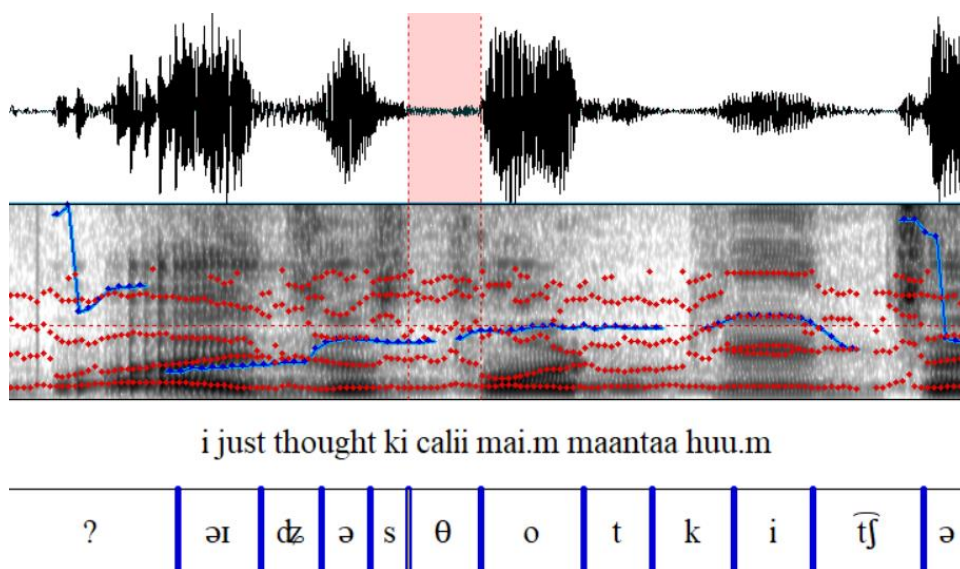
Právě závěrová frikativa se dá velice jednoduše splést s aspirovanou dentální explozivu, kterou Indové převážně používají pro náhradu /θ/ a /ð/. Když jsem ve svých nahrávkách hingliš procházela anglická slova obsahující *th* a snažila se je zařadit, dělalo mi to velké potíže právě kvůli tomu, že v důsledku přítomnosti závěrových rysů u frikativ je těžké podle spektrogramu poznat, jestli je vysloveno skutečně /θ/ nebo /ð/ v závěrové podobě, anebo aspirovaná dentální exploziva /t/. Mnohokrát jsem se musela rozhodovat podle sluchu.

Musím zmínit, že zastoupení /θ, ð/ je v mém zvukovém materiálu jedno z nejmenších, takže nemůžu říct, která realizace je nejčastější apod., ale spektrální analýza přesto vypadá docela zajímavě a stojí za ukázkou. Domnívám se ale, že nejčastěji Indové realizují jak /θ/, tak /ð/ jako neznělou aspirovanou dentální explozivu, /ð/ také jako neaspirovanou znělou dentální /d/.

Podle Čaturvédího /θ/ a /ð/ patří do skupiny cizích souhlásek, pro něž hindština ve svém repertoáru nemá žádnou adekvátní náhradu (jako /r/ za /ɾ/), a postrádá je v jakékoli podobě. Ze zkoumaného materiálu se však ukázalo, že Indům nedělá problém je správně reprodukovat. Ostatně i Čaturvédí ve své práci píše, že skupina cizích souhlásek nepůsobí Indům velkou obtíž: jako mnohem problematictější se ukazují částečně podobné souhlásky /r/, /l/, /t/, /d/ apod, viz [5.2 Komparativní analýza souhlásek](#). /θ/ a /ð/ mluvčí hingliš „správně“ (tzn. podle vzoru RP a GenAm) vyslovují zhruba v půlce případů, nakolik můžu posoudit z malého množství nálezu těchto hlásek ve svém materiálu, viz obr. 18 a 19.

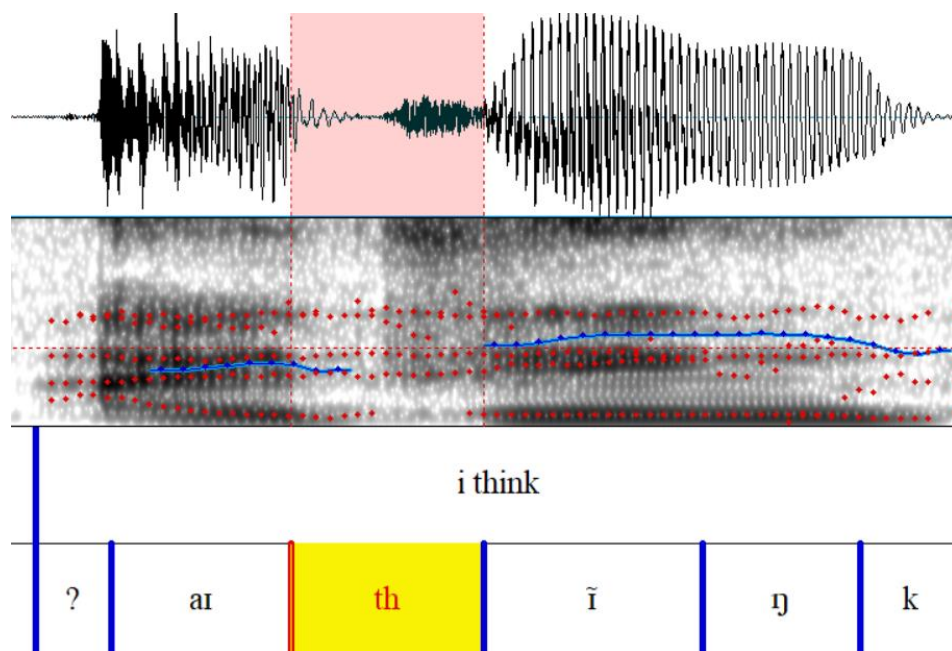

Obrázek 18. Kanonická dentální frikativa /ð/ ve slově „there“ v okolí dvou vokálů, V-ð-V u mluvčí hingliš.

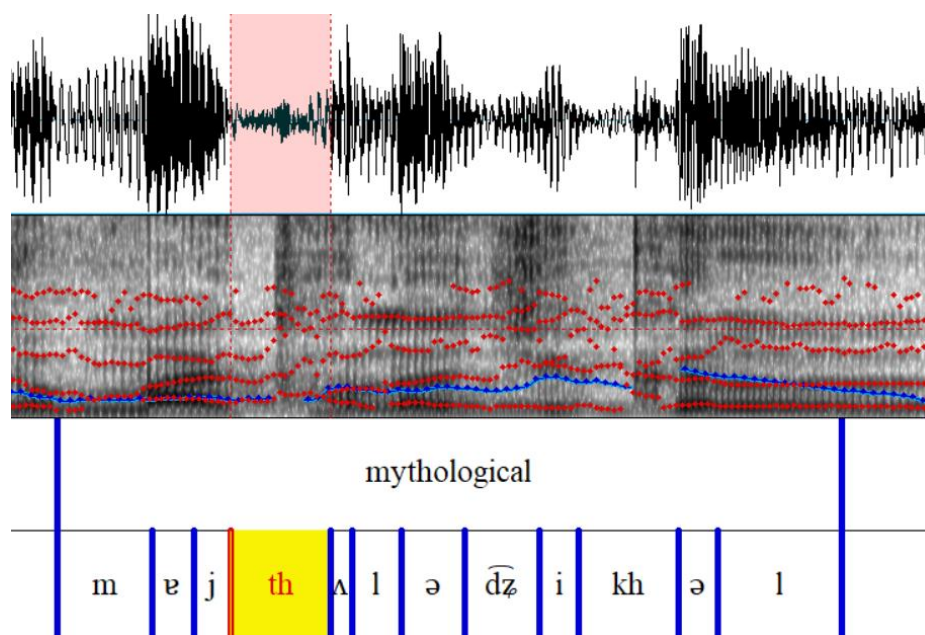

Obrázek 19. Zde v angl. slově „thought“ hing. /θoʃ/ explozivní prvek je zřetelnější, ale pořád je vidět, že vzduch uniká postupně, nikoliv výbuchově. Považuji proto realizaci za frikativní, tj. že jde o frikativu, nikoli o explozivu.

Ve většině ostatních případů jsem se setkala s explozivní realizací, nejčastěji v podobě neznělé aspirované dentální explozivy /t^h/ jako na obr. 20 a 21, nebo znělé neaspirované dentální explozivy /d/ na obr. 22.

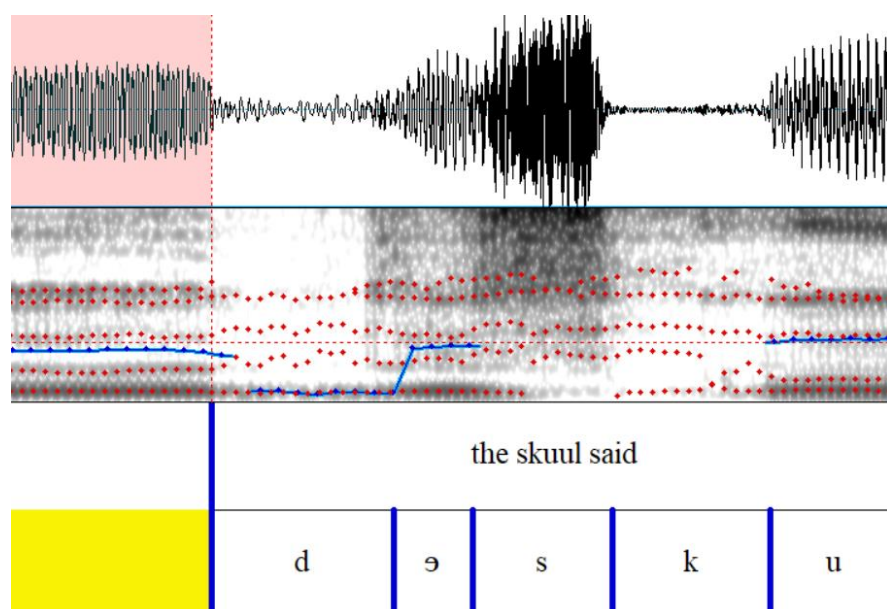

Obrázek 20. Frikativní exploze /tʰ/. O závěrovosti vypořádá fáze úplného ticha a náhlý začátek uvolňování vzduchu.

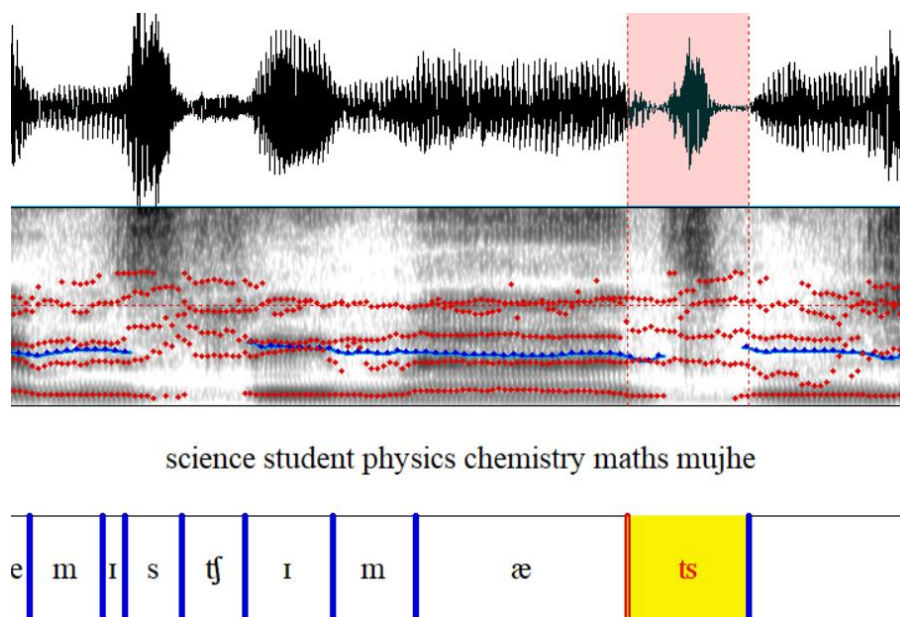
Obrázek 21. Velmi intenzivní exploze s aspirací v *mythological*, hing. /mɛjθʰlædʒɪkəl/; RP /mɪθəˈlɒdʒɪkl/,

Obrázek 22: „th“ ve frázi „the स्कूल said“ je realizováno jako znělá exploziva /d/ se slabou explozi.

Setkala jsem se také se zajímavějšími realizacemi jako neznělá afrikáta /ts/:

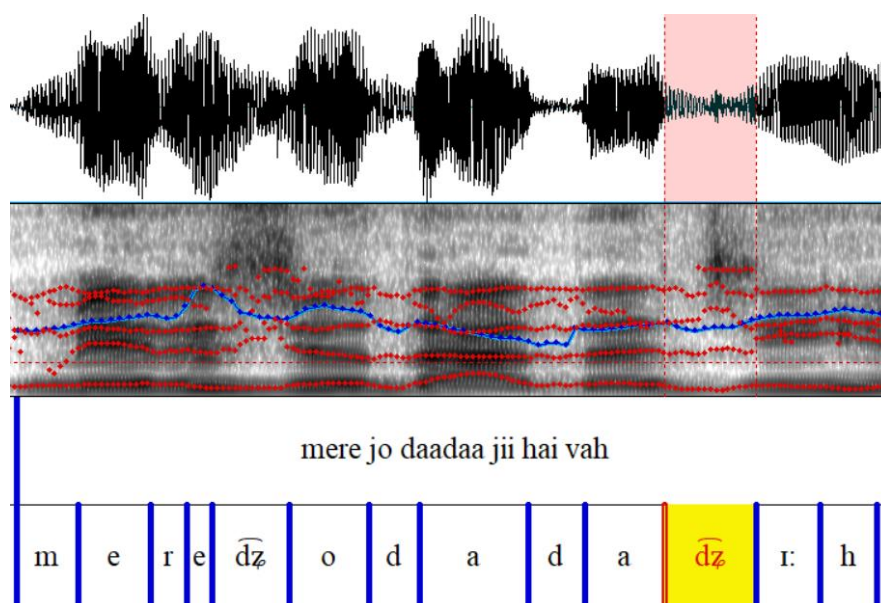

Obrázek 23

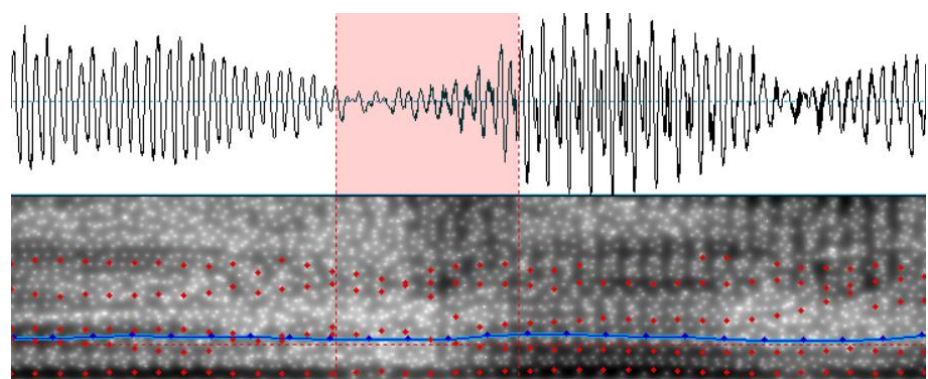
9.1.3 Palatalizace /l/, /dʒ/

Hingliš má velmi výraznou tendenci palatalizace určitých hlásek, ale ve zdrojích např. o IEn zatím byla popsána jen palatalizace /l/ (na místě, kde je v RP tzv. „dark“ /l/, hingliš a IEn používají „clear“ /l/, viz [6.3.2](#)). Já jsem ale ze svého materiálu pozorovala také palatalizaci /dʒ/.

V Praatu při segmentování jsem skoro vždy omarkovala jako alveopalatální afrikátu /d͡ʒ/. Domnívám se, že i hindština ve slovech *jána* „jít“, *kajú* „kešu“, *bajá* „čas“ apod. vyslovuje „j“ jako /d͡ʒ/, přestože v žádné odborné literatuře jsem k tomu nenašla potvrzení. Podle mého názoru je to ale něco, co rozhodně může stát za další diskusi. Zjišťovala jsem to hlavně podle poslechu, jelikož se palatalizace rozeznává ze spektrogramu mnohem hůř než pravá palatální souhláska, viz obr. 24. Akustické rozdíly mezi alveolární /d͡ʒ/ a alveopalatální afrikátou /d͡ʒ/ jsou tím pádem velmi jemné, ale moje zkušenost interpretace spektrogramů bohužel nestačí na to, abych mohla s jistotou říct, která část spektra svědčí o palatalizaci. Můžu jen předpokládat, že je tam méně výrazná a rozlezejší šumová exploze a že šumová složka je větší než u alveolárních afrikát.

Obrázek 24. Hindština: मेरे जो दादा जी हैं... /mere d͡ʒo dada d͡ʒi hẽ/, „ten můj dědeček, on...“

i've changed as a person i became much more closed

ẽ:	$\widehat{dʒ}$	ə	z	ə
ẽ:	dʒ	ə	z	ə

Obrázek 25. Celá promluva v angličtině v rámci hingliš, obsahující $\widehat{dʒ}$ v angl. slově „changed“, RP /tʰeɪndʒd/; hing. /tʃɛdʒ/.

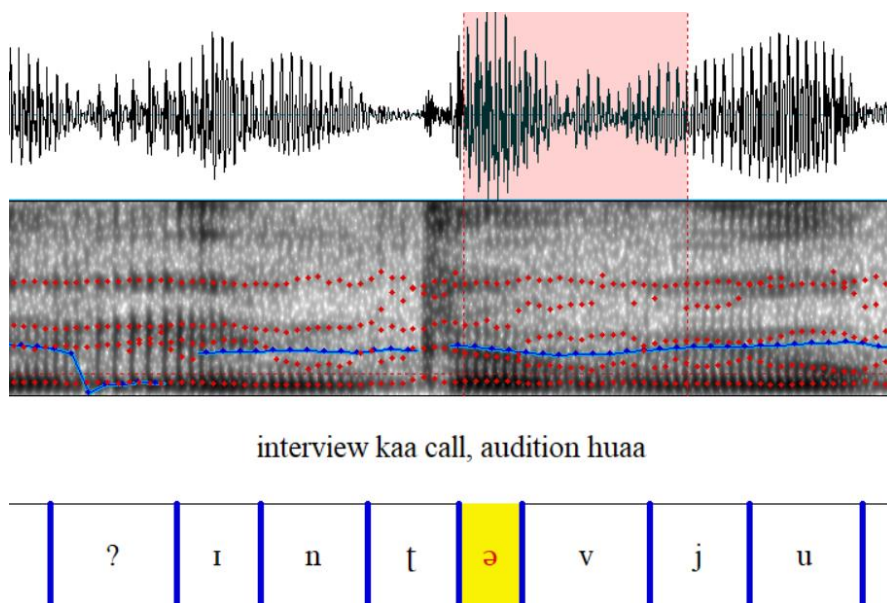
9.1.4 Postalveolární aproximanta /ɹ/

Jednou z nejzajímavějších je v hingliš realizace /ɹ/. Zajímavá je z toho důvodu, že v hingliš má nejrozmanitější repertoár náhrad za sebe. /ɹ/ se realizuje velmi různě a volba určité realizace se zdá na první pohled zcela arbitrární.

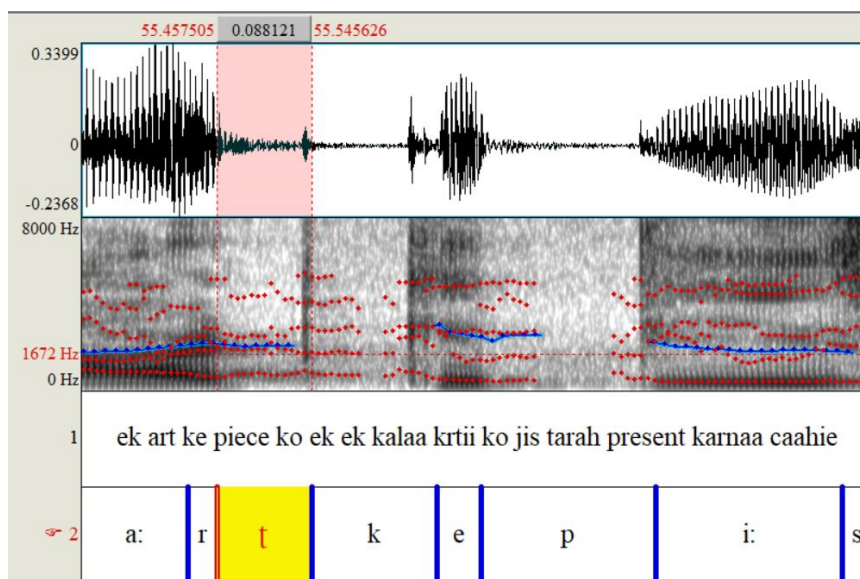
Může se realizovat jako alveolární vibranta /r/, alveolární /r/ či retroflexní /ɽ/ verberanta. Občas také zazní správná aproximanta /ɹ/, napodobující RP, anebo /ɹ/ podle vzoru GenAm. Mimo to, hingliš má obecnou tendenci plně vyslovovat každé /r/ podle pravopisu, ale zaznamenala jsem také spoustu případů vypouštění /r/ před souhláskou a na konci slova, stejně jako v RP. V této podkapitole se podíváme, jestli způsob artikulace /r/ záleží na určitém okolí (např. v RP se /r/ vyslovuje pouze v okolí dvou samohlásek nebo na konci slova po samohlásce) a zjistíme, zda některá z možných realizací je frekventovanější než ostatní.

Jak už bylo zmíněno, „r“ se v RP vyslovuje jen v případě, že po něm následuje samohláska. Před souhláskou a na konci slova se nikdy nevyskytuje. Z vlastního materiálu jsem došla k názoru, že to je jediná hláska, pro kterou hingliš nemá pravidelnou náhradu jako třeba retroflexní /ɽ/ pro alveolární /r/. Ukázalo se, že hingliš nemá distribuční omezení pro vyslovování „r“, ale jsou tam určité tendence. Někteří mluvčí se snaží napodobit RP nebo jiné varianty angličtiny, jež nevyslovují /r/ jinde než před samohláskou, ale nedělají to systémově. Sem tam se v řeči stejných mluvčích objeví nejen nějaké „r“ před souhláskou, ale třeba i velmi výrazná alveolární vibranta s čtyřmi kmity ve slově „art“.

Na obrázcích 25 a 26 je zobrazena řeč stejného mluvčího, který se zpravidla drží nerhotické výslovnosti jako jeden z mála, a zásadně vyslovuje „r“ alveolárně. Vidíme zde, že jako mluvčí RP v angl. slově „interview“ na obr. 26 nevyslovuje „r“ před „v“, ale na obr. 27 ano: ve slově „art“ je vidět alveolární aproximanta /ɹ/.

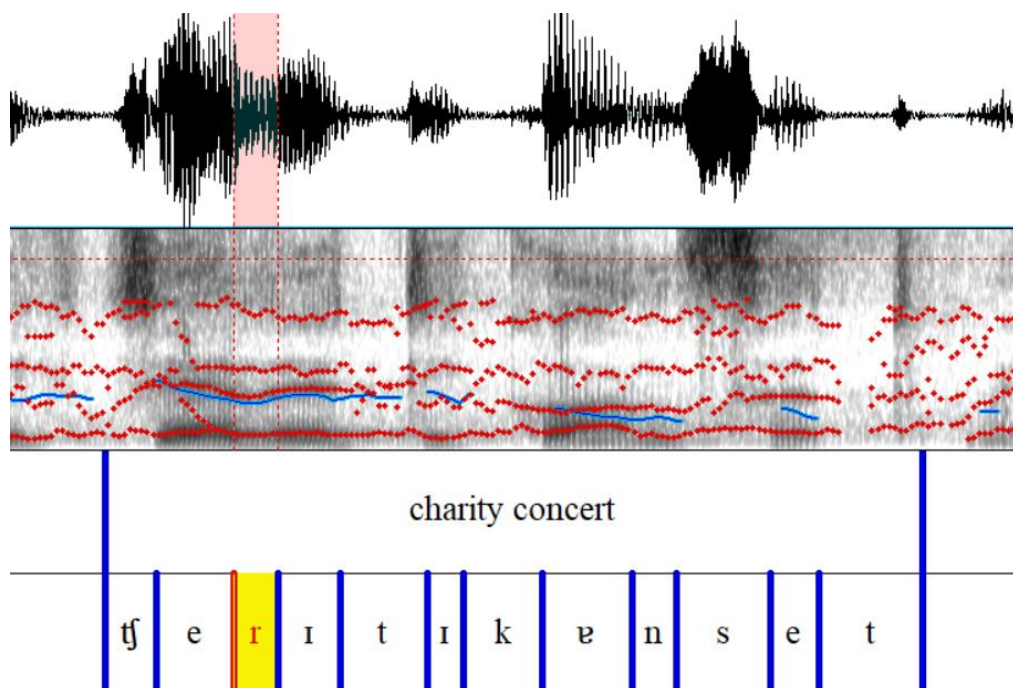
Obrázek 26. angl. „interview“ RP /'ɪntəvju:/. Zde zcela chybí „r“ a jediné, co tuto výslovnost odlišuje od Received Pronunciation je přítomnost retroflexního /ɹ/.

Obrázek 27. Zde u stejné mluvčí vidíme alveolární /r/ tam, kde by podle RP být nemělo.

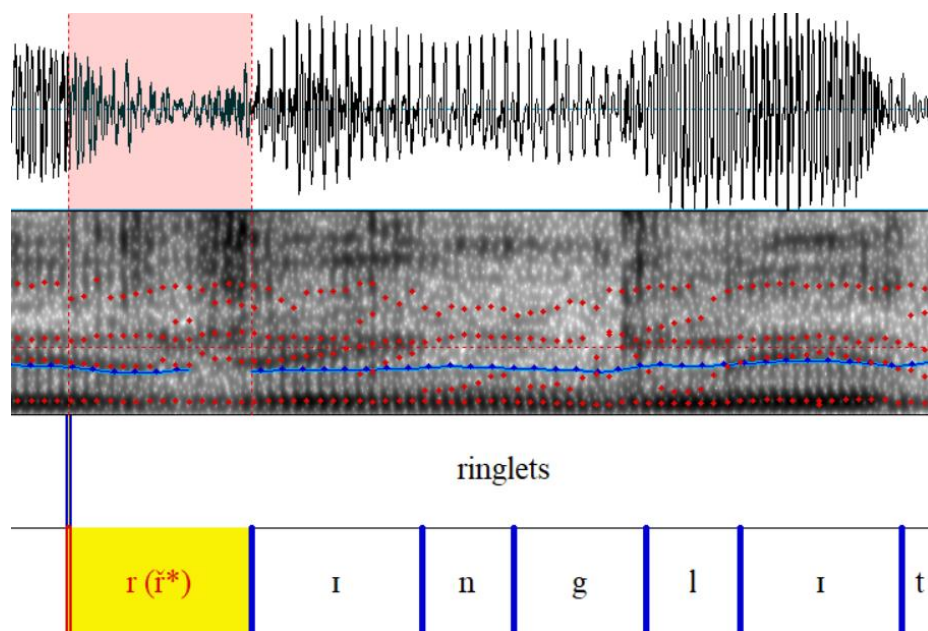

A dole na obr. 28 je zase realizace /r/ ve dvou různých okolích od jiného mluvčího, který také má tendenci vynechávat „r“ před souhláskami.

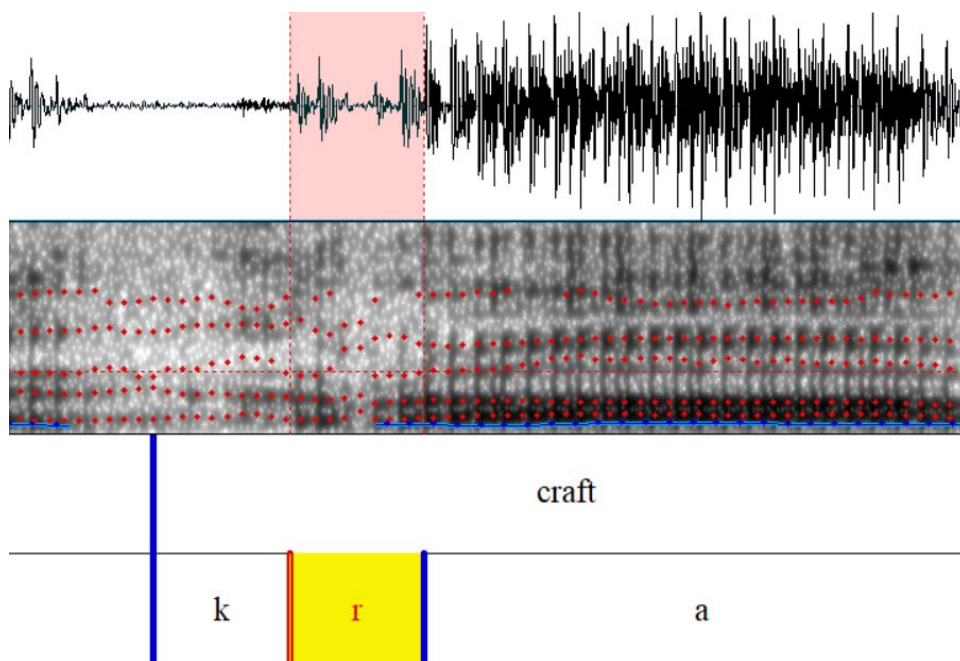
Obrázek 28: RP /'tʃærətɪ 'kɒnsət/

/r/ má v hingleš pravděpodobně více variant realizace než jakákoli jiná souhláska. Během hláskové segmentace jsem několikrát narazila dokonce na něco, co zní velmi podobně českému /ř/. Je to minoritní záležitost, a požádáme-li mluvčího, aby slovo zopakoval, jistě ho nevysloví stejně, ale i jako ojedinělý jev je tato realizace velmi zajímavá, viz obr. 29.

Obrázek 29. Na obrázku na místě /r/ je vidět, že je přítomen šum, zatímco jak alveolární aproximanta, tak alveolární vibranta žádnou šumovou složku v sobě nemají.

Častá je také realizace /r/ jako alveolárního nebo dokonce retroflexního švihu. Okrajově jsem se setkala i s vyslovováním /r/ jako /ɜ/, /l/. Ale jako nejčastější realizace se z mého materiálu ukázala alveolární vibranta. 8 z 10 mluvčích ji používá jako základní způsob artikulace „r“ tam, kde je v angličtině /ɹ/:

Obrázek 30. Dokonalá vibranta /r/ ve slově „craft“ RP /k.rɑ:ft/ hing. /kra:ft/

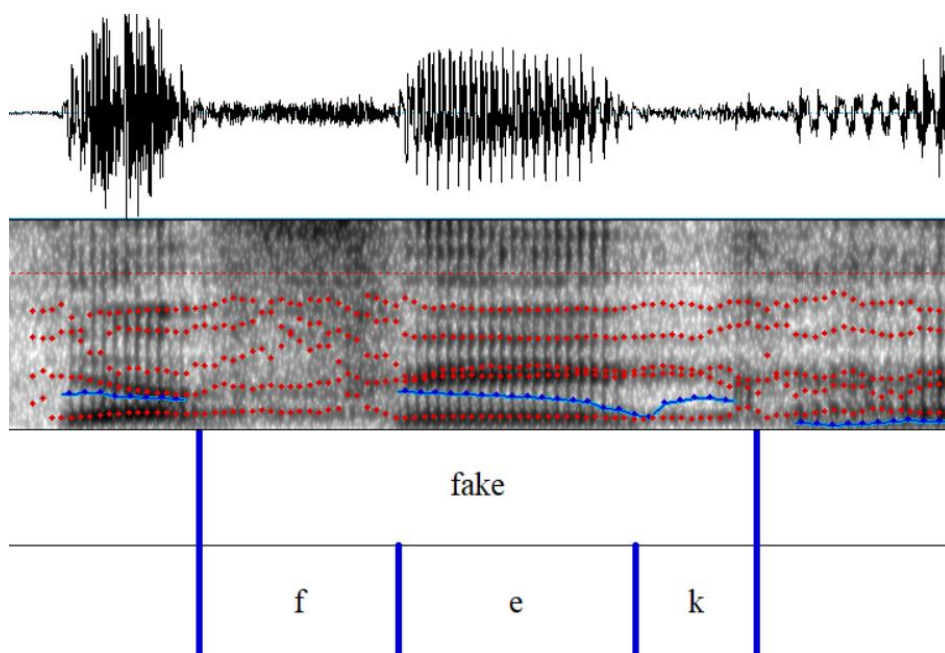
I oněch 8 z 10 mluvčích však občas použije alveolární /ɹ/, a to zejména na začátcích slov.

9.1.2 Realizace samohlásek

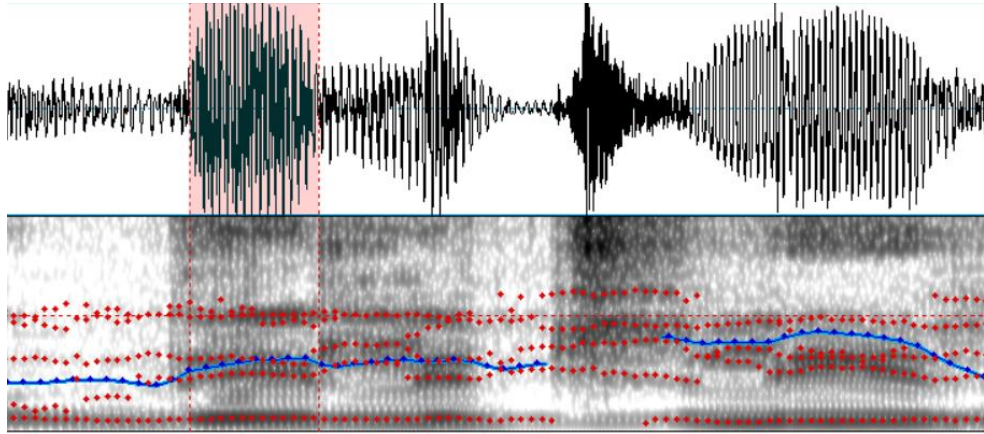
U způsobu realizace angl. samohlásek v hingliš jsem nenarazila na nic nového či zajímavého: všechno, co jsem pozorovala z vlastního materiálu se víceméně shodovalo s dosavadním popisem IEn v odborné literatuře, viz [6. Indická angličtina](#), až na zajímavost, že občas jsem narazila na velmi zvláštní realizace, cizí jak pro hingliš, tak pro angličtinu (jsem si jistá, že nejde o vadu řeči jednotlivých mluvčích jelikož se k těmto realizacím nedocházelo docházelo pravidelně u jehono mluvčího, ale zcela arbitrárně u různých mluvčích, přesto opakovaně). V této podkapitole považuji za vhodné probrat jen některé z aspektů hingliš, jelikož z velké části odpovídají aspektům IEn. Některé z nich se mi jeví jako velmi zajímavé a klíčové pro znění jak hingliš, tak IEn.

9.1.2.1 Monoftongizace

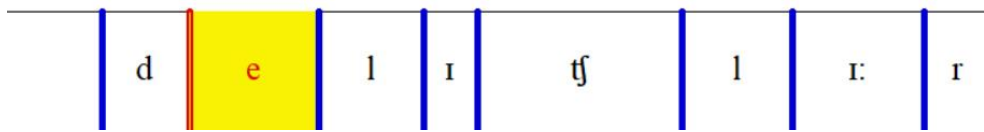
Tento proces je detailně popsán v literatuře o IEn, ale jeho zmínění v této kapitole považuji za nezbytné, jelikož se výrazně podílí na celkovém znění nejen IEn, ale také hingliš. K monoftongizaci, tj. redukci dvojhlásek, dochází ne u všech anglických diftongů, nejcharakterističtější je redukce /eɪ/ jako ve *fake* apod. (obr. 31, 32, 33) na dlouhou souhlásku /e/ a /əʊ/ jako v *know* na dlouhé /o/ (obr. 34).

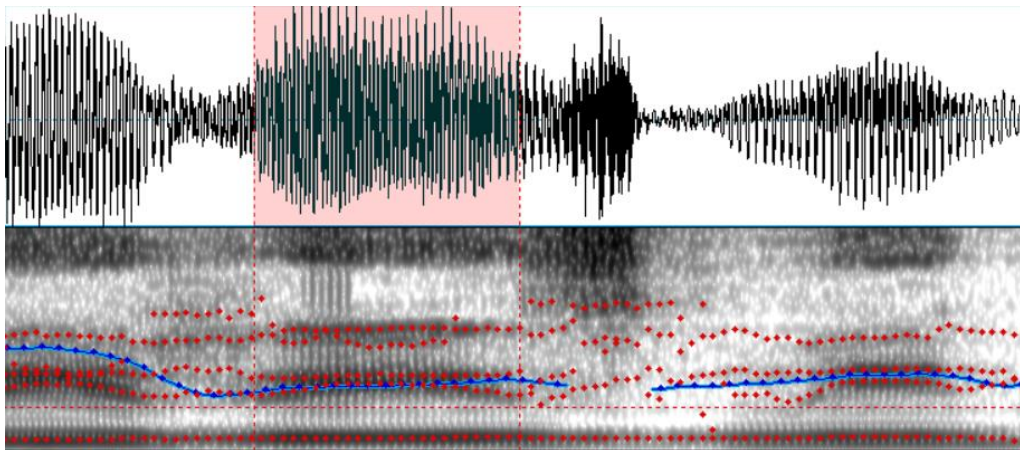
Obrázek 31: angl. *fake*, RP /feɪk/

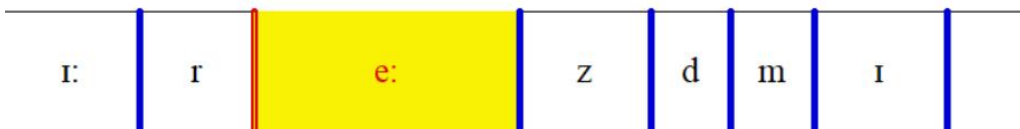
merii naanii they... my naanaa my oh they literary raised me at least paa.
mc saal kii umr tak

Obrázek 32: „they literally,” RP /ðei 'lɪtərəli/

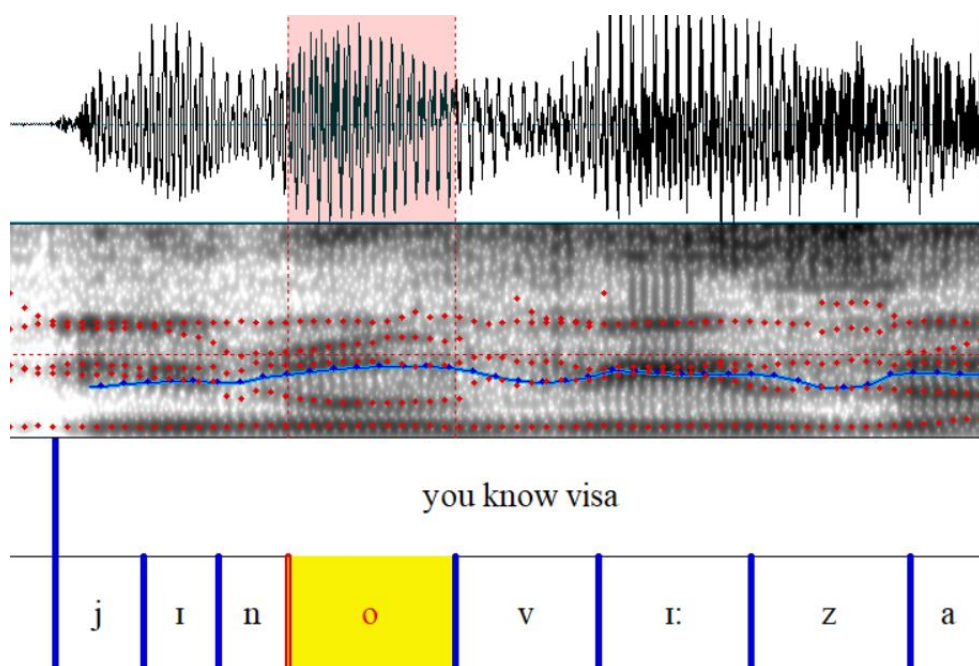

merii naanii they... my naanaa my oh they literary raised me at least paa.
mc saal kii umr tak

Obrázek 33: angl. raised, RP /eɪzd/

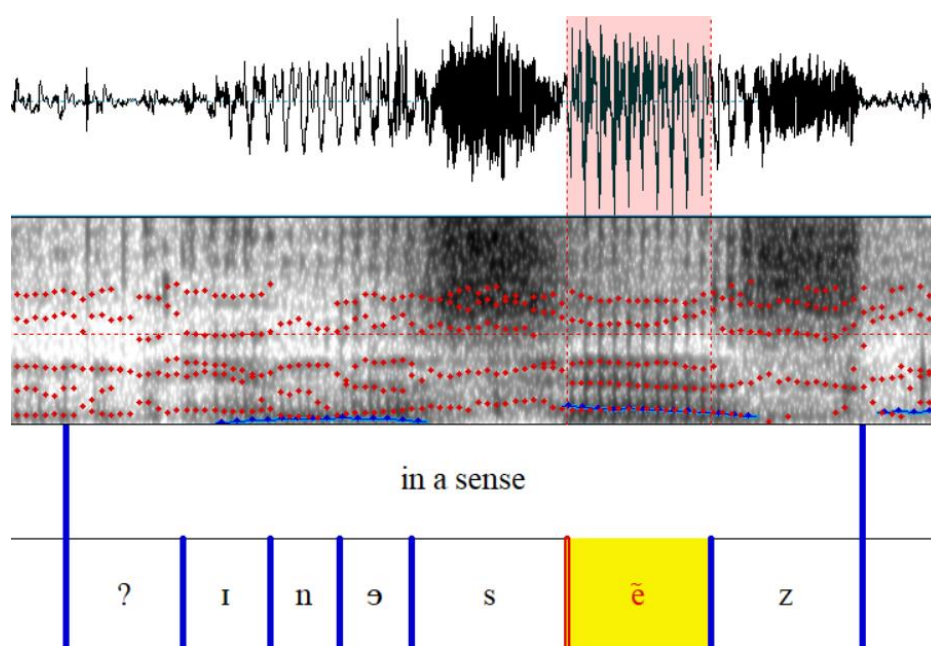

Obrázek 34: angl. you know. RP /ju nəʊ/

9.1.2.2 Silná nazalizace

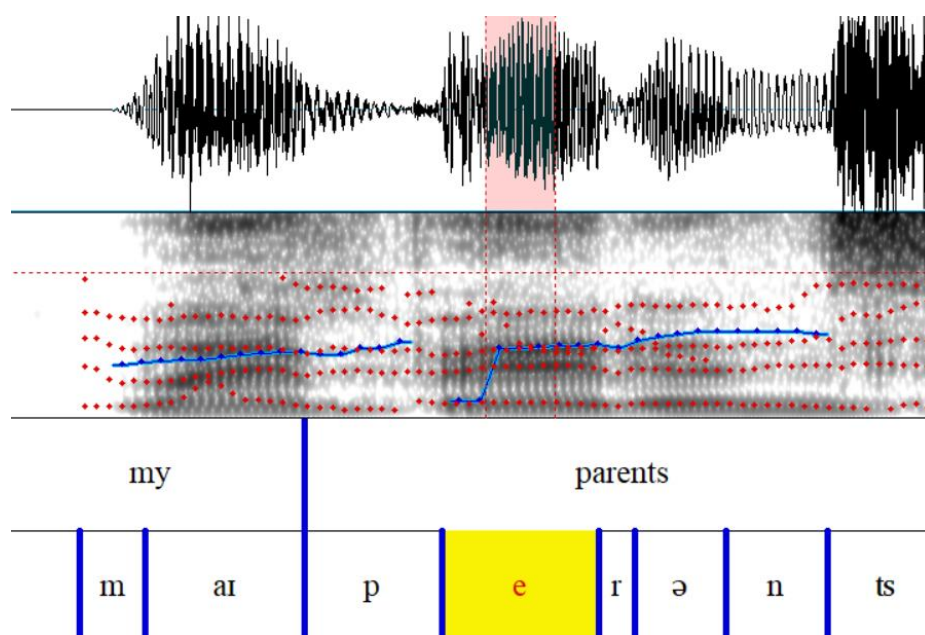
Za jeden z nejcharakterističtějších prvků výslovnosti anglických lexémů uvnitř hingliš považují velmi výraznou nazalizaci samohlásek předcházejících nazálám. Tendence je natolik silná, že často můžeme pozorovat úplné nahrazení nazál silně nazalizovanými samohláskami.

Obrázek 35: Středně otevřené /e/ před nazálou v angl. sense se realizuje jako zavřené silně nazalizované /e/ a nahrazuje i bezprostředně následující nazálu; RP /sens/

9.1.2.3 Zavřenost /e/

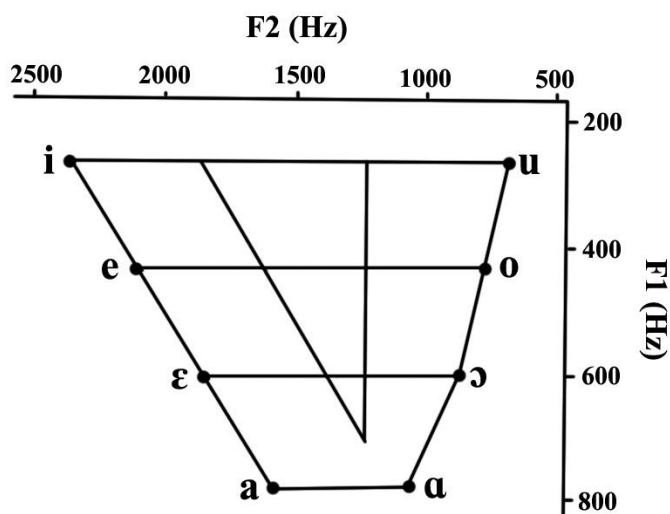
V transkripcích RP a GenAm se přední nezaokrouhlená středně otevřená samohláska jako v *pen*, *men*, *many*, *very* apod. tradičně přepisuje jako /e/.⁷³ Podle IPA /e/ oproti tomu odpovídá zavřené přední nezaokrouhlené souhlásce, zatímco RP a GenAm realizace odpovídá spíše /ɛ/ v lichoběžníku IPA. Je výrazně otevřenější než standartní podoba /e/. Opravdové zavřené /e/ se vyskytuje právě v hindštině. Hindské /e/ je bližší otevřenějšímu /ɪ/ než středně otevřenému /ɛ/. Mluvíci hingliš vyslovují /e/ všude tam, kde RP a GenAm vysloví /ɛ/, což se výrazně podílí na charakteristickém „indickém“ znění IEn a anglické složky v hingliš.

Obrázek 36: angl. *parents*, RP /'peərənts/

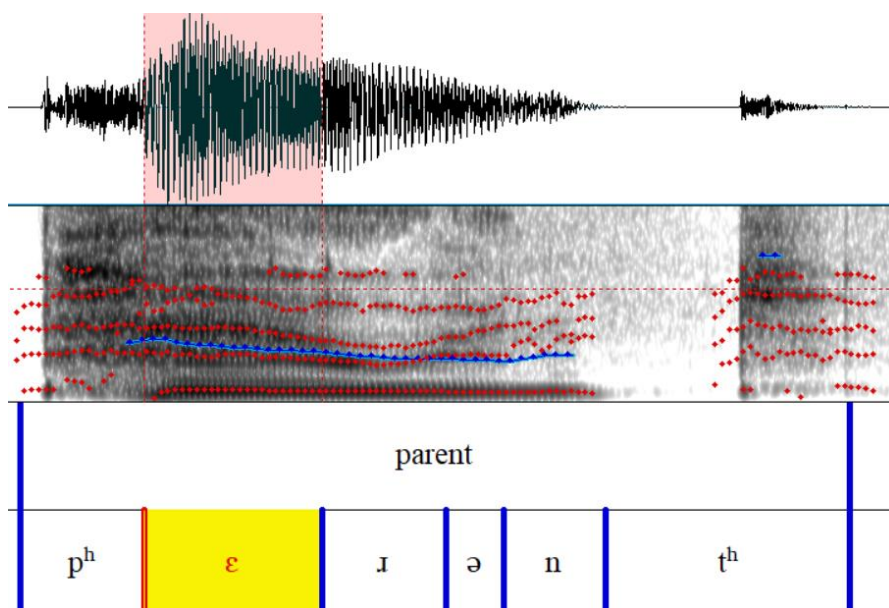
⁷³ Roach: str. 240-243

Míra zavřenosti samohlásky se dá poznat podle hodnot F1 a F2 na spektrogramu:⁷⁴

Obrázek 37: Vokální lichoběžník ukazující vztah mezi postavením jazyka a frekvencemi formantů. Frekvence F1 a F2 na obrázku jsou univerzální a slouží pro základní orientaci.

Samohláska /e/ ve slově *parents* v hingleš (obr. 36) má F1 500 a F2 2000, zatímco v RP výslovnosti /e/ v tom samém slově jsem spočítala F1 600 a F2 1700 (obr. 38).

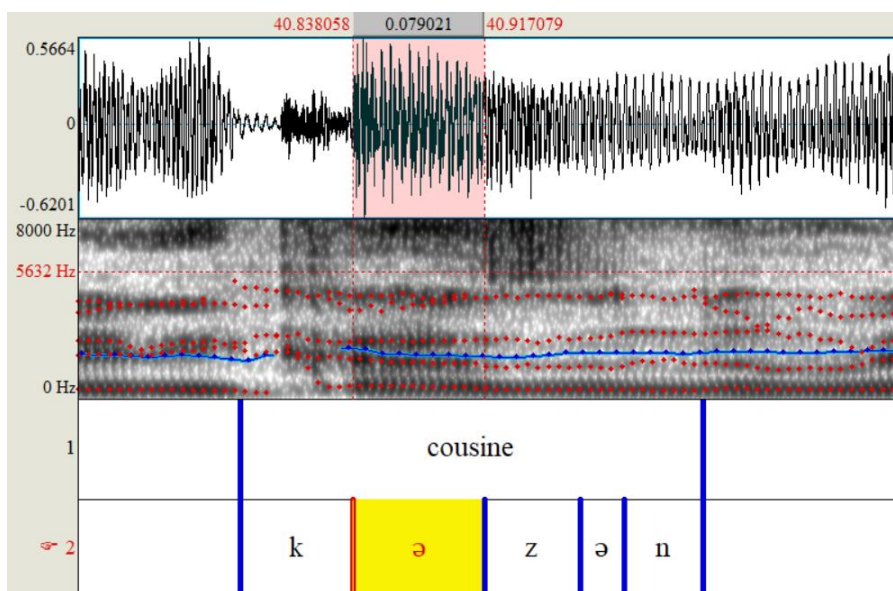
Obrázek 38

⁷⁴ Skarnitzl, Šturm, Volín: str. 49

9.1.2.4 Centralizace

Kromě výše uvedených zcela konkrétních hláskových změn v angl. slovech jsem pozorovala také celkovou centralizaci vokálů ve spontánní řeči, hlavně se to vztahuje na zadní otevřené samohlásky /ɑ, ɒ/, které jsou pro hindštinu cizí. /ɑ/ se běžně realizuje jako středové polozavřené /ɘ/, zatímco /ɒ/ jako /ɔ/ je z hlediska zavřenosti středovější.

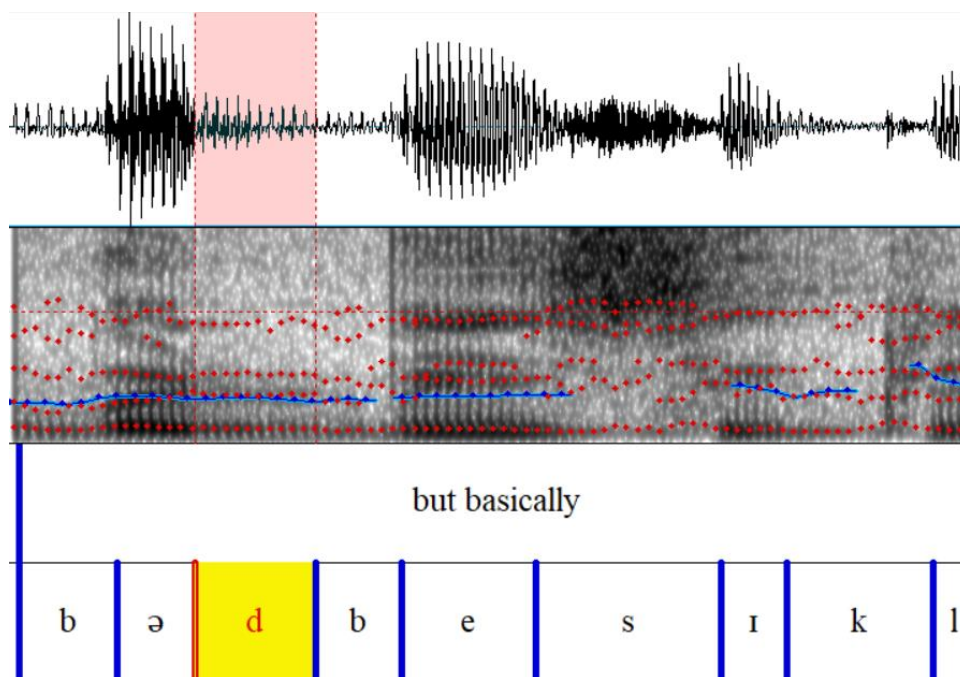
S centralizační tendencí souvisí nahrazování nepřízvučných a často i přízvučných vokálů neutrálním vokálem šva. angl. *mother* RP /'mʌðə(r)/ → hing. /məðər/; *because* RP /bɪ'kɔz/ → hing. /bəkəz/. U jednoho z mluvčích jsem našla šva jako realizaci všech ostatních samohlásek téměř v každém anglickém slově. Projev tohoto mluvčího je ovšem extrém, ale v určité míře se tento jev dá sledovat u všech mluvčích.

Obrázek 39

9.1.3 Regresivní asimilace

Ze svého materiálu jsem pozorovala u hingliš stejné asimilační procesy jako v hindštině. Jde hlavně o regresivní asimilaci, během níž pod vlivem bezprostředně následující hlásky dochází buď k sonorizaci neznělých souhlásek, či naopak ke ztrátě znělosti u souhlásek znělých. V hingliš se regresivní asimilace objevuje jak na hranicích slov, tak uvnitř. Regresivní asimilace na hranicích slov se aplikuje na lexikální materiál v angličtině nejen v bezprostřední blízkosti materiálu hindského, ale i mezi sousedními anglickými slovy.

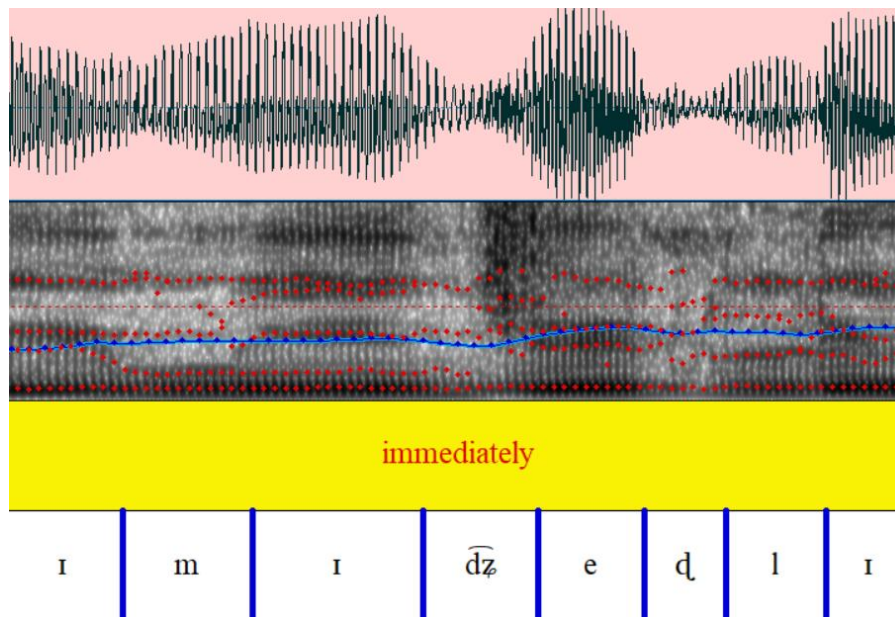

Obrázek 40: Regresivní asimilace. /t/ mění na /d/ pod vlivem následujícího znělého konsonantu /b/.

Znělost či neznělost lze na spektrogramu poznat podle přítomnosti horizontálního proužku základní frekvence (F0), jenž je na spektrogramu úplně dole. Podíváme-li se na neznělou frikativu /s/ na obr. 40, všimneme si, že tam proužek narozdíl od /d/ chybí. Pod vlivem regresivní asimilace sousloví *but basically* na obr. 40 dostává zajímavé znění /bəd besɪkli/.

Na tomtéž obrázku můžeme najít také příklad regresivní asimilace uvnitř slov: proužek základní frekvence, jenž svědčí o znělosti, můžeme také pozorovat u /k/. Pod vlivem sousední znělé /l/ a stejného procesu regresivní asimilace u normálně neznělého /k/, ačkoli v menší míře, dochází také k sonorizaci a tato normálně neznělá souhláska začíná znít jako její znělý protějšek /g/.

Obrázek 41: Další ukázka regresivní asimilace uvnitř angl. slov.

10. Závěr

Svou práci jsem začínala s cílem udělat si jasno v tom, co to je vlastně hingliš, zjistit, jakou roli hraje tato nevšední směs *hindi + english* v životě moderních Indů, a hlavně popsat ho po zvukové stránce na základě vlastního materiálu, najít takové rysy, jež tvoří charakteristické znění hingliš a IEn a dělají ho velice snadno rozpoznatelným. Zajímalo mě mimo jiné, jestli se hingliš v něčem liší od IEn po zvukové stránce. Předcházela tomu obyčejná zvědavost, prostá fascinace tímto zvláštním jazykovým útvarem a jeho zvukovou podobou, jejíž popis jsem nemohla nikde najít. Tento zájem se vyvinul v poměrně velké zkoumání materiálu s celkovou délkou cca 60 minut. To, co jsem v průběhu práce zjistila, bylo o něco méně úchvatné, než jsem čekala, ale něco se mi přece zjistit podařilo.

V první části svého skromného výzkumu jsem pečlivě vyhledávala, odposlouchala, přepisovala a prováděla hláskovou segmentaci mluvené řeči v hingliš. Musela jsem to udělat ještě předtím, než jsem začala cokoli psát, a než jsem začala psát o tom, co jsem z materiálu zjistila, musela jsem stručně popsat celou problematiku společného existování *hindi* a *english* na území Indie, což mimo jiné dodalo práci kulturně historickou notu. V druhé polovině teoretické části jsem se potřebovala podrobněji podívat mimo jiné na fonetiku RP a GenAm, jejich popis jsem potřebovala pro následující srovnání s hindštinou.

Ze získaného zvukového materiálu jsem zjistila, že anglická složka hingliš v mnohem kopíruje IEn a hindštinu po zvukové stránce. Ovšem jen do určité míry, jelikož jak jsem srovnávací analýzou zjistila, hindština a angličtina sice mají mezi sebou mnoho společného, ale rozdílů je mezi nimi o něco víc. Problémem kompenzace cizího hláskového repertoáru v hingliš se zabývá praktická část.

V praktické části práce se věnuji výkladu spektrogramů, jež zobrazují vybrané fonetické aspekty angličtiny uvnitř hindské řeči. V této části obracím pozornost na to, čím hingliš (nejen IEn) nahrazuje cizí hláskový repertoár a jaké se v hingliš dají sledovat obecné tendence.

Téma hingliš je nové, a zatímco se v poslední době začínají objevovat publikace popisující IEn, o hingliš bohužel nemůžeme tvrdit totéž. Práce v současné podobě pokrývá jen vybrané fonetické aspekty hingliš, ale jsem si jistá, že tento fenomén si zaslouží další, rozsáhlejší popis, nejen po zvukové stránce, ale také po stránce gramatické a sémantické. Před námi se rozkládá široké pole nezjištěného, a já budu moc šťastná, zjistím-li, že se mi podařilo k jeho poznávání alespoň trochu přispět.

LITERATURA

- BANSAL, R.K. & Harrison, J.B. *Spoken English for India*. Chennai: Orient Longman, 1986
- BANSAL, R.K. & Harrison, J.B. *Spoken English: A Manual of Speech and Phonetics*. Mumbai: Orient Longman, 1983
- BANSAL, R.K. *The Intelligibility of Indian English*. Chennai: Orient Longman, 1969
- BHARATI, S. *Aspects of the Phonology of Hindi and English*. New Delhi: Arnold Publishers, 1994
- BOERSMA, P., WEENINK, D. *PRAAT, a System for Doing Phonetics by Computer*. Institute of Phonetic Sciences, University of Amsterdam, 1996, report 132
- CARR, Ph. *English Phonetics and Phonology: An Introduction*. Wiley-Blackwell, 2013
- GANTI, T. No One Thinks in Hindi Here: Language Hierarchies in Bollywood. *Precarious Creativity*, University of California: 2016, str. 118–131
- GOSWAMI, P. *Indian English: A Contemporary Linguistic Description*, Jawaharlal Nehru University, 2006
- HARRINGTON, J. CASSIDY, S. *Techniques in speech acoustics*. Dordrecht: Kluwer, 1999
- CHATURVEDI, M. G. *A Contrastive Study of Hindi-English Phonology*. Mathura: Sahakari Press, 1973
- CHAUHAN, G. S. Hinglish on a Platter: A Toast to New Global Bhasha. *The Icfai University Journal of English Studies*: 2008; Vol. 3, No. 4, str. 21–28
- International Phonetic Association, *Handbook of the International Phonetic Association: A guide to the use of the International Phonetic Alphabet*. Cambridge: Cambridge University Press, 1999
- JOHNSON, K. *Acoustic and auditory phonetics*. Oxford: Blackwell Publishing, 2003
- JONES, D. *English Pronouncing Dictionary*. London: Dent, 1917
- KAGAYA, R., HIROSE, H. *Fiberoptic, Electromyographic and Acoustic Analyses of Hindi Stop Consonants*. Annual Bulletin Research Institute of Logopedics and Phoniatics 9:27–46. Tokyo: Faculty of Medicine, University of Tokyo, 1975
- KENT, R. D., READ, C. *The acoustic analysis of speech*. San Diego: Whurr Publishers, 1992
- KRISHNAMURTI, B. *Language, Education and Society*. New Delhi; Thousand Oaks: Sage Publications, 1998
- LADEFOGED, P., MADDIESON, I. *The Sounds of the World's Languages*. Oxford: Blackwell, 1996

- MACHAČ, P., SKARNITZL, R. *Fonetická segmentace hlásek*. Praha: Epoque, 2009
- MISHRA, S. *Indianization of English: A Descriptive Study of Indian English*. University of Lukhna, 2016
- NIHALANI, P., TONGUE, R. K., HOSALI, P. *Indian and British English: A Handbook of Usage and Pronunciation*. Delhi: Oxford University Press, 1979
- OHALA, M. *Aspects of Hindi Phonology*. Delhi: Motilal Banarsidass, 1983
- OHALA, M. *Sound Patterns of Hindi*. Muenchen: LINCOM, 2014
- ORSINI, F. Dil Maange More: Cultural Contexts of Hinglish in Contemporary India. *African Studies*, 2015; 74:2, str. 199–220
- ROACH, P. British English: Received Pronunciation. In: *Journal of the International Phonetic Association*, vol. 34, 2004, str. 239-245
- SAILAJA, P. *Indian English*. Edinburgh University Press, 2009
- SEDLATSCHEK, A. *A Contemporary Indian English: Variation and Change*. John Benjamins Publishing Company: 2009
- SIRSA, H. & REDFORD, M. A. The Effects of Native Language on Indian English Sounds and Timing Patterns. *J Phon.* 2013 November; 41(6), str. 393–406.
- SKARNITZL, R., ŠTURM, P., VOLÍN, J. *Zvuková báze řečové komunikace: Fonetický a fonologický popis řeči*. Praha: Karolinum, 2016
- STEVENS, K. N. *Acoustic Phonetics*. Cambridge, Massachusetts: MIT Press, 1998
- WELLS, J. C. *Accents of English*. Cambridge: Cambridge University Press, 1982